

„... nu trebuie să ne îndoim că și cuvintele, la fel cu imaginația, pot fi cauză de multe și mari erori, dacă nu ne păzim bine de ele“

Spinoza

DOOMIS

REVISTĂ DE CULTURĂ • ANUL II, nr.1 (9), ianuarie, 2004. Apare lunar la SLOBOZIA •

Editori:

Asociația Culturală
HELIS,
Consiliul Județean
Ialomița
și
Centrul Cultural
UNESCO „Ionel Perlea”

Eminescu pentru totdeauna!

Joi, 15 ianuarie, orele 18,00, Asociația Culturală HELIS și Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea” au „produs” un act cultural remarcabil și anume o discuție liberă despre Mihai Eminescu. Unghiuri de abordare noi, demne de tot interesul, au prezentat scriitorii Nicolae Stan și Șerban Codrin. Intervențiile lor le reproducem integral și pentru arhivă, dar mai mult pentru eventuale dezvoltări. Pentru că Eminescu va rămâne totdeauna un subiect deschis.

De tot interesul au fost și luările de cuvânt ale celorlalți participanți: Oliviu Vlădulescu, Anghel Macedon, Tel Lămureanu, Anica Rădoi, Ion Alecu, Jan Cheptea, Livia Dobrinescu, Elena Pacală. A fost prezent dl. Victor Mocloniu, viceprimarul municipiului Slobozia. (Gh. DOBRE)

Nicolae Stan:

„Este un scriitor monstruos, teribil”

„Aș vrea să încep cu ideea de poet național, care a fost, de curând, respinsă, criticată. Opinia mea este că această sintagmă este corectă, dintr-un punct de vedere foarte tehnic. Faptul că Eminescu, și nu numai el, și aici îl pun pe Eminescu în relație cu toată generația lui, privind lucrurile cumva de departe, a întemeiat ceea ce se numește spirit național. Din acest punct de vedere el este un scriitor național. El a făcut un salt enorm, după cum știm, dar trebuie să reamintim, la nivelul limbajului, la nivelul viziunii, de la cine?, de la vârful literaturii române de dinainte de

Șerban Codrin:

„A plecat din cultura germană și a ajuns în cultura română”

„Eminescu nu este un simplu poet. El este un poet de construcție. La el, un anumit număr de poeme se adună într-un singur poem, într-o construcție unică. Uitați-vă la principalele lui lucrări și veți vedea că sunt fantastic de complexe. Dincolo de text există o arhitectură, dincolo de arhitectură există arhitectura ideilor. Eminescu a fost, în primul rând, un om de cultură, lăsând la o parte talentul lui genial, a fost un om de cultură și el face o sinteză a culturii, nu a culturii românești, că nu exista la momentul acela, nici măcar

(continuări în pag.3)

Costin PĂTRU

Regele care râde cu un ochi și plânge cu celălalt

Ianuarie, începutul anului, lună de bun augur pentru români, a dat în 1850 pe Eminescu, la data de 15 și la dublul acestor zile, peste doi ani l-a dat pe Caragiale.

Genii indiscutabile, „Munte cu capul de piatră de furtune detunată”, după o expresie a poetului, vizând un alt mare destin al literaturii noastre, cei doi sunt marii lucizi ai „peste timpurilor noastre”, unul cu privirea scrutătoare, realistă, celălalt privind peste timpuri și spații cu ochi visători, dar amândoi sângerând de luciditate.

Felul de a-și face sărbătorile al românilor îl nedreptățește pe al doilea născut, uitând parcă de el, lăsându-l iarăși să plângă cu un ochi și să râdă cu celălalt, răsul etern în golgot, inteligent și direct al unui neam chemat din naștere la nemurire, răsul unui neam în care măștile hohotesc înainte de-a se naște.

Marele Caragiale este nu numai cumplit de exact, dar răsul lui pare a-i naște pe ticăloși după hohotul lui și nu lasă nici o șansă de a se ascunde vreunui.

Dacă scriitorul Nicolae Steinhard remarca la comedia caragialească un răs compătitor, care nu dezumaniza personajul, „virtuoșii” noștri s-au străduit într-atât încât l-au întrecut pe Caragiale, ajungând adevărați monștri, pe care nici el nu i-ar mai feri de caricatura extremă.

Să-l mărturisim pe Caragiale, veșnicul prezent, care trăiește și astăzi pe străzi, trece sub privirile noastre cu miticii, popeștii, farfuridii, letterii și sucii lui.

Să-l mărturisim într-atât încât să vedem cu vederea lui lumea aceasta pierdută din visare, crispată ca un rictus.

Profesor Anghel Papacioc
Liceul „Mihai Eminescu”

DOR DE EMINESCU...

Într-un articol de rezonanță în cercurile de intelectuali români din epocă publicat de revista „Cuvântul” la 2 ianuarie 1928, tânărul - pe atunci, de numai douăzeci de ani - Mircea Eliade lansase generației sale o incitantă provocare: să ne închipuim că anul care urmează este, pentru fiecare dintre noi, ultimul nostru an de viață lăsat de Creator pentru a ne îndeplini menirile pe pământ („Anno Domini”); ce ne vom strădui să facem în cele douăsprezece luni pe care știm că le mai avem de trăit, ce vom lăsa în urma noastră, înainte de a ne prezenta la judecata de apoi? Răspunsul lui Eliade este revelator: avem datoria de a realiza o operă care să ne reprezinte ca personalitate și care să permită afirmarea noastră în lume, o aspră și neîntreruptă muncă de șaisprezece ore pe zi, așa cum părinții niciodată n-au muncit în scopul de a ajunge oameni și a face din țara noastră un pământ al oamenilor, cu speranța că, la sfârșitul toamnei, aproape de moarte, vom fi alții și alta va fi țara. „Suntem datori să viețuim o intensă viață spirituală, consumantă, neodihnită, fără rezerve ingrată. Iar aceste nu se împlinesc decât cu infinite și continue renunțări”.

O astfel de conștiință torturată de ideea responsabilității menirii ei în lume a fost, cu certitudine, Mihai Eminescu. Cel pe care Constantin Noica îl

definea drept „omul deplin al culturii române” și-a simțit chemarea de a face lucruri mari, cu convingerea că timpul îi este potrivit, că dispune de prea puțin timp pentru proiectele sale și, deci, nu trebuie să-l risipească zadarnic. Considerat un Titu Maiorescu, cu peste un veac în urmă, cea mai înaltă întru chipare a inteligenței românești, Eminescu a rămas în poezia noastră cu calificativul de „nepereche”. A muncit cu tenacitate, până la istovire. Destinul i-a fost dramatic, notează George Călinescu: „Tot ce a avut de spus, a spus până la 33 de ani. Viața lui se confundă cu opera, Eminescu n-are altă biografie”. Însetat de absolut, a publicat prea puțin în timpul vieții: doar 37 de poezii (numai Vasile Cârlova, cel trecut în neființă atât de devreme, a publicat mai puțin), migăindu-și versurile cu răbdare de artizan. „Trebuie să cumpănești de o sută de ori o scriere până o dai publicității”, notează el. A lucrat la capodopera sa „Luceafărul” aproape zece ani, trecând-o prin circa 19 variante.

Ne-am obișnuit să vedem în el întru chipare perfecțiunii. A celei fizice, dar și a celei spirituale. Chipul lui tânăr, cunoscut din fotografia făcută în perioada studenției, are o frumusețe zălăscă. Unul dintre contemporanii care au avut marea șansă a vieții de a-l vedea afirmă că avea „cap de Apollo”. Fascinația pe care o manifestă încă asupra noastră e neprielnică disocierii mitului de realitate. Asemeni legendarului rege Midas, considerăm că tot ceea ce a fost atins de măiastra pană eminesciană se

Eminescu pe străzi în 2003

mai stăruie-n ceață un pic de lumină,
la colțuri pândesc ușoarele prăzi,
când încă nu este noaptea deplină
Eminescu hoinărește pe străzi.

florăresele vând ofilite buchete,
la Palat luminație mare,
la Ateneu, odihnind pe trepte,
Eminescu-și privește statuia-n picioare.

lumea veselă, baladează hai-hui
pe Podul Mogoșoaiei înzepezit.
Eminescu, vitrina cu cărțile lui
trist o privește în gerul cumplit.

mai străruie-n ceață un pic de-ndurare,
Eminescu în Amzei are ochii mai arși,
un copil îi așează în palme o floare
și-un poem se-așterne peste-ntregul oraș.

Constantin LĂMUREANU

transformă în aur. În orice domeniu asupra căruia s-a aplecat, devine autoritatea cea mai cunoscută și respectată. Fără a fi economist de profesie, a fost transformat în cel mai autorizat gânditor economist al secolului al nouăsprezecelea. Se potrivește aici ironia aceluiași mare spirit critic, George Călinescu: Eminescu a fost un profet în toate, care a prevăzut tot, până și „prăbușirea sistemului monetar” din secolul ce i-a urmat! Identificat de Mircea Eliade cu esența spiritualității românești, cu *alfa* și *omega*, la Eminescu totul e posibil: de la el pleacă și se reîntorc toate...

Genialitatea lui Eminescu nu se reduce la poezie, răzbătând și din publicistica născută în presa vremii. Perpessicius afirmă că nici una dintre problemele politice, sociale și economice care dirijează un popor nu i-a fost absentă, viziunea asupra lor fiind profetică și actuală. Profetică, în sensul că el aruncă semnele ce vor rodi în viitor. Putem accepta fără rezerve opinia distinsului critic, sau să o punem între paranteze. Cert este că Eminescu nu și-a permis să scrie decât despre lucruri asupra cărora s-a documentat, uneori cu asupra de măsură. Să luăm câteva dintre ideile lansate în articolele sale dedicate economiei naționale. Într-o economie slab dezvoltată, răul cel mare e sesizat în sărăcia constatată pretutindeni, iar cauza e diagnosticată rapid: „se consumă mai mult decât se produce”. Acesta poate fi eradicat prin dezvoltarea concomitentă a industriei și agriculturii. „O nație care

Grigore SPERMEZAN

(continuare în pag.4)

CALENDAR CULTURAL IALOMIȚEAN

- Ianuarie -

CIUTACU, Gheorghe - colecționar

S-a născut la 2 ianuarie 1945 în satul Colilia, comuna Cocora. Absolvent al Școlii tehnice pentru mecanizarea agriculturii, Călugăreni, 1970. Tehnician mecanic la Stațiunea pentru mecanizarea agriculturii (SMA), Cocora, 1970 - 1996; muzeograf și gestionar-custode la Muzeul Agriculturii din Slobozia, 1996 - 2000. Membru al Societății numismatice române, 1981; membru al Societății colecționarilor de artă din România, 1990. Colecționar numismatic, de artă, de manuscrise, de carte veche, de etnografie în vederea organizării unui Muzeu rural de istorie și artă în Colilia. Participant la simpozionul național de numismatică, de artă, de etnografie, începând din 1984.

STAN, Nicolae - prozator, eseist

S-a născut în satul Crăsani, comuna Balaciu la 2 ianuarie 1953. După studiile liceale, absolvă Școala de bibliotecari și Facultatea de Filozofie, București, 1979. Profesor de filozofie la licee din Slobozia. Consilier-șef la Inspectoratul pentru Cultură Ialomița, 1990 - 1995; deputat țărănist și PNL în Consiliul județean Ialomița, 1992 - 2000; președinte al Comisiei pentru cultură a Consiliului Județean Ialomița, 1996 - 2000; director al Liceului Mihai Viteazul, din 1999. Debut literar în proză în *România literară*. Colaborează la *România literară*, *Luceafărul*, *Arcadia*, *Sinteze*, *Tomis*, *Ialomița literar-artistică*. Co-editor al revistei *Provincia*, 1990 - 1993. Debut editorial: *Boare de Waterloo*, proze scurte, Cartea Românească, 1984. Alte apariții: *Așezarea*, roman, aceeași editură, 1989; *Analize și aplicații filozofice. Indrumar al manualului de filozofie pentru elevi*, Editura All, 1998; *Apă neagră*, roman, editura Nemira, 1999; *36 de Interpretări de texte filozofice*, Editura Nemira, 2002; *Manual de filozofie pentru clasa a XII-a*, în colaborare cu Paul Marinescu, Editura Economică, 2002. Antologat în *Limba Română*, nr.11/1999, anul IX, Chișinău; *Călător în Arcadia*, o antologie a scriitorilor din Ialomița, de Șerban Codrin, Editura Anteu, Craiova, 2000; *Unsprezece prozatori din sud*, antologiile *Meandre*, de Dan V. Cristea, Editura Tipoxale, Alexandria, 2001; *Premiul Asociației Scriitorilor București*, 2000, pentru romanul *Apă neagră*.

I.P.S. MIHĂIȚĂ, NIFON - Episcop al Sloboziei și Călărașilor, Arhiepiscop al Târgoviștei

S-a născut la 5 ianuarie 1944 cu numele de botez Nicolae, în comuna Crețești-Vidra, județul Giurgiu. Absolvent al Seminarului teologic, București, 1964, și al Institutului Teologic Universitar, București, 1969. Cursuri de doctorat pentru Vechiul Testament și limbă ebraică, 1969 - 1971; studii de specializare la Londra, Oxford, Ierusalim, obținând titlul Master of Theology, 1974. Studii la Geneva, 1977 - 1978. Ieromonah și arhimandrit la Mănăstirea Antim, București, 1980. Misiune pastorală, 1980 - 1982, în cadrul Arhiepiscopiei Ortodoxe Române în America și Canada. Consilier patriarhal pentru Relații Externe Bisericești, 1982 - 1985. Episcop vicar-patriarhal, 24 noiembrie 1985, conduce sectorul Relații Externe. La 11 ianuarie 1994 este ales Episcop al Eparhiei Sloboziei și Călărașilor. Obține titlul de doctor în teologie, Oradea, 1999. Participant la congrese și întruniri ecumenice în străinătate: Dublin - Irlanda, 1970; Sri-Lanka, 1972; Addis-Abeba - Etiopia, 1973; Engelberg - Elveția, 1974; Texas - SUA, 1976. Face parte din numeroase delegații ale Bisericii ortodoxe române în vizite confesionale. A fost principalul organizator al istoricilor vizite a Papei Ioan Paul al II-lea în România, 1999, și a însoțit pe Patriarhul Teoclit în vizita ecumenică de răspuns la Vatican, octombrie 2002. A publicat studii despre Vechiul Testament și relații despre misiunile în străinătate în Biserica ortodoxă română, *Glasul Bisericii*, Mitropolia Olteniei, în periodicul *Altarul*, Londra, precum și volumul *Orthodox Youth and the Ecumenical Movement*, Geneva, 1978. Sfântul Sinod îl alege Arhiepiscop al Târgoviștei, 1999.

PĂTRU, George - artist plastic

S-a născut la 6 ianuarie 1946 în satul Ionești, județul Brăila. Absolvent al Institutului de arte plastice *Nicolae Grigorescu*, București, secția de grafică, clasa Vasile Kazar. A organizat o singură expoziție personală, Slobozia, 1983. Grafician de carte, a colaborat mai cu seamă cu Editura Univers. Are în mape peste 4500 de lucrări. Colaborator permanent al revistelor *Arcadia*, *Sinteze*, *Tribuna literar-artistică* și *Culturală*.

PETCU, George - poet

S-a născut la 13 ianuarie 1917 în comuna Grindu. A absolvit *Liceul Militar* de la Mănăstirea Dealu, 1937. Student al *Facultății de Litere și Filologie*, 1937 - 1939. A inițiat împreună cu Laurențiu Fulga, Ion Frunzetti, Magda Ianos *Gruparea scriitorilor tineri*, 1938. Debut literar în revista *Ancheta*, Târgoviște. Colaborează la revistele *Pământul*, *Hotarul*, *Festival* (Silistra), *Decalogul*, *Revista scriitorilor și scriitorilor români*. Debut editorial: *Tălmăcirii din mine*, versuri, Editura Pământul, Călărași, 1936. Alte volume: *Fata morgana*, Editura librăriei Pavel Suru, București, 1938; *Cântece de stepă*, antologie de Marin Cosmescu Delasabar, Editura Star Tipp, Slobozia, 1998. A încetat din viață în luna mai 1939, fiind înmormântat în cimitirul comunei natale.

CONSTANTINESCU, (Dincă) Elena - învățătoare, autoare de manuale

S-a născut la 14 ianuarie 1925 în comuna Grindu. Absolventă a Școlii normale, Buzău. Învățătoare în

București, metodistă, a publicat articole de specialitate în *Revista de pedagogie*. A elaborat, în colaborare, *Limba română*, manual pentru clasa a II-a, Editura Didactică și Pedagogică, 1979. Alte lucrări în colaborare: *Ghidul învățătorului*, Editura Teora, București, 1996; *Limba română*, manual pentru clasa a II-a, Editura Teora, 1996; *Limba română*, manual pentru clasa a III-a, Editura Teora, 1997; *Antologie de texte literare pentru clasa a III-a*, Editura Teora, 1997. Componentă a grupului de metodiști pentru clasele I-IV al Ministerului Învățământului, a omologat materiale didactice, a creat seturi de diapozitive și diafilme pentru predarea limbii române în clasele elementare.

POPESCU, Dumitru - pictor scenograf

S-a născut la 15 ianuarie 1941 în comuna Cosâmbesti. A absolvit Institutul de artă teatrală *Ion Luca Caragiale*, București, clasa de scenografie a profesorilor Al. Brățășanu și Mihai Tofan, 1968. Participă la Triennale de scenografie, București, 1971, 1976, 1979, 1981 și la Expozițiile de scenografie de la Timișoara, 1972, 1974. Carieră de pictor scenograf la *Teatrul de Operă* din Timișoara, *Teatrul de Stat* din Novi-Sad (Iugoslavia). A creat scenografia pentru operele *Elixirul dragostei* de Gaetano Donizetti, *Năpasta* de Sabin Drăgoi, *Così fan tutte* de Wolfgang Amadeus Mozart, pentru baletul *Simfonia fantastică* după Hector Berlioz. Membru al Uniunii Artiștilor Plastici, Filiala Timișoara, din 1975.

ZECA, Constantin - ofițer superior

S-a născut la 15 ianuarie 1949 în comuna Reviga. A absolvit *Academia de înalte studii militare*, București, 1978, *Cursurile superioare de stat major*, 1980, și *Colegiul superior de stat major de strategie și artă operativă*, 1989. A urcat întreaga ierarhie de la comandant de pluton (1968-1973) la Comandant al Corpului 9 Armată și loșier al celui de stat major al Marinei militare - Constanța (1994-2000); *Comandant al Comandamentului 9 operațional Dobrogea* (din 2000). Autor a numeroase lucrări de specialitate, despre conducerea operativ-strategică a trupelor de uscat, tipărite în *Gândirea militară românească*, revistă de teorie și știință militară editată de Statul major general al Armatei române, în *Buletinul trupelor de uscat*, *Observatorul militar*, *Marina română*. A coordonat redactarea monografiei *Divizia 9 Mărășești, 120 de ani de la înființare*, Editura Punct, București, 1999. Are în lucru *Monografia Regimentului 34 - infanterie, 1893 - 2002*. Martor al Revoluției din decembrie 1989 în calitate de *Comandant al Diviziei 18 mecanizată - Timișoara*, are în lucru un volum de memorii și studii pe baza documentelor din arhivele militare.

DUMITRESCU-CICO, Emil - amiral

S-a născut la 17 ianuarie 1935 la Urziceni. Absolvent al *Liceului militar de marină*, Galați, 1954, și al *Institutului de marină*, Constanța, 1958. Asistent în cadrul *Institutului de marină*, 1958 - 1961. Absolvent al *Academiei tehnice de marină* din Leningrad, 1965. Conferențiar și profesor universitar la catedra tehnico-științifică a *Institutului de marină*, Constanța. Cercetător la *Institutul de cercetare al armatei*, 1971-1982. Director al *Institutului de cercetări și epurări ape reziduale*, București, unde realizează mai multe invenții. Doctor în științe cu lucrarea *Substanțe chimilumi-nescente cu durată mare de acțiune*, susținută la *Institutul de petrol și gaze*, Ploiești, 1982. Șeful grupului de operațiuni speciale din cadrul Ministerului Petrolului, 1986 - 1990. Participant la Revoluția din Decembrie 1989, Secretar de stat în Ministerul de Interne, Șef al Departamentului de Organizare, Mobilizare, Înzestrare și Logistică. Principalele lucrări tipărite: *Noi metode de epurare a apelor puternic acide; Folosirea anozilor pierduți în combaterea corozionii persistente a navel; Sistem complex de tratare a substanțelor nocive degajate în compartimentele etanșe ale navel; Analizator fonic și acustic pentru punerea în evidență a momentului când substanțe nocive depășesc limitele normale*.

GĂZDARU, Dumitru (Dimitrie) - critic literar, editor

S-a născut la 18 ianuarie 1895 în comuna Grivița. A urmat cursurile medii la Seminarul Teologic și la Școala Pedagogică din Galați, cu examen de bacalaureat la Liceul Internat, Iași. Absolvent cu licență la Universității Al.I. Cuza, Iași, și al *Facultății de litere și filozofie*, 1919, devenind asistent al profesorului Al. Philippide, din 1924. După obținerea doctoratului, urmează cursuri cu profesorii Leo Spitzer (Germania) și Giulio Bertoni (Italia), studiind la Universitățile din Roma, Trieste, Veneția, Madrid, Berlin, Leipzig, Heidelberg, Frankfurt, Paris, Berna, Viena. Câștigând prin concurs *Catedra de limbi și literaturi neolatine*, *Universitatea Al.I. Cuza*, Iași, 1934, devine profesor universitar, 1939. Transferat la Universitatea din București, 1940, este trimis în diplomație, director la *Accademia di Romania di Roma*. Profesor la *Institutul de Romanistică* din Roma, 1942-1946, emigrează în Argentina, 1949, devenind profesor la Universitatea din Buenos Aires. A publicat peste 400 de lucrări: *Macedo-românime în limba scrierilor Mitropolitului Dosoftei*, 1924; *Contribuții privitoare la originea, limba și influența Mitropolitului Dosoftei*, 1927; *Descendenții demonstrativului latin „ille” în limba română*, 1929; *Una relazione italiana sulla Rivoluzione di Tudor Vladimirescu*, 1934; *Originea și răspândirea motivului „Amărăță turturică” în literaturile romanice*, Tipografia

Alex. Terek, Iași, 1935; *Gramatica limbii italiene*, în colaborare, 1943; *Legenda Măsterului Manole*, în Arhiva, Iași, anul XXXIX, nr.1, 2, 3/1932; *Contribuția românilor la progresul cultural al slavilor*, 1952; *Éléments folkloriques roumains dans le patrimoine culturel européen*, 1961. A încetat din viață în 1991 la Buenos Aires.

CONSTANTIN, Marin - poet, realizator de emisiuni radiofonice

S-a născut la 19 ianuarie 1952 în Fierbinți-Târg. Absolvent al *Facultății de Ziaristică*, *Academia Ștefan Gheorghiu*, 1982. Redactor la *Radio-Televiziunea*, redactor-șef la *redacția Radio* a Ministerului de Interne. Debut editorial: *Mierea pământului*, Editura Ion Creangă, 1976. Alte volume: *Când cerne blând lumina*, 1980; *Vești mărunte din sătuc*, 1982, aceeași editură; *Convorbiri încomode*, interviuri, Editura Intact, 1993. A primit *Premiul Ialomiței* *Evenimentul zilei*, *Premiul Pamfil Selcuar*, al Societății Ziaristilor din România, *Premiul Fundației Diminețea*.

PAROTĂ, Maria - artistă lirică

S-a născut la 28 ianuarie 1924 la Urziceni. A absolvit *Academia de Muzică*, București, 1947. Angajată permanentă a Radiodifuziunii române în perioada 1948 - 1976. A interpretat muzică vocal-simfonică, de cameră, de operă în concert și opere, muzică ușoară și populară sub bagheta lui Carol Litviu, Constantin Bugeanu, cu un repertoriu de la W.A. Mozart la Anatol Vieru. În colaborare cu cercetătorul George Marcu de la Institutul de etnologie și folclor, București, a înființat sextetul *Perinița* având în repertoriu prelucrări de muzică populară. A cântat alături de Ludovic Spiess, Ion Dacian, Doina Badea, inclusiv la primele ediții ale *Festivalului de muzică ușoară de la Mamaia*, 1963, 1964.

ANGHELESCU, Niță - artist plastic

S-a născut în anul 1903 în comuna Cuza Vodă, județul Călărași. Absolvent al *Academiei de Arte Frumoase* București, 1934. Debutează la saloanele oficiale de pictură, unde expune între 1934-1944. Execută lucrări de pictură murală, 1936-1948. În anul 1951 este numit director al Muzeului raional Ialomița cu sediul în Călărași, la Slobozia organizând o secție, care va deveni, după reorganizarea administrativă din 1968, Muzeul Județean - Ialomița. Participă la cercetările arheologice de la Andolina, Piscul Crăsani, Satul Nou (județul Călărași). Rezultatele cercetărilor au fost valorificate începând din 1954 în publicațiile *Institutului de Arheologie Vasile Pârvan - București*, *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie (S.C.I.V. - S.C.I.V.A.)*. Prima expoziție personală, 1976, itinerantă la Călărași, Slobozia, Cuza Vodă. Expoziții personale, 1977 (București), 1980 (Slobozia), 1981 (București, Călărași), 1983, 1988 (București). Membru al Uniunii Artiștilor Plastici, a călătorit pentru documentare în Italia, Elveția, Franța, China, Austria, Germania, Turcia, URSS, Iugoslavia. A încetat din viață în iunie 1999 la București.

BENTOIU, Ion - magistrat, om politic, profesor, traducător

S-a născut în anul 1883, în satul Făcăeni, frate cu Aurelian Bentoiu. Absolvent al Liceului *Matei Basarab* București, al *Facultăților de Drept și Litere*, profesor de limba română și limba greacă la Liceul *Mircea cel Bătrân*, Constanța. Avocat al Baroului Constanța aproape 26 de ani, până în 1946. În anii 1926 și 1941 a fost ales Primar al municipiului Constanța. Decorat de Statul Francez cu *Legiunea de Onoare* în anul 1927. Arestat în anul 1952, moare în închisorile comuniste, 1952. Traducător al poemelor lui Heinrich Heine, începând din 1906, în revistele *Viața Nouă*, condusă de Ovid Densusianu, *Flacăra*, condusă de Constantin Banu, *Convorbiri literare*, *Analele Dobrogei*, conduse de geograful și profesorul universitar Constantin Brătescu. Volumul este pregătit pentru tipar încă din anul 1950, cu o introducere semnată de Ion Bentoiu. Cu o întârziere de 50 de ani, *Poezii. Călătorie în Harz* de Heinrich Heine se tipărește în colecția *Biblioteca pentru toți*, editura Minerva, București, 2000. Alte traduceri: *Călătorie în Harz*, editura Scrisul Românesc, Craiova, 1946. Îngrijește o ediție a volumului *Poezii populare ale românilor* de Vasile Alecsandri, prefață de Ion Bentoiu, colecția *Biblioteca pentru toți*, București, 1909.

BUZOIANU, T. Gheorghe - geograf, publicist

S-a născut în anul 1859 în comuna Coșereni, județul Ialomița. Studii de geografie și istorie în țară și la Viena. Profesor la *Școala Comercială*, Craiova, la Liceul *Carol I*, același oraș, apoi la Liceul *Mihai Bravul*, București; în 1895 este profesor la Botoșani; în 1900 revine în București. A tipărit poezie, proză, teatru, manuale școlare de istorie și geografie, cărți de popularizare. A tradus pentru scena Teatrului Național din Craiova drama *Valurile mării și ale iubirii* de Franz Grillparzer. La revista liceului din Craiova, *Revista școlară*, 1891, are colaboratori pe elevii Gheorghe Jițeica, Petre Vulcan, N. Burlănescu-Alin, C.D. Fortunescu. În aceeași revistă a debutat Ștefan O. Iosif, cu poezia *Izvorul*. A editat ziarele craiovene *Carpații*, 1884, și *Cântarul*, 1885, unde a semnat cu pseudonimele Haț și V. Ramură. A colaborat la *Vocea română*, *Lupta*, *Revista ideii*, *Epoca*. A tipărit: *Europa (fără România) fizică, politică și economică*, Craiova, 1883; *Curs de geografie*, 1886; *Pământul*, 1887; *Micul școlar*, 1888; *Elemente de geografie*, pentru clasa a III-a și a IV-a primară, 1890; *Curs de geografie*, 1891; *Noțiuni de geografie României și țărilor române subjugate*, 1894; *Text-Atlas*, 1895.

Din „Dicționar bibliografic și de personalități istorice” de Șerban CODRIN
(continuare în pag. 23)

Eminescu pentru totdeauna!

Nicolae Stan:

„Eminescu este un scriitor monstruos, teribil”

(urmare din pag. 1)

„el, care este Alecsandri, și care ce este Alecsandri în raport cu el?, este o privire precognitivă, liniștită și somnoroasă, acesta este Alecsandri.

După care vine el, care, pentru prima dată are un simț tragic și demn, pe care îl imprimă națiunii. În această accepție este poet național. Dar spiritul național care s-a întemeiat atunci, bineînțeles că nu i se datorează numai lui, genialității lui, ci, după opinia mea este efectul acțiunii și gândirii întregii generații. A fost o generație eroică, ea a întemeiat națiunea română.

Nu trebuie să-l valorificăm pe Eminescu neapărat din perspectivă politică sau ideologizantă, vis-a-vis de gazetăria lui. El este un mare scriitor și om de cultură. Amintiți-vă că la vârsta de 19 ani el se află în Viena, înscris la facultatea de filozofie. Gândiți-vă de unde pleacă, de la bordeiele Moldovei, de-acolo pleacă, nu e nici o metaforă, ajunge la Viena, audiază cursurile filozofiei contemporane, merge la facultatea de drept, ajunge la Berlin. Imaginați-vă că ne aflăm între anii 1869 - 1873! Este efectiv fabulos, pentru că

noi suntem în 2004. În 2004, dacă un copil al nostru, copilul meu dacă ar pleca la Viena, din casa unui intelectual, aș fi extraordinar de mândru! Deci, noi nu avem de-a face cu un scriitor oarecare, cu un scriitor, nu, avem de-a face cu un genin nativ, dar format printr-o cultură excepțională, solidă. Kant, păi, ce se scria în România înainte de asta? Schopenhauer, nu se știa nici cum se scrie! E ca și cum astăzi ar fi un poet, un scriitor, care ar coagula toată spiritualitatea contemporană. Este un scriitor monstruos, teribil și-mi pare rău că a fost negat în vremea noastră într-un mod atât de mășav.

Poți să discuți despre valorificarea lui, despre transformarea lui în vedetă. E corect, este adevărat. A fost transformat într-o vedetă, din rațiuni ideologice sau din rațiuni proprii finii umane de a crea mituri. Dar acest mit are o substanță, nu este vorba de un cioban bălbâit, care nu știu ce-a făcut, este vorba de un individ care în anii '70 din secolul XIX știe tot ce este esențial în legătură cu vremea lui. Trebuie să-l privim acum pe Eminescu în calitatea lui de poet național. Astăzi ne aflăm în momentul în care se instituie un alt spirit, unul european. Eu cred că este nevoie astăzi nu de un scriitor, ci de o rețea de instituții și de o generație care să imprime acestei națiuni o direcție europeană, ca spirit european, și care spirit european să fie tolerant și să revalorifice, să reînglobeze în el ceea

ce este național, adică Eminescu. Poți să ieși cu Eminescu în afară. El este acel ceva cu care ne putem deschide către un spirit european. Ceea ce va urma, practic, noi avem șansa de a trăi acești ani, va fi o deschidere absolută. Și șocantă. Generația care va veni va fi o echipă care va imprima acest spirit. Eminescu trebuie valorificat așa, pentru că până acum el a fost gândit ca poet național, în adversitate cu planul european, ceea ce este fals, este incorect.

Suntem la un moment de răscruce și au cred că va apărea această generație, dacă nu cumva a și apărut.

Opera lui este operă deschisă, ea suportă permanent interpretări și în sensul acesta ar trebui făcute demitizările. Interpretări normale și continue. Până la urmă, totul este o interpretare, nu? Putem discuta permanent despre el pentru că îndeplinește două condiții: indeterminarea la nivelul sensului și existența unei minime coerențe, căci o maximă coerență înseamnă Slavici, adică nu poate fi interpretabil. Eminescu este un geniu, pentru că geniul este ocolul pe care-l face natura pentru a crea unu, doi, trei oameni mari.

Putem să-l păstrăm pe Eminescu, și nu numai, fiind permanent contemporani cu propria epocă, fiind permanent la înălțimea spiritualității, provocărilor epocii.”

Șerban Codrin:

„Eminescu a plecat din cultura germană și a ajuns în cultura română”

(urmare din pag. 1)

„a culturii europene, ci a culturii euro-asiatice. Cele câteva culturi ale Asiei se regăsesc în Eminescu. El este o sinteză a culturii europene, a culturii creștine, ebraice, Biblia și a culturii religioase indiene. De ce n-au reușit alți poeți români din secolul XX, întrebăți pe poezii români. Vedeți ce structuri complicate au poeziile lui. Și-n special „Luceafărul”. Zoe Dumitrescu Bușulenga scrie ceva de-a dreptul hazardat: <<„Luceafărul” este o creație cu bibliografie!>>

Dacă o bibliografie germană, apropo de Faust, a ajuns la circa 30.000 de trimiteri bibliografice, și Faust este de-abia o legendă care pleacă din Renașterea germană, cu 300 - 400 ani vechime, legenda Luceafărului este mult mai veche. Apare la 1200, trece prin toată cultura germană și intră și-n cultura engleză, prin cea anglo-saxonă. Aș vrea să vă arăt numai câteva surse ale „Luceafărului” lui Eminescu din poezii

contemporani lui sau cu o generație înainte.

Să ne gândim la romanul „Hyperion” de Holderlin, la „Titanul” de J.P.Richter, să ne gândim la romanul în versuri „Hyperion” de John Keats. Citiți aceste lucrări și veți descoperi că „Luceafărul” este printre ele. Există idei comune, Eminescu este geniu în formă, dar ideile sunt comune. Dacă s-ar face o bibliografie completă a „Luceafărului”, eu cred că la fiecare silabă trebuie să facem bibliografie! Helmuth Frisch a lucrat 20 de ani la o carte, îngropându-se în arhivele germane, luând toată presa din 1869, 1870, 1871, 1872 și găsind similitudini, urmele lecturilor lui Eminescu din presa germană. Eminescu citea și-și lua imediat notițe. Concluziile sunt teribile: Eminescu citea enorm și, ca să citească aceste lucruri, el nu avea timp de stat prin cafenele, deci ar trebui schimbată biografia lui.

Ideile cu care vine Eminescu în cultura română aparțin unei culturi pe care noi am evitat-o: este vorba de cultura germană. Revoluția de la 1848 știm că a fost făcută la noi de liberalismul de sorginte franceză. Venind o dinastie germană, au apărut conflicte. Dinastia mai mult neubită în România, a venit într-un spațiu balcanic. Eminescu, în acea perioadă n-a fost prea cunoscut, nici prea iubit. L-au înțeles câțiva de

la curtea regală, poate parțial și Titu Maiorescu. Germanii au pierdut primul război mondial, ruptura de cultura germană s-a accentuat. După al doilea război mondial a fost o adevărată catastrofă. Eminescu a plecat din cultura germană și a ajuns în cultura română!

Concluzia este că suntem în 2004 și încă noi n-am descifrat încă originile operei lui Eminescu. În secolul XX el a trăit o dramă: pe de o parte, Perpessicius a făcut o treabă gigantică publicând cele 15 volume cu textele poetului, dar, cel mai mare eminescolog român, Călinescu, e om de cultură italiană! Nu înțeleg cum un italian, în esență, putea să înțeleagă un neamț care scria în limba română! Aici este drama. Opera lui Eminescu, în limba germană, fundamentală pentru înțelegerea lui, se află în volumele 15 - 16 și nu s-a tradus în limba română!

După părerea mea, eminescologia s-a rătăcit în secolul XX. Descrierea operei lui Eminescu, făcută cu toată acrima de Călinescu, este alături de drum! Pentru că nu avea textele. De-abia de acum înainte lucrurile pot fi limpezi. Trebuie timp, energie, bani și o sută de ani să trimitem tineri la studii în Germania și să nu mai fie un război mondial să-l piardă nemții!”

Oliviu Vlădulescu:

„Despre care Eminescu vorbim când ne întâlnim, măcar o dată pe an, să discutăm despre el oficial într-o zi de ianuarie, și aceea falsă? Sunt multe fațete de recuperat. De pildă, băieții de cartier ar putea să recupereze partea cu chefurile cu Creangă. Discutăm despre un Eminescu făcut din cioburi, fiecare generație aderă la o imagine sau alta. Interesant este că Eminescu devine valabil pentru fiecare generație de români. Am văzut o lecție deschisă la „Floare albastră” în care se încerca să se transmită copiilor un mesaj năucitor: că fata este o țărăncuță arsă de soare din cauza prășitului, că este lipsită de prejudecăți! Am asistat la așa ceva. Iată până unde poate fi falsificat Eminescu. Uneori mă întreb dacă noi am ajuns la timpul Eminescu. Eminescu este omul total și este foarte important că există un punct, el, în care ne întâlnim cu toții.

Trebuie să ne asumăm curajul și să spunem adevărul despre viața acestui om, despre relațiile cu contemporanii și cum a fost acceptat de spiritualitatea românească.”

Anghel Macedon:

„Nemții, la 1850, traduceau tot ce exista în lume. Sursele culturale eminesciene datorează enorm

acestor traduceri...”

Vom rămâne în continuare un popor care, intenționat, va ascunde foarte multe lucruri despre Eminescu. Le va lăsa într-o frumoasă, misterioasă, nu uitare, ascundere, acoperire. Ce mai înseamnă un lucru spus tot, defetșizat? Nu-nseamnă nimic, nu mai are nici o aură, nici o frumsețe. Eminescu te obligă prin totalitatea textului său poetic să păstrezi această extraordinară, misterioasă aură.”

A consemnat Gh. DOBRE

Svetlana GRAMOVICI
Floare albastră

CXIII

Bat vânturi gri sub cer fără lumină
Și lacuri mor ca păsări desfoiate,
Copaci mahmuri se-nchid în negre cioate,
Tresar agonici miriști în ruină.

De peste lumi migrare țipăt scoate,
Un dor nomad pe umeri mi se-anină,
Mănat sunt iar de-o nesfârșită vină,
Purtând frunzare-n trenă de păcate.

Și iar vânez un ceas ce mă va frânge
Și iar mi-e soră-o lună grea de sânge,
Mi-aține calea iarăși o movilă.

Îmi urcă-n trup o moale, dulce silă,
Mi-e somn și apa tremură pe-aproape,
Vai, iată vin ciurlanii să se-adape.

Noiembrie 1996
Anghel MACEDON

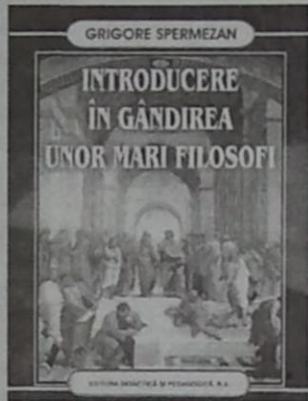
O carte despre mari filosofi

Nevoia de filosofie este constitutivă ființei umane, iar lipsa ei - dacă ar fi posibilă - ar avea efecte degradante pentru om. O spune, în stilul său înconfundabil, Lucian Blaga: „Desființarea elanurilor metafizice ar însemna o mutilare a ființei umane”.

Indiferent că este conștient sau nu de acest fapt, omul nu se poate dispensa de filosofie. Chiar când crede că a abandonat filosofia, el face inevitabil filosofie, afirmă Aristotel. Renunțarea la filosofie - mai precis la filosofare - este deci iluzorie, întrucât, fără a se interoga asupra propriei sale condiții, omul nu este cu adevărat uman ci - așa cum considera Blaga - o ființă mutilată și prin urmare săracă în însăși esența sa. El nu-și poate legitima propria condiție fără problematizări și fără ierarhizări valorice sau, împede spus, fără filosofie.

Convins de utilitatea filosofiei mai ales în etapa pe care o traversează astăzi societatea românească - etapă atât de săracă în repere axiologice -, prof. Grigore Spermezan ne oferă o consistentă „**Introducere în gândirea unor mari filosofi**” (Editura Didactică și Pedagogică, 2003).

Cu o experiență de trei decenii la catedră și o bogată activitate în presa pedagogică și culturală, coautor al unor lucrări de consiliere și de economie, Grigore Spermezan și-a propus prin această lucrare să vină în sprijinul celor dornici să se inițieze în filosofie, adică în „jubirea de înțelepciune”. Demersul său este în mod declarat diferit de cel al altor autori români - aproape exclusiv universitari - care s-au aplecat asupra filosofiei și istoriei ei. Aceștia din urmă, obișnuiți să se adreseze unui public cvasi-inițiat, sunt preocupați prioritar de materializarea unor cercetări de ordin profesional, și ca atare cărțile publicate au aspectul și structura unor adevărate tratate, de natură să frâneze interesul cognitiv al nespecialiștilor.

În schimb, profesorul Grigore Spermezan vine din zona învățământului preuniversitar (Liceul teoretic Urziceni) și grație acestui lucru știe să expună clar și sintetic ceea ce i-ar putea interesa pe cei tineri, convins că din studiul vieții și operei marilor gânditori aceștia vor desprinde idei și experiențe cu efecte benefice pentru propria lor formare intelectuală.

Autorul afirmă că lucrarea sa nu este o istorie a filosofiei. Aceasta pentru că selecția filosofilor prezentați are o tentă personală, autorul prevenind asupra lipsei unor gânditori semnificativi precum F. Bacon, Fichte, Jaspers etc. Apoi, cartea nu este o istorie a filosofiei întrucât lasă pe dinafară zone bogate în idei și doctrine filosofice, precum China și India.

Dar este știut faptul că filosofia se confundă, în ultimă instanță, cu istoria ei, care reprezintă o panoramă a evoluției în timp a concepțiilor filosofice individuale.

Așa cum este structurată, cartea profesorului Grigore Spermezan oferă tocmai o asemenea panoramă a meandrelor gândului filosofic de la grecii (Tales) la contemporani (Karl Popper). Fiecare etapă din evoluția trimilenară a filosofiei este prezentată prin gânditorii considerați reprezentativi, cu contribuții semnificative în ceea ce privește soluțiile date la întrebările eterne ale filosofiei.

Precedate de un Argument dedicat interpretării conceptului de filosofie, cele nouă capitole („Filosofia antică greacă”, „Filosofia medievală”, „Rationalismul”, „Empirismul”, „Idealismul transcendent”, „Filosofia

germană târzie”, „Filosofia analitică”, „Existențialismul” și „Realismul critic”) prezintă, într-un stil accesibil și totuși elevat, marea aventură a filosofiei europene, care începe pe țărmul Mării Egee în Ionia.

Care este metoda folosită?

Datorăm lui Wilhelm Weischedel o fermecătoare introducere în viața și opera a 34 de mari filosofi („Pe scara din dos a filosofiei”, Humanitas, 1999). Istoricul german al filosofiei a ales pentru întințirea cu filosofii nu scara din față, luminată și curată, pe care se intră grav și în tinută de gală, ci pe cea din dos, de regulă „umilă și sărăcăcioasă”, care este considerată mai directă și mai umană, întrucât filosofii sunt surprinși astfel „fără pompă sărbătorească și fără aere solemne”.

Luându-și ca reper această carte, dar și alte lucrări ale unor renumiți istorici ai filosofiei (Pierre Hadot, Diogene Lartios, Bertrand Russel, John Sănd, Gheorghe Vlăduțescu etc.), Grigore Spermezan își propune să utilizeze ambele „scări” pentru a ne introduce în universul fascinant al unor filosofi care „au așezat interogația filosofică pe coordonate noi”, și o face cu multă ingeniozitate și mai ales cu rigurozitate.

Recursul la anecdota filosofică și reliefaarea unor aspecte originale ale vieții marilor filosofi se corelează firesc cu prezentarea ideilor fundamentale cu care aceștia au îmbogățit gândirea filosofică în epoca lor.

În caracterizarea fiecărui filosof abordat autorul găsește cuvinte adecvate, evitând erudiția inutilă și inhibantă, fără a cădea însă în eroarea popularizării. Ideile se înlanțuie logic, cursiv, autorul sintetizând o bogată informație și decantând ceea ce este peren și ca atare de știut astăzi de către cei interesați de odiseea milenară a rațiunii.

Lucrarea profesorului Grigore Spermezan este concepută pentru nespecialiști, dar ea va fi citită - suntem convinși - cu plăcere și evident folos de către oricine va ajunge s-o răsfoiască.

Lect. univ. dr. Florian ROATÎȘ
Apărut în
„GRAIUL MARAMUREȘULUI”,
15-16 noiembrie 2003

(urmăre din pag. 1)

produce graiu, poate trăi foarte bine, nu zicem ba, dar niciodată nu va putea să-și îngăduie luxul națiilor industriale înaintate. Neapărat că nu trebuie să rămânem popor agricol, ci trebuie să devenim și noi nație industrială măcar pentru trebuințele noastre (...). Temelia progresului nostru nu poate fi decât munca susținută și temeinică, singura care ne-ar permite dezvoltarea și intrarea în concertul națiilor civilizate. Ni s-ar putea răspunde că acestea sunt truisme; ele sunt însă adevăruri care ar trebui să ne dea și azi de gândit.

Dincolo de perioada când au fost elaborate, pilduitoare și interesante sunt și ideile despre școală și sistemul de învățământ românesc. Ca revizor școlar pentru județele Iași și Vaslui (1 iulie 1875 - 4 iunie 1876), dar și - vreme de un an și jumătate - profesor (de germană, logică etc.), Eminescu și-a îndeplinit funcțiile cu o rară conștiințiozitate, bună credință și destoinicie. În peregrinările sale prin școlile din satele moldovene, constatând absenteismul masiv al elevilor de la cursuri, el conchide: „Cauza relei frecvenței nu

DOR DE EMINESCU...

este aversiunea poporului nostru contra școlii, ci sărăcia”. Ostil învățării mecanice, tânărul revizor școlar devine ferm în opțiunea sa: „Ar fi de dorit ca învățământul să aibă mai multă viață. Cu deosebire însă, trebuie ca copiii să nu învețe nimic pe de rost, ce n-au priceput pe deplin”. Cunoștințele memorate mecanic și neînțelese „sunt niște coji deșarte ce încurcă memoria în zadar”; „memoria nu păstrează nimic nepriceput, nerumegat, unde interesul viu și judecata copilului n-a jucat nici un rol”. Concluzia logică desprinsă din inspecțiile la fața locului este aceea a descongestionării elevilor de sarcinile școlare, deoarece „azi, în timpul programelor încărcate, n-ajung să știe nimic cumsecade”. Laudă și recomandă *Cartea de citire* a lui Ion Creangă tocmai pentru că ține cont de intuiția vie, lipsindu-i păcatele imputate mai sus. Vom încheia cu o observație, a cărei modernitate nu se poate să nu frapeze: „Caracterul însă al unei școli bune e ca elevul să învețe în ea mai mult decât i se

predă, mai mult decât știe însuși profesorul”.

Animat de neamul românesc din care se simțea parte integrantă, era preocupat de propășirea sa generală: „Iubim țara și nația noastră cum n-o iubește nimeni, cum nimeni n-are putere de a o iubi” (*Timbul*, 22 februarie 1879). Legatul testamentar al Văcăreștilor „creșterea limbei românești / și-a patriei cinstire” își găsește deplina realizare în activitatea și opera lui Eminescu, „omul universal”, enciclopedistul încadrabil în galeria în care strălucesc Dimitrie Cantemir, B.P. Hașdeu și Nicolae Iorga. Prin versurile sale, istoria patetică a neamului românesc a fost „proiectată în eternitate”, afirmă Mircea Eliade. Același demn urmaș eminescian într-ale spiritului ne povățuiește: să-l citim, să-l înțelegem, să-l asimilăm. Restul vine de la sine...

Ne vine greu să găsim un alt omagiu mai de suflet decât acela adus peste timp de un poet fascinant precum Nichita Stănescu: „Omul, opera și epoca s-au identificat absolut, s-au identificat în tot ce reprezenta nou, dinamic și în naștere. Adică în creație. Pentru literatura noastră, Eminescu este un concept”.

- Poți să te uiți, tu, că eu nu văd cu ochelarii ăștia?!
- Păi atunci cum vedeai, mă, numai rebuturi d'am făcut un an pușcărie, noroc că a fost „tehnicul” băiat de caracter și a declarat „neglijență în serviciu” și nu „sabotaj”, cum a spus prietenul tău, secretarul de partid. Nu vezi?! Hi, hi! Vino încoace!

În ziua aceea, distanța dintre două stații de tramvai a fost măsurată cu bățul de chibrit de către tov. Subler, supravegheat îndeaproape și impulsivat cu câte un picior în părțile moi, de către fostul său salariat.

La procesul ce a urmat, un judecător „băiat de caracter” l-a declarat „nebu”, adică nu a fost în deplinătatea facultăților mintale când l-a obligat pe reclamant să măsoare distanța dintre două stații de tramvai, cu bățul de chibrit.

Munca și-o pierduse. Mintea, știa, sigur că nu și-o pierduse. Ca să se venifice pleca în parcul de lângă fabrica cu proprietari pripași, fugărâni de fiscal lor și înțeleși de fiscal nostru...

Copacii erau toți. Banca era scrijelită cu aceleași date. Lângă el un om își măsoara degetele cu niște făcuțe de metal. Totul era aproape, ca înainte.

Lipsea ceva: tramvaiul.
Și mai lipsea ceva: pofta de mâncare de la ora 12,00!
Și mai lipsea ceva: ceasul cu sonerie cumpărat în excursia tovarășească de la Moscova...
Și mai lipsea ceva: el!

În tramvai, pe scaunul din față, ședea un moldovean de la Chișinău care vindea rîlmenți, ȘUBLERE...

Gh. PĂUN-IALOMIȚEANU „NEBUNUL”

Era cel mai vechi în secția aceea. Noii patroni, niște pnpași, ce fugiseră de fiscal lor, îl lăsase în secție, chiar dacă se reprofilase fabrica.

Locul șublerului îl luase mătura... Ceasul cu sonerie cumpărat într-o excursie tovarășească, schimb de experiență, îl trezea la șase.

La 6,15 termina îmbrăcăutul, spălăutul, bărbieritul. Nu mânca, pentru a avea poftă mai mare la 12,00... Aștepta tramvaiul. Nici chiar dacă era o zi cu meci, și era multime de oameni, scaunul de la ușa din față nu-l ocupa nimeni.

Vatmanii știau, de peste 20 de ani, că acolo șade „omul-ȘUBLER”.

În ziua aceea ajunse la serviciu mai devreme. Tramvaiul mersese mai repede, o luase ceasul înainte, nu-și putea explica?

Trecu de poarta fabricii și se îndreptă spre parcul din apropiere unde, cândva, asculta fanfara, mânca mici și ciupea chehnerețele de fund.

„Omul-Șubler” se așeză pe banca unde era scrijelit anul și numele lui, atunci când fusese repartizat de la profesionala din Roșiori.

Privi copacii. Erau mai puțini.
„Ce să le fac dacă sunt din lemn și intră în sobă” gândea, în

timp ce alături se așeză un domn înalt cu ochelari groși de la urechi până la rădăcina nasului, cu lentile și mai groase.

Se așeză pe bancă la celălalt capăt. Scoase dintr-o geantă o bucată de metal pe care culisa o altă bucată de metal.

Cu multă meticulozitate își așeză degetul între două fălci de metal, care se formau când mișca bucățile de metal într-un fel anume.

„Omul-Șubler” își recunoscuse directorul, vechiul director, șeful care îl numise să execute măsurarea diverselor repere, în cadrul echipei de C.T.C.-iști - „controlori tehnici de calitate”.

Era „directorul-Șubler”! Tov. ȘUBLER - așa cum îl porecleau subordonații, iar lui îi plăcea la nebunie, fiindcă dădea bine la Partid.

Era în stare să le comande muncitorilor să i se adreseze cu „Tov. Șubler”.

- Vă salut tov. Director!
- Salut, mă! Da nu ești la program?
Brusc se uită la ceas. Trecuse o oră! Știa că și-a pierdut locul de muncă.

Din tot parcul nu mai văzu decât un copac...
- Auzi, băi, tov. director Șubler! la scoate mă, un chibrit, apresteul cui te-a nchinat!

Directorul se uită în jur. Nu era nimeni.
- Ia măsoară un băț de chibrit! Repede că mi-aduc aminte că m-ai luat de la strungul meu și mi-ai pus nenorocitul ăla de Șubler în mână. Măsura-te-ar mama dracului.

Directorul execută. Măsură un băț de chibrit și zise:

Șerban CODRIN

Cele mai discrete sonete tatuuate cu dermatograful pe sânii domnișoarei Sapho

(1)
Din sficiune, de la început,
La Jocurile-Erotice de Vară,
Recordul mondial pentru sărut
L-am spulberat a mia una oară.
De aur, pe o pajiște de crini,
La rock-and-roll am câștigat medalii,
Dar m-ai urgat cu unul dintre săni
S-ascundem transparentele detalii.
Spre paradis urcăm nemaivăzut,
Drogați cu mirodenii de favoare,
La rang de campioni în absolut
Halucinând fanatica-nclăștare.
Și astfel, glorioși fără sfială,
Ne proclamăm eroi în pielea goală.

(2)
Mai am un singur dor în liniștea
Amurgului, ori mai curând, a serii,
Să evadez din somnolența mării,
Cu tine-n brațe, dacă s-ar putea,
Apoi, pe țarm, înfrânți de oboseală,
Să contrafacem luna în bordel
Și dragostea într-un anume fel,
După un „Manual de imorală”,
Să ne întorcă sufletul pe dos,
Brutalizându-ne cu încântare,
În lupta corp la corp, care pe care,
Trântiți pe scoici și pene de-albatros.
Pricepe-te mai bine decât norul
Și-ascunde-mi luna, ridicând piciorul!

(3)
Spre-a nu-ți cădea în pudice dizgrații,
Trimite-mi prin poștașul personal
Talentul de-a transcrie special
Pe suport picante dedicații.
Prea-ți recita pasaje din romanul
„În căutarea patului pierdut.”
Pe-atunci l-am dat, probabil, dispărut.
Mi-l ponegreai de rău, că-i piromanul
Sânilor tăi cu piscuri hrăpărețe.
De pățimaș ce mi l-ai chinuit,
O fi gogind acum, de-afurisit,
Că tare-i place să se mai răsfețe.
Redă-mi talentul și-ți promit revanșe
În patul răscolit de avalanșe!

(4)
Pe mare, nebunească aventură,
Furtuni ca o renaștere-n dureri,
Își zvârcolesc, și-agită cu bravură
Înverșunarea, -agonisind puteri:
Ascunși după ferestre cu perdele,
Freamătă casa, tremură sub noi,
Până se rupe cerul din proptele,
Iar patul ne devoră pe-amândoi
Cu-atâta zvăpăiată lăcomie,
Încât erupem, explodăm suprem
Și-agonizăm, înfrânți fără simbrie,
Și decăzând, pierim și înviem.
De câte ori ne-atingem șiretlicul,
Tu ești magia, eu sunt ucenicul.

(5)
De drag, îți cumpăr „Enciclopedia
Universală-a sânilor sublimi.”
Cu-ardoare, peste noapte, -i preamărim,
Până ne cade greu melancolia.
Atunci gustăm, pe loc, „Viața în lieduri”,
Descrisă cu-armonie de-un zugrav,
Cu precădere-adorator suav
Al artei crăpăturilor pe ziduri.
Sătui de aventuri estetizante,
Zvârlim, de silă, prăvălim sub pat
Albune, poze și, imediat,
Fără-ajutor de la puteri garante,
Beau sâni tăi din bluză expulzați,
Goi amândoi, dar mari inițiați!

(6)
Când pâinea-i scumpă de-o plătim cu viața
Și-orice credință pare-o mișelie,
Ce-ar fi să ne iubim pe datorie,

De-a rostogolul până dimineață?
Abandonați total, fără trucaje,
Doar greieri să ne-njura la țambale
Cu acordaj de-arome tropicale.
Nemaiuând în seamă sabotaje,
Pahare subțiate de nesații,
Mai nătăfleți ca niște dobitoace,
Pe nervi să ne tocim până la pace,
Căci sâni tăi țin loc de decorații
În foste bătlăii câștigătoare,
Ori nepierdute în continuare.

(7)
În „Cartea Marilor Exploratori”
De spații somtuos de siderale,
Lipsesc orice aluzii și-osanale
La patul falnic, unde faci furori.
Din vale, printre săni piramidali,
O palmă urcă pante și coboară,
Ori, leneș se oprește, bunăoară,
Pe-un pisc încoronat episcopal.
Urmează-afundate exaltări
În Templul Doamnei Venus, cu-ascunzișuri,
Unde pătrunzi numai plătind bacșișuri
Bogate, să nu-ți meargă în răspăr.
Prin reliefuli dragi și citadele,
Cine ajută rătăcirii mele?

(8)
Cetatea sacră, unde ești regină
Atoatenebunică la cârmă,
Pe loc de ziduri mari, de piatră-alpină,
Are prăjini cu rufe pe sărmă.
Deasupra celui mai semeț crenel,
Se zbate-n lance dărză, de erou,
Brodă cu fir de aur și rimel,
Un glorios și maiestos furou.
La miezul nopții, brav sculptându-ți patul,
Un pumn de greieri nu-și oprește strungul,
Ci toacă imnul național de-a latul,
Iar tu îți mângâi un picior de-a lungul,
Pe când un sân îmi dăruie fără riscuri,
Dar amândoi mă fulgeră din piscuri.

(9)
Cu ochelari de floarea-soarelui,
De-ți-aș citi ideile bruion
Câte ascunzi dincolo de breton,
Te-aș răsfața c-o-njurătură șui,
Cât ești de-afurisit cameleon,
Drapat într-un furou de săni fudui,
Ca turnurile fastei cetățui,
De unde-ți place numai să ordoni.
Mai dă-mi să-aprind, ori mai curând, să pup
Poarta spre templul veșnic nesătul,
Pe când, asemeni ție, noctambul,
Îți răvășesc altarul și-l corup:
De fapt, puterii tale mă dedic,
Gol în supliciu și-aprig mucenic.

(10)
În amărâtă piață, și-obidită,
Pe-o masă de ciment sau mortuară,
Zvârlim în lapovița planetară,
Zăresc un măr frumos ca o ispită,
Măr hărăzit, ori numai ficțiune,
Măr de livadă hiperboreană,
Pe-alese sărutat de-o felișcană,
Drag, dulce până la perversiune,
Mirific, sferic, sacru, în putere,
Măr de mușcat zemos, cu toată gura,
Ferice de-mpărțit cu-mbucătura,
Cel mai frenetic, roșu dintre mere,
Milostivire de arome bune
Și reculegere în rugăciune.

(11)
Niște haiduci pe cai în fundul gol,
Dar la potcoave scumpi, de porțelan,
Descalcă-n ograda-acelui han
Cu porți și-acoperiș de staniol.
De dincolo îi ziduri îi pândesc
Ferestre înarmate cu-ochelari
Și-n prag, de veghe, doarme-un bucătar
Cu lingură de lemn vrăjitoresc.
Sub grinzii de-odăi gogeste câte-un pat,
Iar candelabre cu ulei felin
Ard luciferic flecare sân
Al strașnicei hangite cu păcat,
Anume harnică și ditamai
Să biruie oricâți haiduci pe cai.

(12)
Totalitar, dincolo de perdele,
Citești „Așa mi s-a călit oțelul”
Și-ți ștergi cealaltă pleoapă de rimelul
Pătruns, de-atât patriotism, în piele.
Dar, mai ales, în lupta pentru pace,
Progres, dreptate și democrație,
Știu ce parfum iubești la nebunie,
Cel mai pervers de la potop încoace.
Măreț edificându-ți dictatura
În patul dialectic și tenace,
Cu oja, trusă pentru unghii, ace
De păr, îți adâncești cultura,
Până îmi dăruiești fără secrete
Nudul setos în opere complete.

(13)
Pe vremea când, brodată-n fericire,
Torceai garoafe pe un fus oral,
Mă învățai, din „Cartea de citire”,
Cum să-ți dezbrac furoul ideal.
Acum, deja ajuns cel mai distins
Expert în legendare sutiene,
Dă-mi voie să îngenunchez învins
De sâni tăi, brav tatuai cu scene
Războinice, cum n-au imaginat,
Bătăi cu perne și-alte proiectile,
Aezii-acelui veac îndepărtat,
În epopei, pe scutul lui Ahile.
Febrii te rog, dă-mi palmele ingrate
Și-eliberează-i din captivitate!

(14)
Noua etapă-a luptelor de clasă
Va-nflăcăra succes după succes
În Revoluție, dar mai ales
În patul tău cu faimă luminoasă.
Numai de-o sfântă ură să-avem parte,
Asalturi să ne zguduie din minți,
Și insurecții groaznic de fierbinți,
Și tăvăliri pe viață și pe moarte.
Sub stăguri mari, în vânt biruitoare,
Desfășurate larg, după nevoie,
Să-i răspălțim pe cei săraci și goi,
Setoși, flămânzi în vremuri de-nfruntare,
C-un somn de pomină, și fără vise,
Ca două case cu obloane-nchise!

(15)
Amantul tău, un boss miliardar,
Te-asediază cu-ochii revanșarzi,
În vila doidora de badygarzi
Măreți și detectivi particulari.
Eu, într-un automobil blindat,
La bord cu legături prin satelit,
Cotesc pe-un drum de țară, părăsit,
Și ne-afundăm ceva de speriat
În umbră de salcâmi și păducel.
Puri, față-n față, și destrăbălați,
Zvârlim la naiba blugii renegați
Și ne iubim pe flori de mușetel,
Ba încă-o dată, mult mai furibunzi,
Când țărăie mobilul și răspunzi.

(16)
Un măr pervers, din paradis furat
Și rupt pe-ascuns în două jumătăți,
După mai multe semne, -a eșuat
În sutienul tău cu bunătați.
Imaginez un fel de aluat
Cu un cuprins extrem de imprecis,
Trecând printr-o mașină de tocat
Oricâte imnuri și-epopei s-au scris:
Într-o asemeni cremă unicat
I-aș lustrui lucios pe amândoi,
Să-ți fie sâni buni de admirat,
Ca orice răsănit și-amurg de soi,
Ba chiar, dacă-s furați din paradis,
Să-i savurez, fără vreun compromis.

(17)
Întăia oară te-am văzut, pardon,
Cu frânele scrâșnind între picioare:
Eram pe-autostradă pieton,
Când limuzina, fără-exagerare,
Gonea nebun, cu fugă de-avion,
Și-ai hotărât, mă rog, dintr-o sfială,
Să-oprești lângă-amărătul Cupidon
Abia târșindu-și pașii de-oboseală.
După un ceas, la hanul cu balcon
Și jar nestins în votcă năzdrăvană,
Îmi onoram freneticul blazon
De hoțoman iubind o hoțomană,
Zile și nopți dorindu-te-etalon
Într-un asediu amplu și sincron.

CULTURĂ ȘI VALOARE

„România n-are nimic original în afară de țărani, artă populară și peisaj (de care nu e responsabil). Dar cu țărani nu putem intra decât pe poarta din dos a istoriei” 1). Scrise la 24 de ani și apărute în 1936 la editura bucureșteană „Vremea”, aceste gânduri ale lui Emil Cioran, filosoful român care avea să cunoască ulterior notorietatea mondială după stabilirea în Franța, aduceau în discuție locul și rolul culturii românești în concertul culturii europene și mondiale. Complexat ca individ de faptul de a se fi născut într-o cultură „minoră”, Cioran cere României să se alinieze marilor națiuni, renunțând la anonimatul care a reținut-o de a se afirma istoric. Șansa noastră constă în sincronizarea cu orizontul cultural occidental, în urbanism și industrializare, iar dacă România dorește intrarea în istorie, atunci va trebui să renunțe la țărănescul ei fond cultural balcanic.

Avem dreptul să fim de acord cu ideile lui Emil Cioran sau dimpotrivă; faptul însă că acestea își păstrează actualitatea la mai bine de șase decenii de la publicarea lor denotă că problema ridicată atunci își așteaptă azi soluționarea corespunzătoare. Cioran dorește un mesianism românesc, o devenire proprie neamului nostru care să ne integreze în rândul popoarelor mari. Întrebările și problemele sale continuă să ne tortureze: ce-am reprezentat ca popor în concertul celorlalte națiuni, ce valoare are istoria noastră, ce șanse avem în culpăna viitorului? „Credința lui Cioran - opinează Eugen Simion într-un comentariu asupra acestei cărți care a zguduit conștiințele - este că trăim toți, pe fundul unui infern și a lua act de completa, radicală noastră piere reprezintă singura noastră formă de salvare.” 2)

Tentativa de a surprinde acum, într-un articol limitat, caracteristicile culturii române ne poate conduce într-un impas; singura întreprindere acceptabilă rămâne aceea de a schița câteva trăsături distinctive ale culturii în general. Din cele aproximativ 250 de definiții inventariate ale acestui complex fenomen social, am selectat-o pe următoarea: *cultura este ansamblul valorilor materiale și spirituale existente la un moment dat în societate, prin care omul transformă mediul său și se perfecționează (se desăvârșește) totodată ca om. Chiar dacă apropiate, conceptele de cultură și societate nu se identifică, sfera socialului fiind mai largă decât cea a culturalului; orice produs uman devine fapt de cultură numai dacă este apreciat ca valoare. Ușor de sesizat, valoarea este elementul central al culturii și poate fi definită ca o relație socială în care se exprimă prețuirea unor lucruri, fenomene sau fapte în virtutea corespondenței însușirilor lor cu trebuințele sociale ale unei comunități umane și cu idealurile acesteia. Există valori morale (precum binele, cinstea, sinceritatea), valori politice (democrația, echitatea, libertatea, dreptatea), valori estetice (frumos, tragic, comic) etc., adică acele elemente apreciate în cadrul unei comunități. Sociologul american Ralph Linton definea cultura simplu ca „modul de viață al unei societăți”, ansamblul de fapte sociale, de caracteristici proprii unui anumit grup. Pentru un alt sociolog american, Margaret Mead, cultura este „ansamblul formelor dobândite de comportament ale unui grup de indivizi uniți printr-o tradiție comună, transmise prin educație”: modul de a spăla vesela, de a găti la bucătărie, de a culca bebelușii sau modalitatea de a desemna șeful guvernului, toate acestea fac parte din cultură.*

Dacă prin termenul de „cultură” sunt desemnate toate modurile colective de existență ale unei societăți oarecare, rezultă că nu există societăți „inculte”, o atare expresie apărând ca o contradicție în termeni. Nu putem vorbi de „civilizații” și „sălbatici”, ci doar, cel mult, de civilizații diferite, existând tot atâtea culturi diferite câte societăți distincte există. În timp ce, ceea ce este universal, comun tuturor oamenilor relevă natura lor, arată constantele biologice, tot ceea ce aparține culturii poartă marca diversului și relativului. Sexualitatea și moartea, care aparțin naturii, sunt universale; ritualurile de nuntă și cele funerare, care țin de cultură, variază la infinit. Similar, există mai multe forme de artă, mai multe sisteme politice, mai multe religii. În timp ce natura unei ființe se transmite prin ereditate biologică, cultura se comunică prin moștenire socială. Cu riscul de a ne repeta, conceptul de „cultură” desemnează atitudinile, credințele, moravurile, valorile dobândite și transmise prin educație. Cultura este ceea ce învățarea socială adaugă naturii.

Cultura românească zămislită de aceste ținuturi constituie o dimensiune existențială proprie acestui popor. Nu putem decât să fim de acord cu Mircea Vulcănescu atunci când afirma, în 1937, că „a fi român înseamnă a fi om într-un anumit fel” 3). În aceeași lucrare, gânditorul dispărut prematur, în 1952, la doar 48 de ani, în temnițele Aiudului își continuă ideea:

„(...) fiecare popor are, lăsată de la Dumnezeu, o față proprie, un chip al lui de a vedea lumea și de a o răstrânge pentru alții. Fiecare își face ideile despre lume și despre om, în funcție de dimensiunea cu care i se proiectează lui însuși existența” 4). Prea ades nemeritat minimalizată azi, cultura noastră există și va exista. Pe urmele lui Lucian Blaga, Constantin Noica arată că suntem ceea ce se numește o „cultură minoră” (în sensul precumpănirii valorilor țărănești), ceea ce nu înseamnă neapărat inferioritate calitativă. Un străin din Apusul catedralelor și al gigantescului de factură gotică notează la sfârșitul călătoriei: „Sunt încântătoare bisericuțele acestea ale Bucovinei”. Pierzându-se adevărată măsură a lucrurilor el califică pe numele lor mic înfăptuiri mari ale trecutului românesc. Dar ce rost ar avea alăturarea catedralelor de bisericile noastre, când alta e măsura launtrică? 5) Și Noica subscrie ideii că precumpănirea valorilor țărănești înseamnă păstrarea noastră în rândul întârzițiilor istoriei, precizând însă că nu tot ce e țărănesc a fost la noi anistoric, că nu orice tip de viață rurală este vegetativ, static, nepolitic și conservator. Am putea preciza că, azi, e necesară o serioasă reflecție asupra raportului dintre tradiție și inovație în cultura noastră. La ce renunțăm și ce adaptăm? Firește, schimbul de valori între culturi ale unor popoare diferite este posibil și necesar totodată, dar nu orice vine din afară este neapărat expresia unei superiorități culturale. Mimetismul necritic observabil actualmente la noi poate duce la forme hibride golite de substanță, care nu ne pot lăsa indiferenți.

Una dintre erorile fundamentale legate de fenomenul cultural este *etnocentrismul*, tendința fiecărei societăți din todeauna de a confunda propria sa cultură cu cultura în general, respingând umanitatea oamenilor aparținând altor culturi sau etnii culturale. Grecii antici numeau „barbare” popoarele ce vorbeau o altă limbă și aveau alte obiceiuri decât cele grecești, iar spaniolii de acum câteva secole, după descoperirea Americii de către Columb, au desemnat echipe de călugări trimise pe noul continent pentru a determina dacă „indienii” au sau nu suflet, dacă erau cu adevărat oameni. Din păcate, în calitate de aparținători ai unor popoare din sud-estul Europei, cunoaștem un astfel de etnocentrism occidental ce poate fi caracterizat ca un „imperialism cultural”, ca și cum cultura occidentală (de exemplu, acel „american way of life”, adică modul de viață american) ar deține monopolul adevărului. Gânditorul român Alexandru Tănase arăta justificat că nu există o singură alternativă la cultura contemporană, că - într-o lume diversă - e nevoie de pluralism și descentralizare culturală. Realitatea românească este însă departe de un asemenea deziderat, cu riscul pierderii identității noastre: nu numai că nu se împlinște aspirația lui Emil Cioran de a impune valorile noastre în lume, ci nouă ni se impune modalitatea occidentală a altora de a face cultură.

Seismul social declanșat de istoricul an 1989 a însemnat pentru România prăbușirea unei lumi de o anumită factură și, o dată cu ea, a sistemului caracteristic de valori. Asistăm azi la un atac concentric purtat din exterior și din interiorul țării asupra culturii române pe multiple planuri, fiind vizate istoria, cultura specifică, credința noastră tradițională, modul nostru de viață. Afilăm că istoria noastră a fost o mistificare de tip comunist și deci trebuie rescrisă, fie chiar și de așa-zișii specialiști din țările vecine, că domnitorii noștri reprezentativi au fost plini de păcate, că Eminescu a fost antisemit, că felul nostru de a fi nu corespunde exigențelor de tip european. Precum altădată misionarii creștini civilizatori în ținuturile aborigenilor africani sau australieni, România a cunoscut invazia unor predicatori creștini sosiți cu Biblia în mână de peste mări și țări pentru a ne învăța ce este „dreapta credință”, deși suntem cel mai vechi popor creștin din Europa. În calitate de educator, cum să reacționezi citind în presa românească sau străină despre așa-zisa linie de demarcație a lui Samuel Huntington, care vehiculează ideea că „civilizația se oprește la porțile ortodoxismului”? Să credem apoi că morala românească este inacceptabilă pentru Europa, de vreme ce unul dintre voturile care s-au opus intrării țării noastre într-un anume organism internațional a fost motivat de „nerezolvarea

problemei minorităților sexuale din România”? Atunci când ni se repetă că este dovadă de toleranță acceptarea homosexualității, iar morala noastră tradițională bazată pe heterosexualitate este depășită, permiteți-ne cel puțin să avem rezerve asupra unei astfel de viziuni. Firește, lista ar putea fi continuată, dar ne oprim aici: examinați de occidentalii erijați întotdeauna în profesori din 1990 încoace, românii mereu nu au reușit promovarea examenelor. Împinși mereu la periferia marilor culturi, ne-am obișnuit să ne privim cu un moștenit „complex provincial”, uitând ceea ce susținea în deplină cunoștință de cauză Henri Coandă: „Ce noroc ar avea omenirea dacă ar exista multe nații care să-i fi adus, față de numărul de locuitori, atât cât i-a adus nația română în ultimii 120 de ani”. Adevsea uzitată, clasificarea popoarelor și culturilor în „mari”, „mijlocii” și „mici” este folosită, de regulă, împotriva noastră, fiind trecuți cu ușurință în de neînviada ultimă categorie. Suntem considerați uneori, concesiv, cel mult o „țară”, dar nu și o cultură „mijlocie”, etichetă ce pare a ne-o fi însușit cu resemnare. Statornici de milenii în vatra strămoșească, caz singular printre vecinii noștri, mereu trebuie să ne justificăm locul pe care-l ocupăm printre popoarele Europei.

După prezentarea acestor probleme, ar trebui să încercăm să răspundem la clasică întrebare: ce-i de făcut? Un exemplu concret ni se pare semnificativ: preferința tineretului nostru pentru rock este explicabilă printr-o mediatizare excesivă a muzicii străine, dar câți dintre ei știu să rock-uie este un dans de origine africană? Să fie cultura noastră tradițională inferioară celei africane? Știm că gusturile nu se discută și nu oferim soluții prefabricate, dar poate că nu ar fi rău să ne reamintim că, în discotecile din Grecia, muzica pusă este exclusiv grecească, fără ca tinerii eleni să vadă în asta ceva nefiresc.

Valori culturale românești există și, cu siguranță, vor mai exista. Acestea însă trebuie să fie recunoscute public în afara granițelor, având nevoie de prestigiu ca să se impună și să-și exercite influența. Cu rare excepții, străinătatea a ignorat și continuă să ignore originalitatea, expresivitatea și varietatea creației noastre culturale. Un francez sosit la Urziceni, cu care am discutat, a fost extrem de surprins să afle că marele „Jor” stilist francez Emil Cioran este român, fiind convins de acest adevăr abia după consultarea dicționarului „Larousse” în zece volume, unde acesta figura drept filosof francez de origine română. Mult invocata „barieră lingvistică” a lipsei de cunoaștere a culturii noastre în afară, româna nefiind o limbă de circulație europeană, poate explica într-o oarecare măsură o atare situație, „ieșirea în lume” prin traduceri, manifestări artistice etc. necesitând consistente sume financiare de care niciodată n-am dispus în ultimii ani, situație neimputabilă străinilor. Există însă și o altă explicație, care nu ne poate lăsa indiferenți: suntem ignorați dintr-un disprețuitor orgoliu, punându-se semnul identității între starea noastră economică periferică și starea noastră culturală, complexul „de superioritate” occidental, devenit de mult prejudecată, producându-ne o reală satisfacție.

Integrarea noastră viitoare în structurile europene va avea nu doar un impact economic, ci și unul cultural. Cum miza pusă în joc este mare, să nu ne jégănăm în iluzii în această privință, ne avertiza un cunoscut diplomat român într-un interviu apărut în presă: există o puternică presiune culturală și va trebui să fim preocupați cu precădere de afirmarea identității noastre culturale.

„Va veni un timp - scria Constantin Noica nu demult - când cel ce se va dori salvat întru cultură va trebui să învețe românește”. Dorita profeție a acestui filosof inconfundabil pleacă de la credința într-un destin major al poporului român și al culturii sale în lumea de azi și de mâine. Nu știm dacă ea se va îndeplini, dar aceasta constituie un ferment catalizator demn de luat în considerație pentru fiecare din noi. Rămâne la latitudinea conștiinței noastre de educatori dacă vom reuși sau nu să păstrăm în inimile celor pe care îi povătuim flacăra vie a acestei credințe.

Grigore SPERMEZAN
18 aprilie 1999

NOTE:

- (1) Emil Cioran: *Schimbarea la față a României*, Editura Humanitas, București, 1990, p.51
- (2) *** *Pro și contra Emil Cioran: între idolatrie și pamflet*, Editura Humanitas, București, 1998, p.262
- (3) Mircea Vulcănescu: *Dimensiunea românească a existenței*, Editura Fundației culturale române, București, 1991, p.22
- (4) Idem, p.1
- (5) Constantin Noica: *Pagini despre sufletul românesc*, Editura Humanitas, București, 1991, pp.41-42

Lucia ȘTEFANOVICI

De ajun(s)

Plural inconștient,
delir volant,
când furtuna îngheață-n pahar,
la fereastră.
Plural inconștient,
decor ambulat,
de circ fără pâine,
de vis fără somn,
cu bucăți prăvălite în creștet,
bucăți de beton.
Plural inconștient,
delir volant,
când mâna se agață de orice
ca de o bară,
într-un tramvai,
care întoarce la capăt,
care întoarce la capăt,
care întoarce la capăt,
rotund
și din care nu mai cobori
și în care nu știi cum ai intrat
printr-un plural inconștient
într-un delir volant,
ghemuit
și
adus de spate,
ca orice copil neadus pe lume deja,
așteptând să te ia cineva,
pe tine, covrig,
cerc de pâine și de agățat
într-un pom de Crăciun
din care nu te mai poate lua
decât cel ce se naște
în fiecă an
întotdeauna,
în aceeași clipă neschimbată-n schimbare,
întotdeauna
în acea clipă
în fiecă an
așteptând
un colind
de
Crăciun.

Grafem

Poate că a trebuit să ne întâlnim.
Deși brațele noastre oricum ne legau.
Fără degete.
Brațul stâng pre-făcându-se braț drept celuiilalt,
înconjurând omenirea.
Poate că a trebuit să ne cunoaștem,
pentru ca astfel să știm.
Iisus, redevenit copil,
merită și el să se joace cu cercul puțin.
Bățul cu care a scris pe țărână
există.
Sunt scrisa.
Rotește-te și
lasă-te rotit,
căci Tatăl
rotunjește cu pricepere.
Iată! Din picioarele noastre de lut,
puse pe roata lui de olar,
îl face din nou pe Adam,
pre-făcându-ne legământ,
în vreme ce tâmpelile,
pe marginea roții,
la marginea lumii,
în destrămare,
încep să priceapă
șuieratul de horă
ritmat,
legănat,
sacadat, încordat:

Lumea toată, roată, roată,
Să se nască înc-o dată.

Eliberare

dedicată lui Emanuel Tânjală

Ciudată Grecia din care vii
și felul în care te însoțești
tu cu
drumul.
Ciudată desprindere de mitologii

sub umbre de ceară căzându-ți,
curgându-mi,
ciudate iubiri sinilii
cu mâini-răsărituri.
Ciudate și pălăria mea
și tutunul
peste ciudatele hărții rotunduri,
când poarta de rai își visează cătunul,
ca leul ludeii îți pare,
îți Unul.

Citire

Tu nici nu știi cât ești de frumoasă,
așa somnoroasă cum treci înspre
viață.
Tu nici nu știi cât ești de frumoasă
și cât ești făptură,
așa așezată cum stai,
cu gândul prelins către gură.
Tu nici nu știi cât ești de frumoasă,
lăsându-te o dungă în privire
cu miere,
cu tăcere, cu mult miros de miez,
ca neuitată floare lăsată în rodire.
Să știi, să pot, să caut, să încerc să te ating
așa frumoasă cum îmi stai în fire
când gândurile mele se petrec
dinspre fereastră în chiar
brațul drept.

Vorbire

Nu te-am văzut demult.
Te-aș fi uitat dacă între timp
oamenii nu ar fi început să poarte chipul tău
și arborii să te îmbrățișeze de la o vreme cu scoarța
și dacă drumul nu ar fi un lung braț al tău
și copiii un fel de sufler al tău
care îmi pune mereu întrebare
și mâna cu care scriu nu ar fi ținută
pe dinăuntru
de tine
și în felul acesta nu te-aș putea învăța să desenezi
ciudate hieroglife
în care dunga privirii se apasă subțire
și apoi se înconvoale a zămbire
și dacă aerul pe care îl respir nu ar fi atât de amețitor de al tău
încât sunt orbită de tine,
orbită de tine,
orbită de tine
și e o atât de rară și scurtă sărbătoare
să mai întrezăresc vreo amintire cu mine,
aceea care s-a pierdut
în încercarea de a te uita.
Nu te-am văzut demult.
Pe aici ești doar tu.
Și mi-e atât de dor
de mine.

Rendez-vous înghețat

Te aștept,
rotindu-mă cu toate anotimpurile în jurul mesei,
așezând cu grijă tacâmuri și
sticla cu nectar și
lumânarea înmuiață în roșu.
Te aștept
și știu că aș putea să hrănesc un întreg cartier cu
caviar și ciuperce și salată de fructe,
dar eu te aștept și printre pahare încep să sosească
bunicii și
stră-bunicii și stră-stră-bunicii de care
îmi e cu atât mai dor cu cât nu ne cunoaștem prea bine,
dar eu te aștept și
mă rătăcesc paralel prin
deșertul de nea de la capăt.
Apare biserica ce învie o singură dată pe an,
biserica ce era înainte de a fi pe aici oraș,
iar eu te aștept încălțată-n botine și lac
pentru lebăda mea parfumată,
te aștept încordată
și alerg pe alee,
mă întorc
și îngerul aleargă după mine,
dar eu te aștept
și el mă privește cum sunt intrată deja
din așteptare într-un film neo-realist din care
îi e greu să mă scoată,
dar îmi strecoară în buzunar, clandestin, o umbră de nor
și mă aduce cu un pas mai aproape de el

și așa privim împreună
la cea care așteaptă-n botine,
complet înghețată,
la cea care hrănește apoi cartierul întreg,
la cea care hrănește și acum
neamintirea ta
printr-o cu totul altfel
întâlnire.

Nu mai aștept,
ci vin
minutele
cum trec
pe caldarâm
printre nămeți,
cu preț de
regăsire aburită,
pe geam
cu deget
desenezi
un cerc și două puncte,
sub care
încet
curbezi
o dungă.
Între noi
stă și acum
o geană lungă.

De taină

dedicată lui Traian

Știu. Ar fi trebuit să fim îngeri.
În felul acesta, am fi stat la taifas,
în jurul mesei rotunde,
patru anotimpuri.
Anno Domine.
Ar fi trebuit să fim îngeri, dar
scârțâie ușa și lacheul
târăște leșul zilelor spre closet,
vecinii de masă discută despre optica americanilor și
finanțarea de filme,
între timp zilele se întorc
ca niște cocote,
una câte una,
cu machiaj refăcut
și coboară în stradă,
la sigur.
Ar fi trebuit să fim îngeri.
Astfel, așezați alături,
ne privim în față părinții,
nu mai contează ai cui,
tu cu mâini lacrimânde,
eu cu glas de copil,
masa e mică și goală, dar
chelnerul aduce cafele, iar
noi încercăm să le îndulcim
cât de cât
amestecând
îndelung.
Ar fi trebuit să fim îngeri.
Astfel nu aș fi fost nevoită să pălmuiesc piaza rea
și nu m-aș fi prăbușit și
nu te-ai fi aplecat către mine
ca să mă aperi de apăsarea aerului,
de apăsarea lumii.
Ar fi trebuit să fim îngeri,
știu asta,
dar suntem doar aripile aceluiași zbor
și e o singură pasăre
cu un singur ochi
ce ațintește cu tot mai mare insistență
același pian
dezacordat
la care se cântă.
Încet.
Menuet?

Am văzut un copil jucându-se cu cercul.
Pe strada unind aici și
nicăieri
nu e nimic
și nimeni nu era.
Și se rostogolea
ca luna pe o stea.

Alexandru BULEANDRĂ

Teama de întuneric

Stați pe pământ cu spinările lipite pe piciorul fântânii și ochii închiși în lumina soarelui.

„Simțeam că trebuie să fii undeva. De aceea m-am și născut: să mă înveți mersul prin această lume.”

„Orice bunic își dorește un nepot, cel puțin unul.”

„Lângă umărul tău, bunicule, îmi vin în minte neliniști nesfârșite. Vechea mea teamă de întuneric își găsește aici cuvintele. Presimțeam că voi fi, dar nu puteam înțelege de ce nu eram încă! Îmi așteptam timpul care nu mai venea. Acesta ar fi fost, odată ca niciodată, secretul vieții mele.”

Tineai în mână un cocon de mătase. Întunericul pe care-l ascundeai te înfiora. Îl duci la ureche. O zbatere tainică, o îndăjrire fără speranță între pereții celei albe.

„Pentru că n-am cunoscut bucuria jocului

las vouă
dragii mei părinți-nepărinți
toată arhiva copilăriei
și abecedarul
și regula de trei-simplă a omeniei
și izvorul născând din fântânile amiezii
și soarele
ce-mi răsărise la piept
și anii mei vi-i las moștenire

să-i purtați în toiagul singurătății
și nepoții voștri -
copiii pe care-i visez
și casa cu pridvorul în ape albastre
și nopțile
și luna grea de dor
aș fi iubit-o ca și voi
poate

Dacă aș fi fost
dragii mei părinți-nepărinți
vă lăsam moștenire
un umăr puternic
de bărbat
sau un surâs de copil
jucăuș
sau o picătură de sânge
sau o lacrimă

Fiți înțelepți
nu plângeți
fără naștere nu este moarte
Vreți să câștigați milioane de griji
și doi obraji proaspeți
rotunzi
și nevinovăția ochilor de astre
și

Însorind orizontul dragostei voastre
Acest testament
certifică nașterea mea
... Crisalida lăsase în mână ta un ghioc.
„Blestemul tău a fost un descântec.
Așa începe fiecare să priceapă firea
lucrurilor.”

Livada bunicilor

„Ziua putem vorbi fără teamă despre întuneric.”

Din freamătul porumbului, Mânzul, prietenul meu, învăța depărtările să cânte. Oiștea carului legăna suflarea pământului. Căii păreau adormiți în mătasea drumului. Ridicat în două lăbute, un popândău încerca înălțimea văzduhului.

„Aici totul este o dată ca întotdeauna. Întâmplările omului sunt numai odată ca niciodată. Viața lui însă...”

Vorbele bunicului m-au trezit. O pietricică pe oglinda limpede a unui lac e o surpriză a undelor; pentru un rău vijelios, o bulboană amețită la umbra salciei - pace nedumerită.

„Ca atunci, niciodată o livadă nu a mai iubit.”

«Am fost și eu, odată ca niciodată, un băiat ca tine. Bunicii mei rămăseseră singuri în casa bătrânească. Parcă îi văd peste gardul-pitic cu spinările încovoiate de o putere nemăsurată... Poate tu vei putea calcula vreodată forța cu care pământul atrage pe țaran. Ochii lor mârși de emoție, de distanță și de așteptarea îmbrățișării îmi deschideau larg porțile.

Dudul ținea cumpăna curții: de la gardul din fața casei până la el și mai departe - nu știam până unde.

Merg pe cărarea făcută de pașii bătrânilor.

„Aceasta este fata noastră.”

Câteva nuiete, unele mai drepte, altele mai strâmbe, stăteau țepene înaintea mea. Nu era nici-un copil în jur, dar dacă ei așa vedeau... Bunicii mângâiau fiecare pomîșor.

„Acum este mică, dar va crește, draga mamei, și va înflori și va rodi pentru sufletul nostru.”

Am vrut să le spun că nu este doar un copil, ci doisprezece, dar bunicul mi-a făcut semnul tăcerii.

„Doarme... livada tatii livadâl!”

Un luciug îngust de gheață mărginea locul. Pe două oase de câine lunecam spre izvorul pârâului. Ascunși după liziera de calcâmi, dinții soarelui m-au rupt în două: partea mea cea bună mă urma sub sticla apei.

Era și nu era umbra mea, jumătatea mea răsturnată... eu eram mai întunecat și nu ea - albă, curată ca lacrima.

Săgetat, am căzut în copca adevărului

cu îndoieli și speranțe.

„Dar nu e un copil!”

„E copilul lor.”

Înaintând spre izvor, simțeam apăsarea stratului de gheață, din ce în ce mai gros, mai greu și opac.

„Izvorul trebuie să fie clar, simplu, firesc... Nu mai am aer, mă inec!”

Un firicel de apă blajin-curgător prin buretele ierbii. Peștișorul argintiu mă aștepta liniștit, ca pe o datorie de suflet. „Eu sunt izvorul pârâului ce curge la poalele iubirii.”

„Spaima de moarte o numești astfel?”

„Prietene, să nu-ți fie teamă de tine însuși!”

„Dar mi-e frică de altceva!”

„De necunoscutul din tine. Încearcă să împaci gândul și visul, presimțirea cu ceea ce vezi cu ochii... Și vei fi om.”

„Voi fi fericit?”

„...De aici îți privești bunicii. Acea palmă de loc s-a făcut cumpăna apei ca să te poată urmări pe calea ta. Ai intrat în hora omului și o vei juca până la capăt.”

Și Peștișorul argintiu dispăru în primăvară.

Dudul mi-a șoptit printre fluturi de mătase:

„Tot așteptându-te, soră-mea a înmugurit.”

Tulpinile livezii mi se păreau mai subțiri dar mai înalte. Coroana de ramuri se apleacă mângâindu-mă cu bulbi de puf - mugurii reverenții noastre.

...Prima dată i-am dăruit o fundiță roșie. A primit-o în ramurile ei și, după ce a privit-o cu florile, a hotărât că cel mai frumos ar flutura la gâtul lăstarilor - gândul ei pentru mai târziu.

În Duminica florilor, la porțile așteptau coșulețe de răchită, păpuși, scăunele de paie, cuburi de trestie. Dudul i-a trimis coconi de mătase. Bunicii, părinții ei, i-au dăruit o familie de albine - un stup harnic și cuminte.

Palma de loc devenise neîncăpătoare. Ghirlandele de flori se legăneau amețite în coșulețele de răchită. În rochii de petale multicolore, păpușile dansau. Din drum, lumea privea ca la nuntă. Era sărbătoarea noastră în amiaza de nectar și polen.

Noaptea, livada m-a cuprins ca un dor. „Numai de dragul tău am înflorit!”

Via din câmp

Drumul vă duce alene între disperarea vârtejului de praf și speranța din jurul fântânii. Ca un far în adâncul lanurilor - cumpăna: țeapănă, uscată de vântul câmpiei, se leagănă scârțâind înfundat.

„Fântâna e dovada simplă că pământul este și colb și apă.”

Bunicul își scoate pălăria și o așează pe marginea colacului. Depărtează picioarele, apleacă puțin galeata, suflă ușor peste firul jucăuș, îl soarbe.

„Ea nu bea niciodată din ochiul său de apă. Pare o pasăre cu gâtul întins către soare.”

„Să fi fost cineva care a priponit-o de pământ și a uitat să-i mai dea drumul?”

Bătrânul se făcuse nevăzut din limanul fântânii.

... Omenească este împrejmuirea viei cu rânduri dese de porumb. Un sanctuar țărănesc, loc de spovedanie și zare de gânduri. În mijlocul ei veghează, ca un sfânt de ocazie, sperietoarea de ciori și de grauri: două bețe bătute în cruce, cu pălărie în vârf și îmbrăcate în pantalon și haină rupte, negre.

Viiile sunt departe de sat, la câmp. Până la cules, țaranul vine aici singur sau însoțit de nevestă și copii. Să mai vadă cum îi merge, dacă s-a mânat, sau să culeagă câțiva ciorchini de probă și de gust.

Via este loc de întâlnire, de așteptare nebanuită. Strugurii abia se văd dintre corzile cu frunze mari, protectoare. Dacă le ridici, simți greutatea rodului.

Bunicul pornise spre acest țarm sfânt,

sălbatic și bogat.

Ca să ajungi la vie mergi pe cărare, prin porumb: o potecă strămtă cât distanța dintre rândurile care te ating peste față și peste mâini cu brațe ascuțite și aspre.

Urma bunicului e ca o undă.

Lovindu-ți privirea, via apare pe neașteptate. Erai aproape sigur că nu mai putea fi acolo, că marea de porumb a înghițit-o de mult și totuși iată-o, este!

Bătrânul îi dă roată cu ochii, se apleacă asupra unui butuc, ridică ușor câteva corzi și vede ciorchini.

Lași corzile să cadă încet pe pământ, dar rămâi aplecat, încercând să descifrezi destinul sevelor.

Nu mai aude glasul porumbului care rămâne martor tăcut al rugăciunii sale.

În genunchi, toropit, îți aduci aminte că deasupra acestui preafecit țărâm nu poate fi decât cerul.

Rupi un ciorchine, îl cântărești în palmă, te uiți la el în razele soarelui, îl miroși cu lăcomie și apoi îl muști cu un sărut pățimaș.

Treci peste gură dosul mâinii și simți că ochii îți strălucesc de plăcere ca și cum te-ai fi împărțit.

Bunicul dă să se plece, dar se întoarce și privește via, o dată ca niciodată, asemeni unui fur o comoară la care va reveni mereu.

Frunzele porumbului îi înțepă, îl zgârie și bătrânul pierde cărarea, navigând în jurul acestei insule ca într-un păcat.

„Fiecare căruță poartă în pereții ei sudoarea muncii, lacrimi de bucurie sau de durere.”

„Omul e dator să le petreacă pe toate.”

„Ce îi trebuie țaranului să fie fericit?”

„Ca și pământului: apă, soare și muncă.”

În ziua aceea, odată ca niciodată, alunecam pe iarnă la vale, dar nu era iarnă adevărată, ci doar așteptarea mea. Nu m-am mirat nici de lipsa zăpezii, nici de îndăjirea cu care trăgeam sania prin cimitir. Am rămas cu groparii până când gura pământului, mare cât întunericul de sub patul tău, a devenit o moviliță ca un coșciug >>

„Bunicule, acolo, sub pământ, nu este zi niciodată.”

„Dacă ai fi spus atunci vorba asta, nu știu ce nu-ți făceam!”

Bunicul putea fi așa rău?!

«A venit iarna și ea nu adoarme. Un chin adânc o răscolește... Doar somnul zăpezii o mai poate liniști.”

„Apa și gerul sunt certați. De o lună nu mai sunt împreună. Ploaia locuiește în zi iar gerul în noapte.”

Bunicii aduseseră fructe reci în coșul de răchită. Pe soba albă, tălpile mele înroșite de ger măsurau destinul oamenilor și mâinile încălzeau roadele livezii.

„Pentru viața fetiței noastre, pentru tine le-am adus. Ajut-o!”

Livada mă aștepta la porțile, înfrigurată.

„Nu puteam să adorm fără să te mai fi văzut o dată...”

„Am venit...”

„Dar somnul m-a uitat...”

Și a coborât noaptea, o dată ca niciodată, și biciul gerului i-a tăiat ramurile, i-a despicat tulpinile, i-a înghetat măduva.

Era moartea?!>>

Și bunicul ieși din fântână ca din propria lui casă.

„Ai grijă tu, să mă îngroape în locul acela, numai acolo, între rădăcinile ei. Doar ele au mai rămas și pământul care ne va ține pe amândoi. Și dacă, vreodată, în palma aceea de loc va mai înflori o livadă, să te gândești la mine și, lângă pomii pe care tu i-ai sădit, să-mi spui - voi fi lângă tine și te voi auzi - „Rădăcinile iubirii nu mor niciodată.”

Alina TUDORACHE

Motto: „He had listen to them laught at them, forgotten them.”
Oscar Wild

Noaptea. Din părul mamei mele cresc crengi.
Cu toții dansăm la ferestre. Straniu.
În geamuri ochii noștri de apă
sunt bile de ping-pong.
S-aprindem focul să crească
iarba-ntre solzi.
Dă-mi mâna!
Să înotăm până-n pădure.
Mamă, ce cântec cântau sirenele?

Rece

Pe stradă deținuții sparg gheața,
târnâcoapele obosesc -
cumpăr mere, pere și prune
înghețate
plouă cu vin de soc
gura ta

Unde moliile mănâncă orez

Cu ciocul în sus
sparg bucăți din tavan.
Se crapă încet coaja oului.

aer puternic, văd cerul,
avioanele zgârie norii
ca-n interiorul camerei mele
pereții...

Telegraf - ultim surâs tâmp spre soare

Sub unghii zvâcnesc nervii subțiri
ai unui acces de primăvară.
Strâng tare din dinți,
plesnește un pepene copt - e vară:
ciocâni arși, seară, câini legați în lanț.
Miroase-a ploaie.
Sparg semințe de floarea-soarelui
coapte-n ceanul de mămăligă
fumicile se lipsesc de pielea transpirată,
praf între degetele de la picioare
închide gura!

Schiță

N-am tras decât două linii
deasupra dreptului, stângului.
Vertical - cerul - cerberul
țipă ca macii spre noapte.
Roșu, albastru se-neacă în negru,
în tine, sordid. Notă finală:
mi-am cimentat dinții-n asfalt,
am placă de ceară acum.
Două linii:
genele dor, pleoapele-nghit,
n-am dreptul la ochi.
Țipăt.Țipăt.Țipăt.
Al expresiv
Cresc dinții.
Dă-mi doi struguri de mare!

Sè devzâluia deja un interior ușor distorsionat, în fața căruia ea izbucni în râs. Sigur mersese ceva mai departe cu visul lui până când tufele labirintului - plante carnivore - îl mâncară pe doctorașul care acum era ghemuit pe scaunul său cu roțile.

Înregistră prea încet sunetele ce-i parveniră. Înțelese: „ca un cea-sor-nic”. Rămase mirată.

Doctorul repetă aceeași mică răutate de frustrat: „Râzi în sensul acelor de ceasornic.”

Era clar. Își puse lejer haina, geanta pe umăr și vorbi aproape șoptit, mai mult ca pentru ea: „Suntem ca două linguri într-un sertar.”

În drum spre casă îi persistau în minte fragmente din Ray Charles. Murmura și ea, negândindu-se la nimic.

Se descâlță de pe scări. Deschise ușa apartamentului, aprinse lumina, își aruncă geanta, cheile și haina și se făcu confortabilă în fotoliu. Și-aminti apoi că doctorul n-a-nvățat-o să zboare.”

Ei, nu-i nimic, poate va învăța de una singură asta. Nu demult observase de pe o bancă din parc cum în apropierea unei fântâni arzeiene, unde citeau îngerii, o călugăriță mângâia trupul unuia dintre ei, mirosindu-l a ceară topită și a tămâie.

Își mărturisise tainic că sigur atunci călugărița a prins tactil misterul zborului.

Se simți transparentă, trezită de un flux de raze ce aduceau cu ele menuetul în care ea - străbătută de beție - aluneca în spirale pe X Mhz, devenind pe rând saltul notelor pe portativ, golul dramelor dostoevskiene, rapid joc de culori căzut brusc în gustul unei gutui coapte.

Mai apoi găsi plăcută vocea însoțitorului de drum și al unor melodii astfel încât fixă mai bine frecvența și culese un gând de pe ramura cea mai apropiată, fără prea mult stres, întindere de neuroni sau... Din când în când radio-casetofonul scotea un fel de aplauze pe fundalul muzical. Poate că roțile mecanismului se atingeau între ele ceva mai intens și eliberau curea. Nu c'ar fi contat tot procesul. Era totuși ciudat.

Gândul?! A, da gândul! „Vorbește așa de încet ca să nu deranjeze calmul creat, de parcă ar fi o prelungire de LA, SOL, sau - de ce nu? - FA.”

Și trebuie spus că eu, cea care scrie, o prinsesem bine din profil - stânga cu fiecare cuvânt pe care-l scăpa nevoit din cutia de lemn prinsă cu șuruburi mari. Îi schițam un fel de portret din trei poziții, în care, din prima ieșeau... multe semne de întrebare.

Față: ambiguu, dar au înțeles că dorise pisica aia oferită de o prietenă cu ceva timp în urmă. Valiza veche găsită într-un fost teatru ar fi fost o bună gazdă. Nu. Nu de responsabilități de genul ăsta avea ea nevoie.

Erau momente când ea uita și de ea - Ana, care cere somn, mâncare și alte lucruri necesare unui om normal cu tendința de domesticire și chiar de socializare. Dar aștea erau salturi mărețe. Recunoștea și ea cu un fel de autosarcasm în voce.

Din profil - dreapta analiza niște cuvinte: urdori = puchi = puchini și timpul trecu atât de repede (5-6-7 minute) ca și-n metroul unde lumina pălpăia. Numai că acum nu era în subteranele Bucureștiului, în bezna și mersul rapid al metroului. Se sufocă, totuși, ca și cum aerul ar fi trecut hoțeste pe lângă ea.

Deschide cu mișcări precise (ca niște pași înceți spre evadare) geamul și respiră adânc a fum de coceni arși. Doar toamna o înțepa în mod plăcut mirosul acesta de sat, de haine groase peticite, de ghete norioase și de (În numele Tatălui, și-al Fiului și-al Sfântului Duh Amin.) biserică rece, în care lemnul scaunelor nu cochetează cu focul candeliei sau al lumânărilor. De fapt, nu mai reuseai să-ți simți trupul decât noaptea, aproape de dimineață, când căldura sobei dezmoțea odaia, cămara sau camera mare pe unde ațipea oboeala.

„Ai grijă prin ce stații cobori!” își spunea de una singură cu buzele lipite de ureche.

Nu era chiar așa. Putea să ajungă în siguranță la baie să se spele de câte ori simțea nevoia unei curățiri sufletești (alții se autoflagelau ca să-și plimbe spiritul puțin mai departe de durere). Avea multe abilități în privința staționărilor sale.

Uneori - dar numai în gând și asta din modestie - credea ea - se dădea de trei ori peste cap și-ajungea din nou în cabinetul doctorului.

Valeurs

Și ușa se închide imediat ce se află în cabinet. Se gândi instantaneu: „Câtă voință de lemn!”

În ciuda golului din stomac, homofobiei care apărea odată cu tocurele asistentelor, răsunătoare pe culoarele lungi ale spitalului, ironia nu-i dispăruse complet. Iar singurul motiv de batjocură a rătăcirilor sale pe cărările minții rămase mustața tunsă franțuzește a doctorului.

Întâlni din nou aceleași riduri serioase, rigide, ce trădau ușor peste cei 50 de ani.

De patru - cinci ședințe încoace observa cu deosebit interes cum nervii acumulați în cele două ore de așteptare în fața cabinetului se relaxau și se puneau pe un râs interior. Așa ludicul deveni stare de fapt: îl îmbrăca des pe doctor în minte în vreun bucătar de la curtea regală sau în vreun decorator iscusit de interioare.

Finețurile, rafinamentele în care-l desenase virtual ca pe un reprezentant al mâncărilor alese sau al podoabelor de cameră erau înlocuite în cazul real al doctorului de o ondulatorie a oscilațiilor psihice.

Venea săptămânal la ședințele de terapie, dar nu exista nici un dubiu că deviațiile de comportament existau și în partea opusă ei, la 180°.

Aștepta acum lecțiile de zbor, pe care urma să le primească după o mai veche promisiune a doctorului. Era curioasă.

Nu reuși să se destindă pe scaunul întins. Își cuprinse genunchii cu brațele, aducându-și-i aproape de piept și, în scurt timp, reîncepu să potrivească bucățile unui puzzle lăsat neterminat.

Întrebările se succedau lent, atât de sacadat încât avu timp chiar să-și uite răspunsurile. „Cum ți-a mai mers?”, „Ai mai văzut lucruri ciudate?”, „Îți lei pastilele?”, „N-ar fi mai bine să te internezei?”

Doctorii... mereu atât de direcți, întotdeauna susținuți de o rațiune, care și ea, plină de susceptibilitatea bolii jonglează cu sindromul labilității.

Se hotără. Îi servi un răspuns nou, i-l aruncă direct ca pe-o cursă ascunsă sub impresia naivității „Uite, pisicile: se joacă cu obiecte imaginare și totuși nu a considerat nimeni că ar fi ceva în neregulă cu el.”

Nu primi nici un răspuns

Da. Probabil că „acoperirea” îi fusese ghicită (ca-n palma unui copil). În fond, era și el psihiatru. Nu-ți reușea să apelezi la infantilism când ambele părți erau conștiente că uneori - dăți atât de amuzante pentru ea - ceva deraia involuntar. Și-atunci cursul gândirii devenea întru totul voluntar ei, care se complăcea în modificări interne: câteodată fețele oamenilor se caricaturizau, iar vocea lor devenea mieunat subțire.

Natura. Suferea și ea schimbări. Abătută fiind o percepea ca pe unul din tablourile lui Monnet, ba, chiar bătutul covoarelor, țipetele copiilor din spatele blocului, sunetul roților de camioane, le asimila pe toate **Simfoniei fantastice**. Surâdea la gândul ăsta.

Cine știe ce spaime, amintiri din bordeluri, regrete și revolte a îmbinat Berlioz până când - definitiv - s-a eliberat de toate?

Îi părea mai puțin repulsiv faptul că de sub mustața doctorului buzele acestuia puteau să respire și să se miște în plictis cu șansa unei evadări din atmosfera anostă a cabinetului.

I se propuse: **Adevărat sau Fals**

Ea acceptă în mod facil și dezinteresat. Ei, bine... nici chiar atât de dezinteresată fiind de faptul că astfel putea schimba oricând locul său cu unul puțin privilegiat: de cea care urmează să pună întrebarea. Și asta nu pentru c-ar fi vrut să descopere mai mult decât propria sa imaginație îi construia în mod frecvent. Persoanele existente în viața ei deveneau trecut personaje ale unor închipuirii, scenarii în care fiecare era trecut prin filtrul unei copile capricioase, destul de istețe pentru a putea fi sarcastică la nevoie. Însă vârsta nu-i mai permitea vechi jocuri ale minții, în care prietenii îi erau mâna dreaptă care se juca cu mâna stângă, florile din balcon și chiar ea, care o distra pe cealaltă ea, trecând cu mult granițele obiectelor reale.

Jocul lor tindea să cadă rău în bizar - asta în ce-o privea pe ea.

Doctorul se dovedi afectat de probleme existențiale precum visul lui, în care se pierde într-un labirint al dragostei. „Din acelea cu tufișuri tăiate drept, cam la 2 metri, construit prin secolul a XII-lea, cred”, spunea pasionat, trăgându-și nodul cravatei, despre incursiunile lui onirice, în legătură cu care deschisese o întregă anchetă freudiană, elaborându-le amănunțit.

Virtuțile curiozității au făcut ca un mare poet al culturii noastre să fie puternic atras de cunoștințele științifice ale timpului său, aceasta devenind uneori chiar izvor al propriei creații.

Studiile făcute la Viena și Berlin l-au apropiat pe Eminescu de operele unor nume cunoscute și recunoscute ale științei - Arhimede, Galileo Galilei, Johannes Kepler, Isaac Newton, Daniel Bernoulli, Chales de Coulomb, Brown, Robert von Mayer, James Joule, Hermann von Helmholtz, Rudolf Clausius etc., familiarizându-l totodată cu teoriile științifice ale momentului. În sprijinul acestei afirmații stau nu numai poemele sale, ci și însemnările referitoare la chestiuni legate de fizică, însemnări cuprinse de două caiete numite de Eminescu FIZIOLOGIE I și FIZIOLOGIE II. În acestea sunt citate formulări ale unor reprezentativi oameni de știință ai vremii: Mayer, Joule, Hirm, Helmholtz, Clausius.

Manuscrisele eminesciene impresionează prin diversitatea domeniilor abordate, dar și prin gradul de elaborare a informației științifice, cele mai ample desfășurări având însemnări referitoare la matematică și fizică. În cele ce urmează am încercat o ordonare a informațiilor cuprinse în caietele poetului și o prezentare a modului în care acestea și-au găsit o expresie lirică în opera poetului.

MECANICĂ

Cea mai mare parte a chestiunilor legate de mecanică și căldură au fost extrase de poet din "Annalen der Chemie und Pharmacie von Wohler und Liebig", fiind reunite sub titlul "Observații asupra puterilor naturii". Sunt abordate aici noțiuni din domeniul mecanicii clasice newtoniene cum ar fi: masa, accelerația, mișcarea rectilinie și legea acesteia, greutatea, forța gravitațională, forța centrifugă și mișcarea în câmp central de forțe, lucru mecanic și conversarea energiei mecanice.

În caietele eminesciene găsim notițe referitoare la noțiunile de repaus, mișcare și la cauzele acestora. Legile mișcării sunt formulate corect fără a fi însoțite de relații matematice. Sunt subliniate principiile newtoniene ce guvernează mișcarea corpurilor, fiind luate în discuție exemple sugestive, cum este cel al ghiulelei a cărei mișcare este modificată de frecarea cu aerul și de propria greutate pentru a evidenția principiul inerției.

Principiul fundamental al dinamicii este sugerat printr-un exemplu celebru în fizică: Dacă o locomotivă comunică unui tren într-o secundă accelerația cutare, se cer două locomotive pentru a comunica aceeași accelerație unui tren de două ori atât de greu.

Pentru ilustrarea principiului acțiunilor reciproce sunt folosite exemple referitoare la interacțiunea dintre piatră și masă, cal și căruță, magnet și fier: O piatră așezată pe o masă exercită asupra ei o presiune în jos. Dar ea suferă din partea mesei o contra-presiune egal de mare în sus. Un cal este tras îndărăt de

hamuri spre căruță cu o putere egal de mare cu care trage el căruța înainte. Un magnet care atrage o bucată de fier e tot atât de tare atras de fier în direcția opusă.

În unele cazuri găsim în caiete expresii matematice ale unor legi fizice și care subliniază o dată în plus interesul poetului pentru matematică și fizică. Este vorba de expresiile legilor care guvernează mișcarea corpurilor sub acțiunea greutății: viteza în cădere liberă ($v = g \cdot t$) și expresia spațiului în aceeași mișcare ($S = at^2/2$). Sunt menționate totodată numele celor ce s-au ocupat de legile căderii libere: Galilei, care le-a intuit, și Newton, care le-a stabilit statutul de axiome ale dinamicii. Eminescu surprinde faptul că întâmplări obișnuite, observate cu atenție, pot conduce la descoperiri remarcabile. El citează în acest sens exemplul lui Newton: Printr-un măr ce cădea,

EMINESCU ȘI FIZICĂ

Newton a fost adus la gândul că greutatea nu e nimic alta decât atracțiunea de masă, exercitată de corpul Pământului.

Pornind de la controversa dintre Descartes și Leibnitz în legătură cu măsura mișcării, poetul discută noțiunea de lucru mecanic și ajunge la principiul conservării energiei. El păstrează vechea terminologie de muncă mecanică și în loc de energie cinetică păstrează sintagma folosită de Leibnitz - putere vie. Eminescu subliniază că noțiunea de lucru mecanic presupune existența a două elemente: forța și deplasarea. El iluminează acest lucru printr-un exemplu sugestiv: nu este suficientă aplicarea unei forțe asupra unei stânci pentru a se efectua lucru mecanic, dacă stânca rămâne în repaus. Reușind a discerne între energie cinetică și cea potențială, poetul definește energia mecanică ca pe o putere de acțiune sau putere de muncă a unui corp. În ceea ce privește lucrul mecanic, Eminescu notează: Lucrul mecanic se referă la orice efect care schimbă poziția maselor ponderabile în spațiu.

În însemnările sale științifice, Eminescu folosește deseori modalități de expresie specifice poeziei, expunând problemele într-o formă vie, colorată, de multe ori comentariile sale devenind adevărate poeme în proză. Lucrurile se desfășoară asemănător în momentul ilustrării unei idei științifice într-o formă lirică. Principiul conservării materiei, pe care-l consideră o lege fundamentală a tuturor fenomenelor este enunțat și discutat în caietele sale sub diverse unghiiuri, din perspectiva diferitelor tipuri de fenomene (mecanice, termodinamice, electrice, magnetice, etc.). Pornind, probabil de la acest principiu dar și de la mitul vieții de după moarte, construiește un poem sugestiv,

genuni ca să nu mai vadă epigonii, gâgăuții și pociturile, mititeii îngălați, fălcoși și bugeți, calpii burduhănoși și hâzii, gurile lătărețe într-un răs năstăvilit de măști talămeze, prinții și baronii degenerați din obârșile lor de animale bolnave, pleistoceni dehâinați și bulimici.

Știindu-și posteritatea, hrânindu-se cu fagurele înaintașilor, Eminescu devine înnodarea luminii românești, a neamului însuși, templu al cotei zero a spațiului și timpului românesc.

Mereu prea treaz, dureros de treaz, îndoinit de iubire, fremătător de întrebări, adânc de visare până la marginile timpului, până la marginile spațiului, până la marile prăpăstii și genuni. O, tâmpla lui pe care stau luceferii, o, singurătatea lui cât geamătul mării!

Eminescu, măsură a neamului românesc, garant al existenței noastre în suferința și distincție, plânsel al nostru, adevăr de necontestat al luminii noastre, cântecul cel mai de sus al limbii noastre, sfânt al spunerii și evanghelist al neamului, dăinuiește în inimile noastre, roagă-te bunului Dumnezeu pentru noi, tu care luminezi începutul anului nostru calendaristic cu întâia noastră mare sărbătoare.

Profesor Anghel Papacioc,
Liceul „Mihai Eminescu”, Slobozia

"Strigoi" (1876), poem care ar putea fi considerat o ilustrare lirică a două planuri ale cunoașterii umane: cunoașterea științifică și cunoașterea mitică.

Din perspectiva legii conservării materiei și a mitului privind viața de după moarte, s-ar putea crede că timpul eminescian este un timp reversibil (în poemul "Strigoi"). Această temă a eternității legilor, menite să asigure înțelegerea Universului, este acceptată chiar și de fizica modernă prin acceptarea posibilității unei eterne reînnoiri, adică a unei serii infinite de versuri.

ELECTROMAGNETISMUL

În aceleași caiete apar idei referitoare la relativitatea clasică și la teoria maxwelliană a electromagnetismului, idei, care, se poate crede, au constituit sursa de inspirație a unor versuri ca cele din poemul "Lucafeărul" sau "La steaua".

Cunoștințele referitoare la câmpul fizic sunt relevate nu numai de rîndurile consacrate noțiunilor de undă, electricitate sau magnetism ce apar în "Caiete", ci și de versurile "Glosse", în care ideile de continuitate din Fizică sunt explorate în cele de continuitate a vieții, a ideilor etc.

TERMODINAMICĂ

Unele din cele mai reprezentative versuri sunt datorate cunoștințelor poetului referitoare la un domeniu al fizicii puternic studiat în sec. al XIX-lea: termodinamica. Pornind de la lucrarea lui Stefan C. Mihăilescu "Influența", Eminescu, se apleacă asupra problemei energiei radiate de soare și a efectelor acestuia asupra vieții și a atmosferei terestre. De altfel, studiile sale în domeniul meteorologiei și fizicii Pământului i-au fost inspirate de lucrarea lui Pouillet "Elementes de Physique experimentale et de Meteorologie". Frecventarea unor cursuri de fizică și științe naturale în universitățile europene îl apropie pe Eminescu de teoria mecanică a transmisiei energiei calorice. Din perspectiva oamenilor de știință ai momentului, cum ar fi Mayer, Joule, Helmholtz, Carnot, modificarea stării termice a unui corp se face pe baza unei substanțe ipotetice numită caloric, lucru cu care Eminescu este familiarizat, dar citindu-i caietele se observă că nu-i sunt străine nici teoriile anterioare ca cea a plurgisticului.

Poetul își apropie teoriile cele mai moderne ale vremii; sunt cunoscute notițele sale referitoare la problema căldurii radiate sau cea a radiației luminoase. Scrierile sale indică faptul că teoria maxwelliană era cunoscută. Referindu-se la căldură Eminescu prezintă natura căldurii a căldurii radiate, echivalența ei cu lucrul mecanic. În ceea ce privește căldura organismului animal, poetul arată că fenomenele vitale au la bază procesul de vegetație a plantelor. Schimbul de materii între organismul viu și mediul exterior se realizează cu ajutorul energiei solare, ideile care-l face pe poet să ajungă la o problemă mult discutată la acea vreme: resursele de energie ale soarelui. Pornind de la cunoștințele referitoare la principiile termodinamicii, Eminescu subliniază teama oamenilor de știință de o eventuală organizare a tuturor deosebirilor de temperatură în sensul ființelor organice - moartea universală.

În ciuda cunoștințelor referitoare la faptul că razele calorice emise în spațiu de către corpurile încălzite diferă de cele luminoase doar prin lungimea de undă, poetul este adeptul teoriilor lui Mayer, conform cărora căldura solară ar fi un efect al materiilor cosmice care se aruncă neconținți în soare. Eminescu își exprimă nedumerirea în fața ideii că procesul respectiv s-ar putea desfășura invers, adică acela că soarele ar zvîrli iar în depărtări nemăsurate alte mase.

Teoria entropiei este artistic prezentată în versurile "Scrisorii I", iar săgeata timpului, evocată prin evoluția sistemului spre o stare de echilibru, este în perfect acord cu sensul principiului lui Clausius. Nașterea vieții însă este guvernată de negentropie - lucru pe care Eminescu îl subliniază în poemul "Aminții". Ideea ireversibilității timpului apare nu numai în "Scrisoarea I", ci și în poeme ca "Revedere", "Sonete", "Glosă", "Cu mine zilele-și adaugi", "Lucafeărul".

Aparent devenirea, adică timpul ireversibil, este în contradicție cu eternitatea legilor ce guvernează Universul fizic. Este însă doar o aparență, căci eternitatea săgeții timpului este acceptată de fizică tot atât cât și ideea reversibilității timpului.

prof. Sorin ROIBU
Gr. Sc. "Mihai Eminescu"

Eminescu a supraexistat, el a fost o poveste rară, unică a unui neam rupt între cămilele și armăsarii istoriei, și este mereu fără de moarte ca neamurile alese de Dumnezeu să răzbată prin neguri.

Întru harul lui Orfeu el a ridicat piatră cu piatră cetățile ruinate ale spiritului românesc și a cântat-o mereu pe frumoasa lui „floare albastră”.

Trezindu-se de Dumnezeu a zburat până la capătul lumii, arătând ca nimeni altul lumii Universul cu mările lui de uitare, prin care el trecea „gând purtat de dor”, pentru a se ruga lui Dumnezeu de iubire.

Fără să știe fetele de împărat, el a coborât pe pământ, lucefăr luând chip de om, cu față stelară și călcând iubitor printre oameni, abstras în gânduri și în visele lui cosmice, îngăduitor cu lumea și dăruitor, nădăjduind într-o vreme a binelui.

Zburător cu plete negre, umbră fără de noroc a umbliat prin toate împărățiile lumii, prin cea a dacilor frumoasă ca raiul, pe munții ei mitici, cu pădurile ei albastre și lacurile ei stelare, cu cremenea albă a cetăților și mirajele verzi ale câmpiilor, cu oamenii ei de demult, cei mai dreپți și mai buni dintre oameni, sfielnici ca pruncii și falnici ca brazilii.

Întristat ca Tamaris de atâta luciditate, luându-și capul la subsoară și lăsându-și ochii rătăciți peste

EMINESCU REPORTAJ MITIC

- S-a născut la 24 iulie 1935, la Slobozia, Neculae Șerban. Aparținând marii familii a Albeștenilor, a fost cunoscut mai mult sub numele de Nițu Albeșteanu.

- Vâr cu binecunoscutul violonist și dirijor Ion Albeșteanu, face parte încă de la înființare, alături de acesta, din orchestra „Bărăganul”.

- În anul 1964 participă la prima ediție a unui festival internațional de folclor la Cairo (Egipt), unde ansamblul câștigă premiul I.

- În perioada 1965-1968 este dirijorul orchestrei „Bărăganul”.

- Participă cu orchestra la festivaluri și concursuri naționale, obținând distincții și premii.

- În perioada 1968-1990 susține numeroase turnee în țară și străinătate, cu spectacole de succes: Franța, Spania, Portugalia, Elveția, Olanda, Grecia, Turcia, Germania, Italia, Iugoslavia, Bulgaria.

- Din 2001 a lucrat ca dirijor al orchestrei „Doina Bărăganului” la Centrul Creației Populare Ialomîța.

- S-a stins din viață la 22 decembrie 2003, la Slobozia.

Nițu Albeșteanu

Mai săraci cu un „becar”

Nea Nițu, așa cum îl strigau cei care l-au cunoscut, l-au avut în preajmă, a reușit să amâne, pentru un timp, moartea sunetului viorii celui ce a fost Ion Albeșteanu.

Chemând portativul cu însemnele muzicale îl văd ca un „becar”, acel semn convențional de pe portativ care anulează ceea ce face „diezul” sau „bemolul”.

Moartea, care nici măcar ea nu a scăpat de farmecul Muzicii Viorii, l-a luat cu ea.

Nițu Albeșteanu, violonistul, conducătorul de taraf, de orchestră, prin tot ceea ce a făcut, ne-a învățat că: „Dacă omul nu ar avea suflet, muzica l-ar inventa.”

Gh. Păun-Ialomîțeanu

Motivul Meșterului Manole în folclorul aromân

PUNTEA DI ARTA

Ș'eara trei măsturi lăvdăț,
Șiamintréil'î ș'eară frăt,
Pri misturil'e mult nvițat,
Șiamintréil'î insurăt,
Di buni măsturi țe eară
La tuț nūma lă se-avdză.
Cite lucr greale-eară
El'î puteă di li adră.
Un om v'ine ș'li-acl'îmă,
Că-amarălu lă strigă.
Și nchisîră dipriună,
Noaptea tută-îmnă pri lūnț.
L'amarălu și ncl'înară,
Cu dor mare lu ntribără:
-Te urséști di la noi?
Nol him oămîni, sclăvi a tăi.
- Io am avdzîtă tră voi
Că hiț măsturi mult arăi,
Di la mine țe căftăt
Puntea-n Arta ca si-u-adrăt?
Ma si nu putéj si-u-adrăt,
Si știț că v'î nu-ascăpăi.
- Doamnă, te pālăcîrsim,
Tré dzile s'nă minduim.
După țe si minduîră,
L'amarălu-apădisîră:
- Puntea estă si-u-adrăm,
Șapte ani chiró căftăt;
Iți s'hibă și s'lipsească,
Amirăli'a s'hărgiuiscă.
Noi, ca sclăvi a tăi ță him,
Doăă zboară va s'ță grim:
S'nu n-alăși tra s'nă jilim,
Tru xeana estă lu him;
Vrem fumél'e s'n-aduțem,
Ningă noi tra s'li vidém.
- Tute-aeste țe căftăt,
Io vā li dau cu giurăr,
Punte sănătoasă voi,
Că vā tál'iu tréil'î ca oil

Si sculară șiamintréil',
S'dusîră s'lea-a lor fumél';
Fuméile lă-eară di Nanta,
Li loără s'li ducă-n Arta.
Fuméile lă-eară dit munte,
Li dusîră-n Arta la punte.
Și-ariusîră di lucră
Lôclu-a pūntil'eî ndrîdzeă,
Oimeál'ile li săpă,
Chețirle li-arădăpșeă.
Tută dzúua țe lucră,
Apa noaptea lă-u nică
Șeăse ani așî s'curnă
Ș'puntea nu lă ș'e adră.
Ma șideă și s'minduíă
Și cu lăcrini lăi plîndzeă,
Că chirólu se apruchîă
Ș'puntea nu lă ș'e adră.

Ună dzúuă, di dimneăta.
Ma-marlu cîndu și la fața,
lu s'primnă pri tu ubór,
Vidzú púl'iu azbuirător.
Púl'u-acló iu și-azbuiră,
Pri-alumăche s'discurmă,
Nis Ma-marle ma-ș'î mutreă
Ș'cu dor mare pindeă,
A Ma-marlu ma-l'î dzîțeă:
- Ma-mare, s'nu ti jiléști
Ma s'vei lucră s'bilsești,
A niclui frăte nveastă s'loăt,

Tru Oimeál'ie si-u bigăt,
'N v'ie, 'n v'ie si-u-avdzîț,
Jále ș'nîlă s'nu mutriț,
Ma-marlu cîndu-și avdză,
Púilu-aestu țe-l'î dzîțeă,
Dit hîcâte suschîră,
Inima-l'î si dinică,
Di mult țe-avea mare dor
Pre-ațea căma nica nor.
Nisă și-avea un nic năt,
Pri cicioare nimprustăt;
Di mă-sa nu s'dispărăt,
Cunstandîni 'și-l' acil'mă.
Ma-marlu ma s'minduíă
Ș'multu arău il'î v'ineă.
Ma năpoi iar s'mindui:
Dumnidzăiu acșî crui:
Puntea estă si se-adară,
Lipséa nor ma nica s'moară!
Acasă el dimîndă,
Prîndzul bun lă se-adră,
Nor ma nica si ndreăgă,
Prîndzul cu ea si-l pitreacă.
Ma-marlu țe dimîndă
Nor ma nica ș'lu-ascultă,
Constandînu ș'lu-sculă,
Di-iu dumia ș'lu sutură,
Ș'nîpói pri sòmnu-l' bigă,
Se-adră, se-armătușî,
La punte s'ducă nchisî.
Cu mare hărau' eară
Prîndzul cîndu ș'lu-aduțeă.
Ma la punte cînd agiūmse,
A măsturilor ea lă dzise:
- Voi, lai măsturi, voi mărăt,
Cu-ambăreăță țe lucrăt,
lu e puntea țe-adrăt?
Șeăse ani voi țe lucrăt?
- Doamnă, și noi nă ciudisîm,
Puntea de-andă u-ahiursîm,
Dzúuă ș'noapte tuț lucrăm
Ș'nu putém tra si-u mprustăm.
Ma-marlu nă dimîndă,
Cu giurăt nă sprigiură:
Astîdz prîndzul cari v'aducă,
S'nu lu alisăm tra si fugă,
Tu Oimeál'ie si-l bigăm,
Ș'puntea s'putém si-u-adrăm!
Ea lăia-și, nu-și aducea,
Măstur'î țe l'î zbură;
Pri bărbat-su ma ș'mutrea
Ș'îl vidéa că tot plîndzeă,
Cu dor mare lu ntribă
Cît vidéa că lăcîrmă:
- Vrútu-a meu, gioné bărbăt,
Voi s'naspîni ndreptu ș'curăt:
Tră țe plîndzî ș'lăcîrmédzî?
Spúne ndrept, așî s'bănédzîl
- Vrúta, suschîrărea mea
Nu easte tră all jiva:
'Ni cădzú nélu, vrúta mea,
Tru-ațea groapă; tréj di-l' eal
Tru groapă nisă ș'intră,
Cum bărbăt-su dimîndă;
Măstur'î si himuseă,
Cu v'ie și făr'î nilă,
Tu Oimeál'î u-arcutîră,
Și cu chețrî-u stizmusîră.
Ea, lăia, ma lă striga,
Cu nilă-l'î pîlfcîrséa,
Cămurle ș'li dipiră,
Per'l'î din cap ș'li-arunpéa:
- Agălea, gălea, măsturi voi,
Măsturi cu tóhnea-arăuă;

Agălea, vā pîlfcîrsescu,
Se-aplec niclu-ni 'nă oaral
Măstur'î plîngu nu avdză,
Boătea l'ei nu l'î-u-ascultă.
Nisă iara lă dzîțeă
Ș'cît putea-l'î pîlfcîrséa:
- Voi, măsturi, ahl voi mărăt,
Mași un grăi si-ni ascultăt:
Va s'vā dzîc nînga'nă oără,
Tîța s'ni-u-alăsăt năfoară,
Nătu di foame s'nu-ni lu-aducă,
Tra si-l bag pri țîță s'súgă,
Că e nic și niciscut,
Nimprustăt, multu minút!
Măstur'î iar nu u-avdză
Lúcurlu nîși că-șî mutreă.
Mărata atumțea scoăse
Blîstem ș'foc din gúra l'ei;
- Cum zghileăști niclu-a meu,
Si zghileăsc'aest aru;
Ș'cum treămbur mine mărata,
S'treămbură ș'puntea di Arta.
S'nu treacă mes cînd arîulu
S'nu s'purîndă di-om nicăt,
Ș'cum îni cûră-a nia sinlu,
Așî s'vā curăt ș'voi măsturi.
Cîț pəri, lăia, 'n pālma ni-am
S'hibă tîhea voastră tu-an
Di tréi surări țe earám
Tréile cu tîhe arăuă:
Că tréle nă stihisîră
Măstur'î arăi ș'făr' nilă:
Una e tu-a Dună'ei,
Alăntă tu-a Vardărului,
Și io tu puntea Artal'eil

PUNTEA DI ARTA

Fost-au trei meșteri vestiți,
Și toți trei frățîni iubiți,
Meșteri multpreainvătăți,
Și cu toții însurați.
De mari meșteri ce erau
Toți pe nume-i pomeneau.
Câte munci grele erau
Numai ei le împlineau.
Cî un om i-a căutat
Că-mpăratul i-a chemat.
Și pomiră împreună,
Toată noaptea-au mers pe lună,
La-mpărat se închinară
Și smeriți îl întrebară:
- Ce ne poruncești, că noi
Sîntem doar supușii tăi!
- Veste auzil de voi
Că ați fi meșteri de soi.
De la mine cât voiți
Puntea-n Arta să-mpîlniți?
Puntea de nu mi-o durați,
Vii, să știți, n-o să scăpați!
- Doamne, te rugăm, vrom
Zile trei să chibzuim,
După ce se chibzuiră
Împăratului-i grăiră:
- Astă punte s-o-mpîlnim,
Șapte ani soroc vrom;
Pentru ce-o fi să lipsească,
Doar crăia să plătească.
Noi supușii tăi, am vrea,
Două vorbe-a mai lega:
Nu lăsa să jelum,
Pe aici printre străini
Și familiile-am vrea

Lângă noi a le avea.
- Toate câte le-ați cerut,
Vi le dau cu jurământ.
Punte zdravănă eu voi
Că vā tai precum pe oil

Cîteștrei se ridicară,
Spre familii se-ndreptară.
Ei și-aveau familii-n Nanta,
Le-au adus cu ei în Arta;
Ei și-aveau familii-n munte,
Le-au adus l-a-Artei punte.
Și la lucru ei pomiră,
Loc de punte pregătiră.
Pentru temelii săpau,
Pietrele cî rînduiau.
Toată ziua ce lucrau,
Apele noaptea-necau.
Șase ani se chinuiră
Puntea nu o rînduîră.
Tot ședeau și chibzuiau,
Negre lacrimi tot plîngeau,
Că se-aproia sorocul,
Puntea neafându-și locul.

Într-o zi, de dimineața,
Maimarele-și spăla fața,
Cînd în curte, se plimba,
El văzu o păsărea.
Pasărea care zbură,
Odihi pe-o rămurea,
La Maimarele privea,
Cu dor greu îi cirpea
Și Maimarelei-i spunea:
- Tu, Maimare, nu jeli,
De vrei lucru a-l plini,
Soața celui mic s-o luați
La teme-i s-o așezați,
Iute s-o acoperiți
Și la milă nu gândiți.
Cînd Maimarele-auzea,
Pasărea ce-i cuvînta,
Din pieptul suspina,
Inima-i se fărâma,
De iubirea ce-o purta
Pentru cumnăța sa.
Ea un prunc tocmai avea,
În picioare nu mergea
Și de ea nu-l despărțea,
Constantin că mi-l chema.
Maimarele chibzuia
Și greu tare îi venea.
Și la urmă cugeta
Că-așa Domnul rînduia:
Puntea spre a se-nălța,
Să moară cumnata sa!
El acasă poruci
Un prînz bun a le-ntocmi,
Gătească-se-a sa cumnata
Și prin ea să-l și trimeată.
Maimarele ce dori,
Cumnăța împlini.
Ea pe Constantin sculă
Și din somn mi-l deșteptă,
Ea la sînu-i îl hrăni
Și din nou îl adormi.
Se găti, se-mpodobi,
Către punte că-mi porni.
Pentru ce-o fi să lipsească,
Prînzul cînd îl aducea,
Iar la punte cînd sosi,
Meșterilor le grăi:
- Meșteri, voi sărmani bărbați,
Mult noroc la ce lucrați,
Unde-i puntea ce zidiți

De ani șase împliniți?
- Doamnă, ne mirăm atât
De cînd puntea-am început,
Zi și noapte tot lucrăm,
Neputînd s-o ridicăm.
Maimarele-n poruncire,
Ne-a legat cu juruire,
Cine azi prînz-u-o purta,
De-nturnat nu-l vom lăsa,
Ci-n teme-i l-om așeza,
Și-n putea-nălța!
Biata, ea nu pricepea,
Vorba care-i se vorbea.
Spre bărbatul ei privea
Și-l vedea că tot plîngea,
Cu dor mare-l întreba
Cînd vedea că lăcrima:
- Dragul meu, tînăr bărbat,
Vreau să-mi spui, drept și curat,
De ce plîngi și-n lacrimi ești,
Spune drept și să trăiești!
- Tot suspinul, draga mea,
Nu e pentru altceva:
Sari în groapă, dragă-acu,
la-mi inelul ce-mi căzu!
Cînd în groapă a intrat,
Cum vroi al ei bărbat,
Meșteri se repeziră
Repede și fără milă,
La teme-i o rînduîră
Și cu pietre o zidiră.
Ea, sărmana, tot striga,
Și de milă-i tot ruga;
Camea ea și-o sfășia,
Și cosița și-o rupea:
- Meșteri, stați un pic pe loc,
Meșteri fără de noroc!
Mai lăsați-mă un pic
Să-l mai alăptez pă-l mic!
Meșteri n-o auzeau,
Glasul nu i-l ascultau
Iară ea tot le zicea:
Și așa că mi-i ruga:
- Meșteri, voi, sărmani bărbați,
Doar o vorbă mi-ascultați:
Vă mai zic încă o oară
Sănul să-mi lăsați afară,
Pruncu-mi nu aș vrea să moară.
Ia trimiteți să-l aducă,
Și să-l pun la sîn să sugă,
Că e mic și necrescut,
Nici nu merge, i prea mărunt.
Meșteri nici n-auziră,
Doar de lucru se-ngrijiră.
Atunci, biata, n gura sa
Doar blestem și foc avea:
- Așa cum copilu-mi plînge
Și-acest rău la fel să strige,
Și cum tremur acum, biata,
- Tremure și puntea-n Arta.
Și la lună, fie dat,
Răului om înecat.
Sănul cum îmi curge mie,
Meșteri, viața să vă fie.
Cât păr, biata, n palmă am,
Să aveți noroc pe an.
Trei surori eram și, ia
Toate trei cu soartă rea:
Căteștrele ne zidiră
Meșteri rai și fără milă:
Una e la Dunăre,
La Vardar îmi este alta,
Iară eu la punte-n Arta!

Materie ideală:

mondializarea și dezbaterile în jurul proprietății intelectuale

Iunie 2002 - Centre for the New Europe
Imprimat în Anglia

AUTORI:

Julian Morris
Rosalind Mowatt
W. Duncan Reekie
Richard Tren

Traducerea:

Péter Mihók - manager of Central and Eastern European Policy, Centre for the New Europe, Bruxelles

Rodica Negre - doctorand în științe sociale, specializarea antropologie europeană, Centre de Recherches en Ethnologie Européenne, Université Libre de Bruxelles, BELGIA.

Rodica Negre este cetățean al Sloboziei.

©Toate drepturile sunt rezervate. Multiplicarea și distribuția gratuită a acestei publicații, cu menționarea deținătorului dreptului de autor, este permisă.

(urmare din nr.8)

Brevetul

Brevetul este un drept exclusiv privind o invenție. El permite proprietarului, pentru o perioadă limitată (cel mai frecvent de 20 de ani), să împiedice oricine altcineva să fabrice, să utilizeze sau să vândă copii ale invenției sale. O invenție trebuie să prezinte anumite caracteristici pentru a putea fi brevetată: ea trebuie să fie inovatoare, utilă (ceea ce implică în general faptul că invenția ar trebui să aibă o aplicare comercială oarecare) și non-evidentă. Brevetul încurajează investiția în cercetare și în dezvoltare, oferind investitorilor siguranța de a beneficia de o parte din profitul care se va crea prin utilizarea noilor tehnologii elaborate. În schimb, faptul de a da asemenea drepturi exclusive a ridicat întotdeauna problema abuzului de putere.

Primul brevet cunoscut în istorie a fost acordat în Florența în anul 1421 lui Filippo Brunelleschi pentru a bac echipat cu o macara capabilă să transporte marmura. 2) În Anglia, primul brevet de acest tip a fost acordat în 1449 unui sticlări flamand pentru un procedeu de fabricație a panourilor de sticlă afumată (Patent Office, 2000). În schimb, acestea nu au fost decât niște cazuri izolate. Brevetul a fost utilizat, în mod conștient, cu scopul de a încuraja inovația, pe o scară mai largă în Republica Venețiană din 1474, când o lege a fost promulgată pentru „a stimula oamenii mari și ingenioși... să descopere și să construiască mașini care sunt foarte utile și avantajoase”.

În secolul al XVI-lea, regii Angliei au descoperit că vinderea privilegiilor de monopol poate fi profitabilă și au acordat brevete de o durată nedeterminată pentru diferite comerțuri și manufacturi fără să țină seama de noutatea invenției. 3) Chiar și comerțul bunurilor cum ar fi pielea, sarea, fierul sau hârtia a fost brevetat. Prețurile ridicate care au urmat au constituit fundamentul acuzațiilor împotriva caracterului nedrept al monopolurilor asemănătoare. Ca reacție la aceste critici, regina Elisabeta a retras câteva brevete și a dat tribunalelor de drept comun jurisdicție asupra

celorlalte tribunale. Ca urmare, tribunalele au anulat multe brevete 4), dar regele James a continuat să acorde monopoluri pentru a umple trezoreria. În 1623, Parlamentul opune regelui „Statute of Monopolies”, care proclama ilegalitatea tuturor monopolurilor cu excepția celor acordate „noilor manufacturi din Regat, primului și veritabilului inventator”. În plus, monopolul era limitat la o perioadă de 14 ani și legat de o restricție conform căreia aceste monopoluri nu trebuia să fie „contra legii, nici prejudiciabile statului provocând creșterea prețurilor mărfurilor în țară sau împiedicând comerțul” 5).

Bazându-se pe acest Statut, sistemul britanic de brevete s-a dezvoltat prin interpretarea judecătorilor - timp de mai mult de 200 de ani nu a mai fost elaborată nici o intervenție reglementară. Totuși, o inovație importantă, care a apărut în această perioadă, era condiția conform căreia pentru a obține un brevet, acesta din urmă trebuie să fie însoțit de descrierea invenției 6).

Introducerea supravegherii reglementate a apărut în 1883 odată cu crearea biroului Controlului Brevetelor (Comptroller of Patents) și a echipei lui de examinatori, a căror funcție era să asigure că descrierea brevetului era corespunzătoare respectivei invenții. În 1902, rolul Controlorului a fost lărgit astfel încât includea și evaluarea caracterului inovator al invenției, bazându-se pe inventarul brevetelor acordate de 50 de ani (Patent Office, 2000).

Părinții fondatori ai Constituției americane au văzut în promovarea dezvoltării tehnologice un instrument esențial pentru a mări bogăția noii Republici. În consecință, Constituția Federală din 1787 acordă Congresului dreptul „de a încuraja progresul științei și al artelor utile, asigurând autorilor și inventatorilor, pentru o perioadă limitată, dreptul exclusiv asupra descoperirilor și scrierilor lor” (Art.1, Secția 8.8). Acest drept al Congresului a condus la elaborarea Patent Actului din 1790, care prevedea că invențiile noi pot beneficia

de un brevet pe o perioadă de 14 ani, cu condiția să dovedească că invenția era într-adevăr nouă și utilă.

În ciuda primelor experiențe din Florența și din Veneția, Europa continentală a întârziat în adoptarea restricțiilor privind puterea regelui de a acorda privilegiul de monopol. Franța a fost prima țară de pe continent care, în 1791, a adoptat o asemenea lege. Germania a imitat-o în 1877, la fel ca și Elveția în 1888.

Anii '80 au fost un deceniu decisiv pentru brevete. În 1883, mai multe țări au semnat Convenția de la Paris privind brevetele, care a instituit principiile „tratamentului național”, ale „dreptului de prioritate” și ale „acordurilor speciale”. <<„Tratament național” înseamnă că statele membre trebuie să acorde cetățenilor celorlalte țări membre aceleași avantaje în legislația lor națională ca și cetățenilor proprii. „Dreptul de prioritate” înseamnă că solicitantul brevetului dispune de 12 luni, începând de la data depunerii cererii într-un stat membru, pentru a cere protecția în ansamblul țărilor membre. „Acordurile speciale” pot fi semnate între țări, într-un mod bilateral sau multilateral, atâta timp cât ele nu sunt în contradicție cu celelalte dispoziții ale Convenției. În schimb, Convenția nu definește ceea ce poate fi brevetat, nu fixează durata brevetului

și nu oferă asistență în materie de plângeri sau în punerea ei în aplicare.>> (Henderson și Kane, 2001).

Convenția de la Paris poate fi considerată ca fiind rezultatul unei perioade anterioare de mondializare. Într-o epocă în care comerțul internațional era riscant și scump, și în care întreprinderile produceau în primul rând pentru piața locală, faptul că invențiile pot fi copiate fără redevanță în țările în care invenția nu era brevetată nu era o adevărată problemă. În schimb, în măsura în care comerțul s-a dezvoltat, au crescut și pierderile cauzate de lipsa brevetelor în numeroase țări. Soluția căutată - și propusă de Convenția de la Paris - a fost posibilitatea de a depune cererile de brevete într-un număr mare de țări.

De asemenea, în epoca mondializării actuale, posibilitatea de a copia invențiile în țările fără legislație privind brevetele și existența unui comerț internațional cu destul de puține piedici au condus la proliferarea copiilor-pirat și importarea ilegală ale invențiilor brevetate. Tentativele de a rezolva această problemă au luat forma diferitelor coduri de armonizare internațională a legislației privind brevetele, mai întâi în cadrul Organizației Mondiale a Proprietății Intelectuale, apoi în cadrul GATT-ului.

Dreptul de autor

Dreptul de autor protejează prezentarea publică a activităților creative cum ar fi scrisul, pictura, fotografia, producția cinematografică și muzica. Dreptul de autor protejează mai mult expresia unei idei decât ideea însăși. Pentru a beneficia de dreptul de autor, opera trebuie să fie fixată pe un suport tangibil și să dea dovadă de originalitate (dar nu neapărat de o noutate de tipul care este cerut în cazul brevetului). Consecința este că două opere similare pot beneficia de dreptul de autor (de exemplu două fotografii ale Turnului Eiffel), pe când dacă doi inventatori au descoperit același lucru, unul independent de celălalt, numai unul dintre ei poate să obțină un brevet pentru noua invenție.

Dreptul de autor a apărut, într-o mare măsură, ca răspuns la problemele create de invenția imprimeriei de către Gutenberg în 1450. Înainte de această dată, copiile au fost făcute de mână - un procedeu dificil și scump. Odată cu imprimeria, duplicarea devine ieftină și simplă, iar reproducerea textelor o industrie. În măsura în care concurența între tipografi se intensifică, profiturile reproducerii scadeau. În Anglia, tipografi s-au regrupat în sânul Stationers Guild-ului pentru a revendica dreptul exclusiv de a reproduce texte. Monopolul individual al tipăririi anumitor opere a fost acordat când pe rând membrilor corporației. Deși acest sistem încuraja, fără nici un dubiu, creativitatea, pentru suveran era mai important faptul că permitea cenzura. Când monopolul Stationers Guild a luat sfârșit, membrii săi au insistat pentru adoptarea unei noi legi care să-i protejeze de concurență. La început, ei au încercat să demonstreze că statul ar avea nevoie de aceste restricții pentru a controla libertatea de expresie.

Eșuând, ei au schimbat tactica, și au argumentat că în realitate trebuie protejat autorul. Acest argument a fost reținut, dând naștere primului statut modern al dreptului de autor - Statute of Anne din 1710 - care dădea un drept exclusiv, dar temporar asupra operelor literare.

În Statele Unite, atât dreptul de autor cât și brevetul își au originea în Constituție. În Europa, justificarea dreptului de autor este puțin diferită, dar rezultatul este, în mod esențial, același.

Ca și în cazul brevetelor, dispozițiile juridice ale dreptului de autor, sub diferite presiuni, au evoluat cu timpul. În secolul al XIX-lea, dezvoltarea comerțului și scăderea cheltuielilor de tipografie au condus la o proliferare a reproducențelor operelor în țările în care acestea nu erau protejate. Din cauza aceasta reprezentanții statelor din cele patru colțuri ale lumii s-au reunit în 1886 la Berna pentru a se pune de acord asupra unei convenții internaționale pentru protecția operelor literare și artistice. Amendată de mai multe ori de atunci, Convenția de la Berna acordă autorilor operelor calificate „drepturile exclusive de traducere, de reproducere, de prezentare publică, de difuzare, de adaptare și de aranjament ale operelor lor, pentru o perioadă egală vieții lor plus 50 de ani” (Bastian, 1999, p.445).

La începuturi, opera trebuia să fie înregistrată pentru a beneficia de protecția dreptului de autor, dar această dispoziție este astăzi abrogată în mai multe țări. În Convenția Universală a Dreptului de Autor, ea a fost înlocuită de către obligația, pentru orice persoană care dorește protecția dreptului de autor, de a pune simbolul © pe opera sa.

În secolul al XX-lea, apariția noilor tehnologii a condus la revendicarea protecției pentru operele creative. Fotolitografia permite reproducerea

operelor de artă în culori și de o calitate foarte bună, ceea ce a condus la nevoia de a proteja asemenea copii. Fotocopia electrostatică permite pentru amatori reproducerea foarte ieftină a hârtiei imprimată de toate felurile, ceea ce a condus la cererea unei legislații specifice pentru asemenea copii. Fonograful și alte tehnologii de reproducere audio, incluzând casetele, au condus la revendicarea protecției pentru operele muzicale înregistrate (și nu imprimate). De asemenea, tehnologiile de stocare și de transferare - incluzând CD-ul, DVD-ul, MP3-ul și TCP/IP-ul - au condus la cererea unei noi legislații pentru protecția creatorilor

de opere originale. Cel mai frecvent, aceste revendicări au fost satisfăcute prin amendamente făcute legislației naționale, apoi încorporate în acordurile internaționale, cum ar fi Convenția Universală a Drepturilor de Autor (1952), Convenția de la Berna (amendată în 1986) și Acordul privind TRIP (1994). Această expansiune a dreptului de autor a introdus o anumită dificultate în deosebirea dreptului de autor de brevet. De exemplu, în Statele Unite, codul-sursă poate fi protejat prin dreptul de autor, în același timp însă, dacă satisface criteriile care se aplică brevetelor, poate fi protejat de protecția care-i corespunde acestuia din urmă.

persoane în același moment într-un mod egal (evident, dacă nu a existat un acord anterior de împărțire). O altă interpretare a provizoului ar fi să acceptăm justețea limitelor privind întinderea și durata proprietății intelectuale pentru ca, chiar dacă o invenție este făcută de către o

singură persoană, drepturile exclusive de marketing ale produsului care decurg din invenție să fie limitate în substanță și în timp, permițând astfel și altora care au imaginat proiecte asemănătoare să-și pună la punct invenția atât în paralel, cât și mai târziu 8).

Mărcile

Mărcile depuse protejează utilizarea unui simbol sau a unui nume distinctiv asociat unui produs particular. Cu cât produsul respectiv este mai cunoscut și asociat unor particularități dorite de consumator, cu atât mai mare valoare are marca. În absența protecției mărcii, alte întreprinderi ar fi incitate să exploateze efectele faimei numelor și a simbolurilor distinctive (problema pasagerului clandestin), ceea ce ar descuraja firmele să investească în imaginea lor și în consecință, să fabrice produse de calitate.

Mărcile își au originea în dreptul comun englez și au fost concepute pentru a împiedica fraudă (Merges, 2000, p.2208). Permițând producătorilor de mărfuri de marcă să-și recupereze pierderile provocate de către impostori,

marca servește atât interesele producătorilor cât și ale consumatorilor 7). Protecția mărcii contra fraudei asigură că investițiile firmei în imaginea ei proprie sunt protejate. Ceea ce impulsionează și mai mult întreprinderile să dezvolte produse care să satisfacă cererile consumatorilor în ceea ce privește calitatea, securitatea, prețul și durabilitatea, pentru că sunt capabile să transmită aceste caracteristici prin mărcile lor. Consumatorii profită și ei, pentru că sunt capabili să utilizeze informația implicită pe care o furnizează marca și care permite identificarea produselor care corespund dorințelor lor, mai degrabă decât să fie obligați să traverseze o junglă de informații de fiecare dată când cumpără un produs.

Etica proprietății intelectuale

Palmer (1990) prezintă patru mari argumente distincte utilizate în apărarea proprietății intelectuale: teoriile deșertului moral; teoriile personaliste;

teoriile utilitariste și teoriile care decurg din dreptul de proprietate cutumiar (piggy-back theories). Vom analiza pe scurt fiecare dintre aceste argumente.

Deșertul moral

John Locke argumenta că dreptul la proprietatea privată decurge din postulatul că „fiecare are un drept particular asupra propriei sale persoane” (Locke, 1795, p.287). De aici, Locke deduce că roadele muncii unui om îi aparțin: „Tot ce a luat de la natură, prin Munca lui, îi aparține numai lui, pentru că această Muncă fiind singura și propria lui muncă, nimeni nu ar putea avea drept asupra a ceea ce a fost acumulat prin această muncă (Locke, 1795, p.288). În acest model, se pare că proprietatea intelectuală decurge natural din el, pentru că individul trebuie să aibă în mod cert drept atât la roadele muncii sale mentale, cât și la cele ale muncii fizice.

Ca obiecție la deșertul moral, William Leggett subliniază că „dacă apărați dreptul exclusiv asupra unei idei particulare, nu puteți să fiți sigur că aceeași idee nu s-a născut în creierul altcuiva în același moment” (citată în Palmer, 1990, p.829). Problema este, că dacă două persoane pretind a fi la originea aceleiași idei, dar dacă numai unul dintre ei a ajuns la Oficiul brevetelor sau și-a publicat primul articolul sau și-a depus marca cu zece secunde înaintea celui alt, unde este dreptatea? În lumea proprietății materiale există cazuri paralele. Să imaginăm cazul a două

persoane care caută petrol pe două terenuri vecine. Unul ajunge cu zece secunde înaintea celui alt la zăcămintul de petrol, dar amândoi descoperă același puț. Cine este proprietarul legitim al petrolului? Conform teoriei deșertului moral, fiecare participant ar trebui să aibă o parte pentru că amândoi au investit atât muncă, cât și alte resurse pentru a-l descoperi. Dar cum să-l împartă? Pentru a trata asemenea probleme, Locke a creat un „provizo” în care a limitat întinderea a ceea ce un individ poate să-și apropie, astfel încât să lase și altora. În realitate, Locke credea că fiecare om ar trebui să aibă dreptul la ceea ce poate să utilizeze. Or, el scria într-o epocă în care existau încă limite tehnice în ceea ce privește capacitatea unui om de a transforma pământul în scopuri agricole numai prin munca proprie.

O altă metodă de a decide împărțirea unei proprietăți litigioase este dată de justificarea socială a provizoului: „...și când dintr-un lucru lăsam mult mai mult decât ar avea nevoie ceilalți, trebuie să le fie indiferent dacă noi ne-am servit sau nu din acest lucru” (Locke, p.37-38). În alți termeni, putem să argumentăm că o interpretare lockiană ar conduce la împărțirea venitului unei resurse descoperite de către două

Teoriile personaliste

Teoriile personaliste, în special cele ale lui Kant și Hegel, decurg din afirmația că personalitatea unui individ este legată în mod intrinsec de gândurile și ideile sale, așa cum sunt exprimate în fenomenele exterioare. Astfel, pentru Hegel, „numai prin dezvoltarea propriului corp și spirit, esențialmente în ceea ce conștiința de sine se concepe ca fiind liberă, omul se ia în posesie pe sine însuși și devine proprietatea lui proprie și a nimănui altuia 9)”. Dacă expresiile artistice ale unui individ sunt sinonime ale personalității sale, atunci ele merită să fie protejate la fel de mult ca persoana fizică, pentru că într-un sens ele fac parte din această persoană fizică.

Teoriile personaliste au fost utilizate pentru a justifica existența unor drepturi „morale” inalienabile ale autorilor privind operele lor. Astfel, în dreptul francez, artiștii conservă dreptul de divulgare, de atribuire, de integritate și de retractare (Palmer 1990, p.841). Cu toate acestea, Palmer (1990) critică destul de puternic aceste teorii, ca fiind inconsistente ontologic, subliniind că dacă o operă ar face într-adevăr parte din personalitatea

unui individ, ea ar dispărea odată cu moartea creatorului ei. Pentru că operele de artă nu dispar în mod spontan atunci când creatorul lor dispăre, este clar că asemenea lucrări nu depind de personalitatea creatorului lor. Iar în ceea ce privește întrebarea dacă personalitatea unui individ ar dispărea dacă toate operele sale creative ar fi distruse, este destul de dificil de răspuns, dar pare destul de improbabil 10).

În ceea ce privește dreptul de suită (dreptul francez) care este justificat prin aceste teorii personaliste și în virtutea căruia creatorii unei opere de artă sunt plătiți de fiecare dată când opera este revărdută, Palmer subliniază că acest fapt are ca singur rezultat probabil că viitoarele încasări vor fi încorporate (la scont) în prețul de origine - ceea ce va avea ca efect prețuri mai mici decât în mod normal. În mod paradoxal, o astfel de regulă înseamnă discriminarea artiștilor săraci și necunoscuți, ceea ce, de fapt, descurajează activitățile artistice - exact contrar rolului pe care venețienii l-au imaginat proprietății intelectuale!

(continuarea în numărul următor)

NOTE:

(2) <http://www.britannica.com/bcom/eb/article/4/0,5716,60174+1+58705,00.html?query=patent>. Dar, un drept exclusiv similar a fost deja acordat bucătarilor din Grecia, acum mai mult de 2000 de ani (Frumpink, 1945).

(3) „Brevet” („patent” în engleză) era și termenul utilizat pentru a desemna terenurile acordate de rege.

(4) De exemplu monopolul producției de cărți de joc, acordat lui Edward Darcy, a fost revocat în Darcy v. Allin (The Case of Monopolies) 11 Co Rep 84

(5) Statute of Monopolies 21 Jac. 1.c3 (1623)

(6) „Cel care cere un brevet trebuie, în scris, să descrie și să verifice natura invenției și felul în care ea poate fi pusă în aplicare.” (Patent Office, 2000)

(7) În dreptul contractual, impostura este o formă de fraudă care are ca efect nulitatea contractului. Să imaginăm cazul în care comerciantul M ia locul lui X, utilizând pe produsele sale mărci foarte asemănătoare cu cele utilizate de M. Consumatorul, pe care să-l denumim B, va cumpăra marfa lui M crezând că ele sunt fabricate de către X. B este deci victima unei fraude, dar va pierde în același timp atât B cât și X: B avea intenția să cumpere produsul lui X, dar nu l-a făcut, ceea ce înseamnă că X a pierdut un client potențial. Contractul între M și B este nul, dar prin cutumă, X n-ar putea să depună plângere pentru că acest contract nu protejează terții. Această cutumă a fost casată de către judecătorii care și-au dat seama că proprietarul mărcii, X, este mult mai interesat să apere această marcă decât ar fi cumpărătorii. De aici rezultă că atât proprietarii legitimi ai mărcilor, cât și consumatorii bunurilor de marcă sunt protejați de fraudă.

(8) Bineînțeles, asemenea limitări vor avea în mod obligatoriu ceva arbitrar, dar nu mai mult decât limitările impuse achiziționării bunurilor materiale prin posesia adversativă sau limitările în timp impuse acțiunilor care pot fi introduse ca răspuns la delictele civile ori limitările în timp impuse celor care argumentează achiziționarea unei servituți printr-un drept continuu.

(9) G. Hegel (1952) Philosophy of Right, p.47, citat de Palmer, op.cit., p.838

(10) Ideea că personalitatea se formează printr-un proces de interacțiuni între individ și lumea exterioară nu este complet fără sens. David Hume a postulat că o persoană este esențialmente rezultatul acestor experiențe. De 100 de ani, psihologii au făcut o mulțime de descoperiri privind componentele personalității. Astăzi se consideră că personalitatea subiacentă a unui individ dat posedă un component genetic puternic, iar felul în care această personalitate se exprimă și caracteristicile particulare care alcătuiesc persoana sunt determinate de către interacțiunea între ființa umană și mediul său înconjurător. În acest context, personalitatea unui individ probabil va fi determinată de felul în care ceilalți reacționează la operele sale creative, dar numai un egoist' extrem de sensibil ar putea să creadă că operele sale merită să fie protejate pentru că altfel ar exista efecte indezirabile asupra personalității sale!

Ana Amelia DINCĂ

Profil artistic Theodor Cristea

Este greu astăzi să distingem în arta unui pictor religios o amprentă identitară când acesta are înaintea sa prototipul figurativ al câtorva secole de tradiție bizantină.

Dar cu tot acest risc există împătimitii ai tehnicii frescei, printre ei și Theodor Cristea, care se apleacă asupra problematicei sacre cu mult interes.

Formația sa, deși nu este academică, fiind absolvent al Școlii de Pictură a Patriarhiei Române în 1995, denotă o adevărată pasiune pentru acest gen artistic, ceea ce l-a făcut să ducă o muncă titanică lucrând singur la bisericile din Albești, Marsilieni, Urziceni, Poiana, Grindu, Sinești, Broșteni.

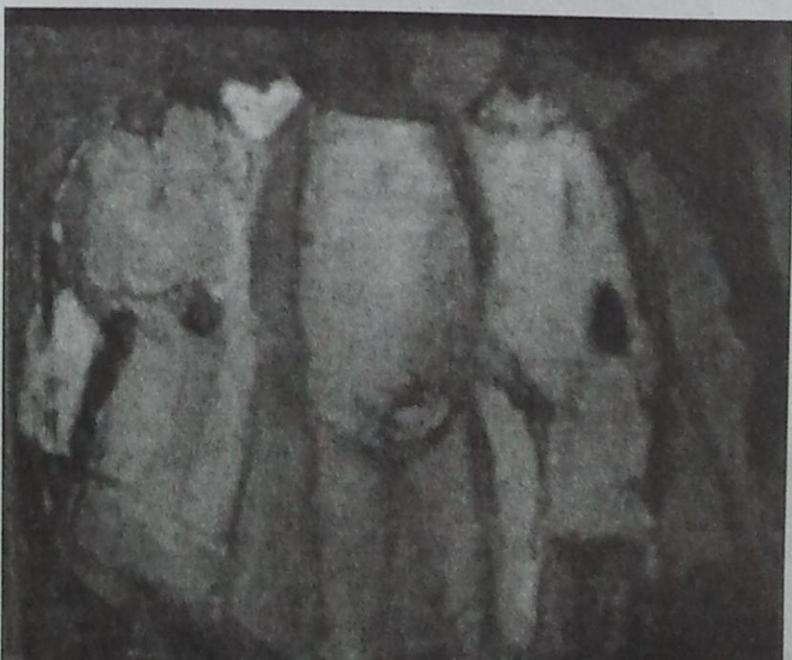
Fresca lăcașului de cult din Sintești-Borănești, județul Ialomița, ultimul ansamblu parietal de care s-a ocupat, atrage atenția comentatorului de artă prin transparența culorilor și drapajele cu grijă trasate. Blicurile fine ale portretelor de sfinți contrastează cu liniile puternice conturând personajele biblice dematerializate. Schematizarea figurilor mărturisește preferința pentru o pictură lineară concepută în cadrele și registre suprapuse unde discursul

narativ alternează cu medalioane reprezentând apostoli și sfinți mucenici, neutralizate de fonduri cu elemente simbolice fitomorfe și impact direct asupra privitorului.

Pasajul stilistic unitar al bisericii din Sintești-Borănești și iconografia conformă cu tradiția ne permite să amintim câteva scene cum sunt *Fecioara tronând cu fiul Iisus pe genunchi*, *Intrarea în Ierusalim*, *Botezul Domnului*, care se remarcă prin meșteșug, urmare a unei bune ucenicii artistice a domnului Cristea manifestată inclusiv în pictura laică. Aici, vocația formală rămâne aceeași, numai instrumentele de reprezentare devin desacralizate și sunt exprimate în alte tehnici. Uleiul pe pânză, culorile de apă, pastelul sunt puse în slujba ilustrării omului și a naturii.

Formelor esențiale de viață pictorul le implantează o neliniște sufletească și o stare de continuă devenire.

Cele patru expoziții personale deschise la Urziceni în anii 1989, 1983, 1985, 1991, au evidențiat un desen riguros, o densitate a materiei picturale care vin să susțină opțiunea lui Theodor Cristea pentru arta reprezentatională.

Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Arsenie PAPACIOC

CUVÂNT PENTRU ROMÂNIA

(urmărire din nr.8)

- Și cum o găsim?
- Eu ți-am spus... Ți-am spus și despre iad... Totul este să nu fii bulgăre; dacă nu faci nici o mișcare nu-ți mai răspunde nici Dumnezeu. Pentru că nici Dumnezeu nu poate să facă ce poate să facă omul. Trebuie să răspunzi. Dacă ar fi să-i întrebăm pe cei de Sus: „Ce va costat, domnule, să ajungeți la atâta fericire?”. Ți-ar răspunde: „Puțin timp petrecut bine!”. Și atunci „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața!”. După 2000 de ani și ceva nu mai putem pune la îndoială ceea ce a spus Hristos. Totul este adevărat. S-a dovedit totul fără discuție. Iar dacă ai totuși îndoiele la o cât de mică învățătură de acest gen, cazi în anatema ori nu te mântuiești. Să nu ne jucăm cu asta! Nu este permis să mai întrebăm astăzi: „Cum să fac să mă mântuiesc?”. Am spus până acum ce să faci: să-i iubești pe toți, să te ridici față de păcate prin taina pocăinței, să fii dezlegat și, mai ales, să rupi din tîrte și pentru altul încontinuu. Nu poți să-i dai unui cerșetor ceva, dar măcar consideră-l. N-ai bani, n-ai cum, te găsești în tramvai și el este pe trotuar, nu îi nepăsător. Zi măcar un „Doamne ajută-ți!”, zi o rugăciune. Asta ar fi o mare lucrare pentru el. Uite, mergeam pe stradă, în București, și un cerșetor fără picioare mă vede. Eu n-aveam nici un ban, că de aveam bani, aș fi mers cu mașina, nu pe jos, dar m-am apropiat de el gândindu-mă ce să-i spun, cum să fac să mă înțeleagă că n-am bani. Și îi zic: „Domnule dragă, te înțeleg foarte bine, îmi pare rău că suferi, n-am nici un ban, dar îți dau o mână caldă!” Zice: „Părinte, așa ceva nu mi-a dat nimeni până acum!” Vezi? Asta înseamnă considerație... Să-i luăm în considerație și pe ei. Pentru că ei sunt personaje biblice, niciodată nu vor pieri. Sunt aici să ne înghiontească, să ne irite, să ne mănăie spre iubire cu orice chip. Pentru că iubirea este un criteriu de judecată și fără iubire nu faci nimic. Zice cineva: „Iubește și fă ce vrei!”. Pentru că, dacă iubești, nu poți să faci rău. Deci asta, tinere, trebuie făcut. Să privim cu dragoste în jurul nostru cu orice chip și să considerăm un mare dar de la Dumnezeu că vedem oameni și nu vedem draci. V-am spus cât de important este asta. Iubiți! Nu spuneți: „Pe ăla îl privește fiindcă a greșit și acum trage!”. Nu vorbiți așa. Trebuie să te ucizi pentru el, să suferi. Iubiți lumea așa cum este ea și sigur Dumnezeu vă va iubi pe voi așa cum sunteți voi.

- Credeți că generația actuală ar fi capabilă de jertfă așa cum a fost capabilă generația dumneavoastră?

- Este! De ce să nu fie? Eu am făcut o comparație și știu că mult mai mulți tineri trăiesc astăzi în Hristos față de părinții lor. Majoritatea părinților nu sunt de acord cu acest fapt și își opresc copiii: „Ce atâta rugăciune? Ce atâta Biserica?”. Și el, săracul, se duce o dată pe săptămână la liturghie. Aici se vede influența ateismului asupra lor. Dar tinerii își dau seama mai mult de importanța momentelor și încep să fie mult mai trăitori. Eu am o mare bucurie pentru asta, sunt asaltat de tineri, de studenți, de tot felul... Spuneam ieri că 99,99% bisericile sunt pline de femei, nu de bărbați! Majoritatea, destul de

multe, fac niște sacrificii grozave să vină la biserică, fiindcă nu sunt lăsați. Eram într-o întrunire duhovnicească și un mare ierarh, auzind de mine, mă întrebă: „Cum, Sfinția ta mărturisește femeii?”. Când am auzit eu lucrul ăsta, m-am înfipt în el: „Da! cine te-a născut, domnule dragă, pe dumneata așa de deștept? Cine te-a născut? Te-au prins cumva cu așa, cu undița pe baltă cumva?”. I-am răspuns așa cum se cuvenea, l-am lovit pe toate părțile fără teamă că o să-mi întorcă răspunsurile... I-am vorbit atunci de valoarea femeii: „Trăiți fără ele dacă puteți! Dacă faceți pe grozavii!”. Dacă femeia este rea, este fiindcă bărbaii au făcut-o rea. Dacă femeia se vopșește, nu pentru ea se vopșește, pentru bărbați. Nu-și dă seama că pentru bărbați se falsifică, pentru ei se urâtește... Dar sacrificii femeia a făcut. După ceva timp m-am întâlnit din nou cu părintele acela, mergea la ascultare, în Franța, la o mănăstire de maici, să le mărturisească. Și în sinea mea mi-am zis: „Uite frate unde ai ajuns... ce bine ești prins acum...”.

- Prea Cuvioase, dar credeți că în fiecare din noi este un strop de ateism?

- Asta-i o întrebare... Să vorbim doar de biruință!

- Deci nu-i o parte rea în om...

- Nu există! Nu suntem creați pentru așa ceva! Nu suntem creați cu un strop de virtute, ci cu totală virtute. O asemănare și un chip al lui Dumnezeu. De restul să nu vorbim, restul sunt căderi, restul este aspectul iadului. Nu putem spune că sunt creații ale lui Dumnezeu. Dumnezeu n-a creat pe diavol ca să cadă. L-a creat bine, însă l-a făcut liber, ca și pe noi. Dacă nu ne-ar fi făcut liberi, n-ar fi fost o creație desăvârșită... Ne-a făcut liberi ca să avem merite. Să mergem pe picioarele noastre, tot cu ajutorul tainic al Lui, spre Mântuire. Și atunci primim încununări și veșnicie fericită lângă Dumnezeu. De ce să vorbim de ateism? Acestea sunt accidente, incidente, nu-s lucruri ce fac parte din valoarea omului. Omul este numai virtute. De ce să ne băgăm singuri în gura lupului? Fliința noastră nu este asta, cu nici un chip. Și voi, și toți ceilalți primiți această rugămintă a mea: intrați într-o mai mare trăire creștină!

- Noi încercăm, Prea Cuvioase...

- Nu încercați! Mergeți la sigur. Nu mai merge pe încercate, de încercat a încercat Hristos. Dar voi mergeți la sigur. Să fim într-un continuu optimism. Și când spun asta, mă adresez întregii Români. Indiferent de bălăceala lui Iliescu și a altor atei...

- Dacă tot veni vorba de Iliescu, spuneți-mi, poate fi cineva creștin și de stînga în acești timp?

- Poate fi creștin ce duce în iad. Sunt creștini ce duc și în iad. Crediția asta a lor poate duce în iad. După cum am mai spus, ești liber, Dumnezeu ne-a creat liberi. Dar, dincolo de toate, trebuie spus: „Nu există cădere. Există numai ridicare!”.

- De vizita Papei Ioan Paul al II-lea în România ce părere aveți?

- Ar trebui să nu vă puneți problema aceasta...

- Se tot discută, pro și contra...

- Discută oamenii politici, oamenii care compară la nesfârșit, nu noi. Dar, dacă vreți părerea mea, iat-o: să nu aud de Papă și să nu aud de catolicism! Au făcut mari greșeli catoliciei și asta vă spun eu, ca preot. Ei n-au proscomidie, n-au o serie întreagă de lucruri, au o parte din Taine mai mult simbolic, n-am încredere în împărțaseala lor - care o fac cu mâna sau nu știu cum... Așa că am mare necaz pe ei. S-au rupt de Biserica după 1054 de ani. Venirea Papei aici nu a fost ca să ne crească, ci ca să câștige cătuși de puțin. Căci Adevărul este foarte luminos mai ales pentru cei care-l urăsc. Iar Adevărul este în ortodoxie, iar România este țara cea mai intens duhovnicească și ortodoxă. Așa că le stăm în coaste catolicilor, vor să distrugă Adevărul. Dar n-au ce face, noi am fost de la început așa, Mântuitorul a fost ortodox, iar noi nu facem decât ceea ce a făcut El. Iar catolicii nu ne pot suferi pentru că, ei nefiind în ordine, îi arată așa cum sunt farul acesta ortodox, România. Papa n-a venit decât să măzgălească. Așa cum se pune și problema ecumenismului astăzi, unirea tuturor religilor. Noi avem sfânta Împărțășanie, ei nu au așa ceva. Vor să ne împăcăm ca să fie ei liberi să facă ce vor, să intre cu pălăria în cap în biserica mea și să spună că „suntem una!”. Deci Papa a venit aici ca să întărească catolicismul, nu ortodoxia. Și el e mulțumit deși, după mine, n-a rezolvat cine știe ce...

- Să înțeleg că nu credeți în proiectul acesta de unificare a bisericilor...

- Cred cu o condiție: să se facă toți ortodocși! Altfel n-ai cum să faci. Dacă vine cineva la dumneata și-ți spune că te-ai căsătorit cu o femeie care are cine știe ce defect, deși tu știi că nu-i adevărat, te lași de soție? Te-ai uni cu alta lăsând Adevărul bațjocorit? Dacă-ai face asta te-ai bațjocori pe tine!

- Și, fiindcă tot am ajuns la asemenea probleme, credeți că avem nevoie de republică sau de monarhie?

- Eu am trăit și în monarhie și, dintr-un anumit punct de vedere, pot fi considerat monarhist. Am făcut și sport cu regele, era voievod pe vremea aia... Din punct de vedere al cheltuielilor, al gălăgiei care se face, că vine unul care are influență, la Iliescu, că vine un comunist și un ateu... Este trist să vină un ateu și un comunist să conducă o țară majoritar ortodoxă. M-a întrebat cineva, era înainte de a doua alegere a lui Iliescu: „Părinte, ce ne facem, că vine iar...”. Și i-am zis: „Faptul că vine nu înseamnă biruință! Războiul nu s-a terminat!”. Și atunci eu n-am nevoie de atâta gălăgie și falsitate. Dacă-i rege, e altceva. Regele nu guvernează, el doar domnește. Nu-i dictator, el domnește și dă mai multă valoare guvernanților. Nu face cum fac Petre Roman, Ciorbea și ceilalți, că „plec dacă nu faceți ce vreau eu!”. Asta-i mare răș pentru țară. Deci, materialicește, monarhia este un avantaj. Dezavantajul monarhiei în România ar fi doar dacă regele ar fi dezinformat de camarilă. Dar și acesta ar fi un dezavantaj minor față de primejdia actuală. Căci iar a venit Iliescu, omul Rusiei, omul care merge numai pe roșu, care nu ține cont de semafoare, ca să zic așa. Așa că înclin pentru demnitatea României, pentru regat. Cu toate că eu sunt un supraviețuitor al comunismului și al lui Carol al II-lea.

- Rusia mai înseamnă ceva pe plan mondial?

- Nu cred! E ca un pește ce nu-i nici în apă, nici pe uscat, un pește care se zbate. Asta-i Rusia. Au fost prea nesuferiți, prea satanici ca să mai păcălească pe cineva... Dar, orice ar face, nu vor mai ajunge unde au fost.

Sunt convins, de pildă că Cernăuții nu va rămâne la Ucraina, că-i pământ românesc. Nu încredere în întregirea României. Am mă gândesc că am o vârstă și nu voi mai apuca asta. Dar oriunde voi fi, tot voi vedea faptul că România va fi iarăși mare, de la Tisa până la marginea cealaltă. Asta-i cu Rusia... Ce vecin poate să-mi fie ăla care-mi ia aurul din țară și nu mai vrea să mi-l înapoieze? Ne-au dat Cloșca cu puili de aur, care-i neînsemnată față de vagoanele de aur pe care le-au luat rușii din peșteră de la Tismana. Și uite în ce situație ne găsim, uite cum este leul nostru...

- Și atunci să înțelegem că avem nevoie mai mult de Vest?

- A venit președintele Constantinescu și mi-a explicat de ce s-a aplecat cu fața la Apus. Acestea sunt valorile. Estul și Vestul. Există o proorocie referitoare la Fiara Roșie și Fiara cu coarne de miel. Pentru noi Fiara cu coarne de miel e mai convenabilă, căci nu ne omoară, nu te suge, nu-ți ia sângele din tine, trăiește și ea și trăim și noi. E mult mai bine așa. I-am spus lui Constantinescu: dacă rațiunea spune să faci ceva și conștiința spune că nu e bine, de conștiință să ascuți. Căci, prin conștiință, Dumnezeu îți spune nu.

- Prea Cuvioase, știu că, în închisoare, ați fost duhovnicul lui Vasile Voiculescu...

- Da. Am fost. Ne cunoaștem mai demult și s-a întâmplat să ne aflăm împreună, am aranjat să îl iau la mănăstire... Era un om de mare valoare. Trebuie să vă spun că, în închisoare, am trăit cu foarte mulți inși citați acum drept foarte talentați... Am fost cu Nichifor Crainic, Nae Ionescu...

- Radu Gyr...

- Cu Radu Gyr cel puțin m-am contrazis toată viața, nu-i problemă... Era un om inspirat, un om... Mi-a furat un vers. Și eu nu puteam să-i spun să-mi dea versul pentru că cine era Radu Gyr și cine eram eu. Dar am vorbit cu el, l-am întrebat o serie întreagă de lucruri... Era un mare om, l-am pomenit mereu cât am suferit împreună, dar eu mă refeream la oameni de o altă factură decât Radu Gyr. La Nae Ionescu, de pildă. Însă nu l-a depășit nimeni pe Vasile Voiculescu.

- Se zice că-i cel mai bun poet...

- După Eminescu este cel mai mare poet religios din România. Am fost împreună cu el în închisoare și, la proces, s-au pus pe masă o serie întreagă de volume ale lui apărute până și la ruși. A fost condamnat mai puțin. Eu am fost condamnat 40 de ani, iar el și cu Stăniloae vreo cinci ani. Nu era un om foarte reprezentativ fizicește, avea niște fulgișori de bărbăție, era tăcut, dar și când te lua în primire într-o discuție, nimeni nu mai mișca. Un om grozav în felul lui, un Trăitor. El considera faptul de a merge la mănăstire cel mai grozav lucru posibil. Și așa și era. Pentru că ești om și ți se cer lucrări îngerești.

- Vă vin acum în minte câteva din versurile lui, ceva care să fie actual și astăzi...?

- Nu mă întreba asta că așa ți-ăș răspunde simplu: îmi vin în minte toate. Și uite de ce ți spun asta, fiindcă am cunoscut autorul și nu pot crede că el spunea ceea ce nu crede. Poate frăția ta te vei referi la versuri, la rime, la... Asta nu contează pentru mine. Pentru mine contează ideea în sine. Voiculescu nu putea să spună un lucru netrăit, nu

(continuare în pag. 17)

Din cartea Arhim. Arsenie Papacioc
„Cuvânt despre bucuria
duhovnicească” ed- Eikon, Cluj-
Napoca, 2003
Publicat sub îngrijirea pr. Anghel
Papacioc, Liceul „Mihai Eminescu”
Slobozia

Ion Albeșteanu

- biografia unui mare artist -

(urmăre din nr.8)

Pe 21 iunie 1997, la Muzeul Țăranului Român, Speranța Rădulescu organizează concertul de muzică țărănească „Satul, Bâlcușul și Mahalaua”, unde Ion Albeșteanu este invitat cu taraful său de mahală valahă, format din patriarhii muzicii populare: Constantin Fărămiță (contrabas, vioară), Gheorghe Stan „Mitrută” (tambal mic), Constantin Băran (voce, chitară), Mihai Călușaru (cobză), Paul Gheorghe (acordeon, voce) și Gheorghe Iordache „Mieluță” (acordeon).

„Știm atâtea lucruri și plecăm cu ele în mormânt fără să le mai folosească nimeni” era o vorbă a lui Ion Albeșteanu care s-a adevărat mai curând decât se aștepta. În vara lui 1997, Tița Ștefan, Valentin și Ion Albeșteanu se aflau la casa de la Fierbinți. „Era ziua copilului. Ion se întorsese din sat

Omul Ion Albeșteanu

În ciuda vieții artistice foarte încărcate, Ion Albeșteanu își găsea întotdeauna timp pentru familie. Era cel mai bun soț și cel mai bun tată. El a avut grijă în egală măsură și cu aceeași atenție și de copiii din prima căsătorie, dar și de Valentin, pe care îl vedea un continuator al artei sale.

Și la doi ani de la dispariția sa, colțul din sufragerie, unde lucra, e neschimbat: pianul și pe el vioara, un glob pământesc și o icoană. Valentin își amintește: „Tata nu-mi spunea niciodată povești, ci numai întâmplări adevărate de la Slobozia. El mi-a dezvoltat gustul pentru muzica populară și îmi spunea că oricât de mare violonist aș ajunge, trebuie să-i respect pe lăutarii buni. Îmi scria piese pentru vioară și-și nota pe ele <<pentru domnul Valentin>>. Îmi spunea lucruri pe care profesorii de la Conservator nu le știau și-i uimeam de multe ori cu ele. Tata avea o răbdare extraordinară cu mine, pentru că orice copil, dacă are de ales între învățatură și joacă, alege joaca. După Revoluție, i-a intrat în cap să ne facem casa la țară și chiar am făcut-o la Fierbinți. M-a făcut și pe mine să iubesc viața de la țară. Seara mă lua cu el la stradă. Îmi zicea: <<Hai la bulevard!>>. Îi plăceau caii și pescuitul. Când mergeam cu el la piață, intra în vorbă cu țărani, îi întreba de unde sunt și apoi începea să le povestească despre oamenii de la ei din sat. Avea o memorie fantastică. La întâlnirile de familie se dădeau adevărate concerte. Începeau să cântăm noi, copii, muzică clasică, apoi intrau în <<scenă>> adulții. Era extraordinar.”

A avut foarte mulți prieteni pe unde a umblat, dar cel mai mult ținea la Marin Micșunaru, din Greci și la Marinică Pârvan, primar la Clejani, loc în care Albeșteanu a făcut minuni cu taraful. Îi plăcea să stea foarte mult la țară pentru că era plecat de acolo și pentru că lumea nu era încă degradată ca gusturi. Nu a reușit să înțeleagă învălmășeala politică de după 1989, înnoirea societății românești trebuind, după dânsul, să se facă luând și

cu o plasă cu brânză și un pepene. El ajută pe toată lumea. Atunci îmi povestea cum promisese să-l ajute pe un prieten, să-l ducă la un medic din București. N-a mai apucat, pentru că după două ore a murit. A murit ca un artist. N-a știut nimeni că-i bolnav, a jucat teatru perfect, păcându-ne pe toți” - își amintește Tița Ștefan. Astfel, pe 29 august a plecat dintre noi un mare artist, discret, care a luat cu el tot ce știa. Au rămas însă sutele sale de înregistrări și cei cu care a cântat și care au învățat de la el ce înseamnă muzica adevărată și cum trebuie servită ea.

La înmormântarea de la București l-au însoțit pe ultimul drum toți lăutarii cu care a cântat și care nu i-o luaseră înainte, fanfara armatei, Eliza Stan, Floarea Calotă, orchestrele de la Alexandria și Slobozia. La 65 de ani, un mare violonist a plecat dintre noi.

tot ce e mai bun din trecut, mai ales tradiții și obiceiuri care personalizează poporul român mult mai mult decât surrogatele de astăzi.

Pe scena celui mai mare festival sau la cea mai umilă nuntă, Ion Albeșteanu era același artist serios, care nu face compromisuri pentru nimic în lume. Făcea un adevărat spectacol dintr-o nuntă și cânta la același nivel și în spectacole, indiferent de câți spectatori avea.

Înainte de începerea fiecărei nunți la care a cântat, întreba de fiecare obicei, în amănunt, trebuia să știe scenariul minut cu minut. Când mirii nu știau să joace neneasca, se ducea lângă ei și-i învăța pașii. Așa de iubit era de oameni încât la o nuntă, la Sohatu s-a petrecut o întâmplare de tot hazul: văzând că un nuntaș mai cu chef îl deranjează pe Ion Albeșteanu, socrul mare s-a dus la turbulent, i-a dat banii înapoi și l-a aruncat peste gard!

Nu-i plăceau soliștii superficiali și nu îi acompania dacă nu repetau împreună până învățau cântecele la perfecție. În corectă în egală măsură și pe dansatori și pe coregrafi, aceștia trebuind să respecte autenticitatea dansului. La fel de exigent era cu lăutarii, la repetiții corectându-i pe fiecare. Au devenit deja celebre repetițiile cu orchestra formată din peste patruzeci de țambale, când, în acest adevărat Babilon al muzicii, Albeșteanu se ducea direct la țambalul care cânta după ureche sau avea corzile țambalului neacordate. În final, orchestra a sunat perfect. Ion Albeșteanu nu a acceptat niciodată să cânte vulgarități, nici la restaurante, nici la nunți.

Toate revelațiile de la Televiziune din 1980 până în 1983 au fost ale lui Ion Albeșteanu, în care Tudor Vornicu avea încredere deplină. „Dom’le, vrei să mai muncești? Da? Atunci hai să facem un revelion” - așa discuta cu el cunoscutul producător și făceau vreo trei-patru variante, ca să aibă cenzura de unde alege.

Artistul

decat cele consemnate pe parcursul acestor rânduri referitoare la valoarea și activitatea lui Ion Albeșteanu, credem că este însăși auzirea acestui disc, care, pe parcursul a câtorva minute reușește să creioneze personalitatea unui veritabil interpret, păstrător al folclorului tradițional, de mare autenticitate. Piese imprimate pe disc constituie un repertoriu de cântece și melodii de joc ce se practică încă la nunți și petreceri populare, în Câmpia Dunării și în Bărăgan. Materialul este bogat și divers reprezentativ pentru zonele amintite, iar meritul celui care a selectat piesele este acela de a fi ales - alături de folclorul autentic țărănesc - și unele creații lăutărești care, prin structura și atmosfera lor se apropie până la asimilarea de melosul popular românesc, creând o ambianță firească unei serbări populare, sătești. Ceea ce place și suscită atenția - pe lângă valoare intrinsecă și documentară a repertoriului - este modul de prezentare a formulei instrumentale, cu

armonii clare, neîncărcate cu orchestralii „subțiri” aerisite, care pun în valoare și evidentă liniile melodice și care colorează frumos și sugestiv sonoritatea de ansamblu, prin alternarea registrelor și dialogurile între instrumentele solistice sau solist și orchestră. Maniera de interpretare de rafinată nuanțare dar păstrată în spiritul tradițional al tarafului sătesc, bogat înflorit de glisando-uri și ornamente executate cu expresivitate rustică, realizarea unui vibrato ce dă sunetului consistentă și noblete în piesele „de ascultare”, un arcuș sprințar și aplomb contaminant, cu măiestrie gradat în melodiile de jocuri, iată ce caracterizează și particularizează un stil de tălmăcire artistică specifică lui Albeșteanu.”

Iată ce scrie muzicologul Tiberiu Alexandru în Revista de Etnografie și Folclor a Academiei Române, tomul 33, partea a II-a din 1988, despre prestația orchestrei lui Ion Albeșteanu, care a acompaniat-o pe solista Mioara Pitulice la imprimarea unui disc, după ce mai înainte îl desființaseră dirijorul Parasciv Oprea: „În vădit contrast este al doilea disc, cu acompaniamentul susținut de orchestra „Ion Albeșteanu”, un disc de excepție din toate punctele de vedere. Dirijorul, foarte bun cunoscător al folclorului din această parte a țării, pământul său de baștină, a luat vioara în mână și a cântat în cel mai bun stil toate preludiile și interludiile, asigurând totodată cele mai pertinente și expresive acompaniamente. O lasă pe solistă să cânte în voce, susținând-o și sprijinind-o cu multă înțelegere și simț artistic... Abia ascultând acest disc și îți poți da seama de înaltele calități artistice, vocal-interpretative ale Mioarei Pitulice, de neasemnată frumusețe a cântecelor pe care le însușește, de fermecătorul folclor muzical muntenesc, pus în lumină de un acompaniament adecvat.”

În „Libertatea” din 21 septembrie 1994, Eugen Comanescu scrie după o discuție cu Ion Albeșteanu:

„Oful lui Ion Albeșteanu este accentuată

Artiști cu care a colaborat

Anii mulți puși în slujba muzicii l-au adus în contact pe Ion Albeșteanu cu nenumărați soliști celebri, cu care a făcut imprimări la radio, la Electrecord sau cu care a dat spectacole. Iată câțiva: Liviu Vasilică, Vasile Zidaru, Viorica Mira, Dumitru Ridescu, Ioana Marin, Emilia Bubulac, Gheorghe Roșoga, Mihai Călușaru, Tița Ștefan, Nicolae Rotaru, Ioana State, Polina Manoilă, Mioara Pitulice, Floarea Calotă, Sica Rusu, Elisabeta Turcu, Ileana Mărgărint, Ilie Dărvăreanu, Maria Cămecei, Romica Puceanu, Ileana Leonte, Maria Ciobanu, Mărioara Tănase. A colaborat și cu soliști instrumentiști la fel de celebri: cobzarul Marin Cotoanță, acordeoniștii Marcel Budală, Ghiță Gheorghe, Victor Gore, Mieluță Iordache, Mihalache Andrei, Bebe de la Petrăchioaia. Iată și formula de taraf mic cu care a lucrat aproape permanent: Mitrută Stan Gheorghe (tambal mic), Constantin Băran (chitară bas, voce), Mihai Călușaru (cobză), Mieluță Iordache (acordeon), Paul Gheorghe (acordeon, voce), Constantin Fărămiță (bas, vioară).

A pregătit și condus în străinătate, la diferite festivaluri, mai multe ansambluri: Constanța, în Austria (solistă Aneta Stan), ansamblul din Urziceni în Danemarca

În loc de sfârșit

O personalitate de talia și prolificitatea lui Ion Albeșteanu este imposibil de surprins în esența sa pe doar câteva zeci de pagini. Dar gestul Centrului de Conservare și Valorificare a Tradiției și Creației Populare Ialomia este binevenit și el poate fi un prim pas în recuperarea și fixarea în istoria muzicii populare românești a acestei mari personalități care a fost Ion Albeșteanu. Cu atât mai mult ar trebui să ne preocupe această lucrare de recuperare, cu cât artistul este ialomitean, născut și format la Slobozia. Alături de Pascal Bentoiu și Ionel Perlea, Ion

poluare a folclorului autentic, dispariția tradiționalelor tarafuri, a ansamblurilor de valoare, dezinteresul forurilor culturale competente pentru păstrarea și difuzarea muzicii populare adevărate. Ceea ce l-a determinat să ne solicite consemnarea opiniilor sale a fost dezamăgirea pe care i-a produs-o concertul folcloric organizat cu prilejul Festivalului internațional „Cerbul de Aur” pe care l-a așteptat cu sufletul la gură. I s-a părut o penibilă improvizare, cu un dirijor care parcă tăia lemne cu arcașul, cu instrumentiști care cântau la grămadă, fiecare în legea lui, dezavantajând prestațiile unor artiști de valoare ca Maria Ciobanu, Irina Loghin sau taragotistul Dumitru Fărcașu... Chiar orchestra populară radio, monopolizată de dirijorul Parasciv Oprea, i se pare că s-a demonetizat, devenind monotonă, nu e la înălțimea menirii sale.”

După moartea lui Ion Albeșteanu, Marioara Murărescu, realizatoarea emisiunilor Tv „Tezaur Folcloric” scria:

„Tot mai des, parcă prea des în ultima vreme, ne dăm seama cât de prețioase sunt pentru noi, iubitorii de folclor, înregistrările păstrate în videoteca Televiziunii Naționale. Cu valoare de document, multe dintre ele ne oferă unica șansă de a admira arta unor mari interpreți. Vă amintiți poate că, la aniversarea vestitului cobzar Marin Cotoanță, într-o ediție specială a emisiunii „Tezaur Folcloric” ne-am întâlnit cu dirijorul și violonistul Ion Albeșteanu. Întâlnire deloc întâmplătoare, pentru că acești mari instrumentiști, poate printru puținii care amintea arta lăutariilor de odinioară reprezentau o lume. Cine gândea atunci, când, alături de Marin Cotoanță, Mihai Călușaru și Vasile Pitulice, Ion Albeșteanu a venit la filmările noastre cu un mic taraf tradițional - cine credea că era ultima noastră colaborare?! - că amintirile pe care le-am depănat atunci, ca într-o familie, aveau să capete atât de repede valoare de document?”

Se întreba mereu și, de câte ori ne întâlneam în studiourile TV sau în concerte și spectacole, revenea cu aceeași întrebare: „ce facem, doamna Mărioara, cu folclorul?... Să facem o discuție, să spunem ce avem de spus, să nu-l lăsăm să-l distrugă...” N-am apucat să facem discuția... Prea devreme, familia, prietenii și colaboratorii săi dragi l-au condus pe Ion Albeșteanu spre locul de odihnă.”

(soliști Nicolae Racoceanu și Maria Stoica) și Franța (soliști Tița Ștefan și Mihai Oprea), „Doina Ilfovului”, în Bulgaria (soliști Eugenia Ticu, Ștefania Stere, Ștefan Băcanu), cu Casa de Cultură Buftea, în Bulgaria, cu ansamblul „Poenița” din Brașov, în Grecia, Cipru, Turcia, Franța, cu Teatrul „Ion Vălescu” în Iugoslavia, (soliști Gică Petrescu, Irina Loghin, Tița Ștefan, Rodica Paliu).

Spectacole: „De la București la vale”, în regia lui Paul Ionescu, text Ion Rus, Bogdan Căuș, muzica Ludovic Paceag, Ion Albeșteanu, George Marcu, soliști Tița Ștefan, Ștefan Băcanu, Petre Gusti, Mihai Oprea, Ilina Nițulescu și artista emerită Dorina Drăghici. „La doi pași de București”, cu același regizor și aceeași textieră, muzica Gheorghe Bazavan, Ludovic Paceag, Ion Albeșteanu, soliști Tita Bărbulescu, Petre Gusti, Mihai Oprea, Veronica Georgescu, Ștefan Băcanu, Tița Ștefan. La Brașov, concerte de muzică populară cu Irina Loghin, Benone Sinulescu, Ion Radu, Natalia Gliga, Ionel Pop. Nenumărate spectacole de varietăți a susținut la Sala Mare a Palatului, la grădini de vară și pe stadioane cu Gică Petrescu, Ion Lucian, Mia Braia, Romica Puceanu.

Cum l-au văzut specialiștii? Iată ce spune Ludovic Paceag, într-o prezentare a unui disc semnat Ion Albeșteanu: „Deși profesionist, ca valoare și preocupări, el nu uită că arta amatoare a fost aceea care l-a lansat și ca atare, își dedică ani de-a rândul timpul său liber pregătirii de tarafuri și orchestre populare din județele limitrofe Bucureștiului (Ialomița, Teleorman, Giurgiu, Călărași). Neastâmpărul și firea lui iscoditoare îl conduc la găsirea de noi formule de prezentare, de acompaniere sau de punere în valoare a unor instrumente muzicale de esență folclorică (fluietul, cavalul, țambalul, cobza, naiul, țitera), ca și la îmbinări pitorești ale vocii interpretului cu instrumentele melodice sau de acompaniament. În sprijinul acestor afirmații este de ajuns să constatăm că taraful din Clejani, județul Giurgiu, instruit de Ion Albeșteanu a obținut la toate cele patru ediții de până acum ale Festivalului Național „Cântarea României”, premiul I și titlul de laureat. Mult mai convingător însă

Albeșteanu face parte din patrimoniul muzical al județului Ialomița. La o astfel de biografie, cele scrise sunt mult mai puțin decât cele rămase neconsemnate, dar și puținul scris poate fi amendat, pe bună dreptate. Dar, cum am spus, această carte nu este decât un început. Trebuie să aduc mulțumiri doamnei Tița Ștefan, lui Valentin Albeșteanu și Nițu Albeșteanu, pentru documentele și amintirile despre Ion Albeșteanu, pe care cu amabilitate mi le-au încredințat.

Din cartea „Ion Albeșteanu - biografia unui mare artist” - de Gh. DOBRE și Cristian OBREJAN

Singurătatea eroului

Nevasta și fata au plecat duminică spre prânz, pe o vreme rece, dar frumoasă cu mașina lor proaspăt reparată și curățită, spre satul ei natal... Șoseaua era curată, doar prin pădurea de la jumătatea drumului până la București, puteau trece prin ceață, căci se apropia Crăciunul și toamna încă nu se sfârșise... Ele au plecat

vesele la drumul cel lung iar el a rămas singur pe dalele de beton ale trotuarului din fața blocului privind calm și cu încredere la „ghicou” cel alb al mașinii care i-a dispărut repede din raza vizuală... A făcut câțiva pași nesiguri până la chioșcul de ziare de la prima intersecție de străzi și apoi a intenționat să mai treacă prin piață, astfel că s-a pomenit traversând de unul singur o alee pietruită care trece în diagonală prin singurul parc al urbei... Întâlnind un brad mare în acel parc, sărac împodobit cu beculțe și scilpicuri, ancorat cu bucăți mari de sârmă, și-a amintit cu vădită neplăcere cum în zilele precedente s-au chinuit edilii și o mulțime de muncitori necalificați să îl scoată din fața unui bloc unde crescuse zeci de ani liniștit, fără să supere pe nimeni și apoi, după multe cazne, sub supravegherea unui brigadier silvic... noaptea, l-au replantat în acel păruțel, la câțiva zeci de metri de locul lui inițial... Asta era: groapa imensă pe care au făcut-o ca să îl poată scoate cu ceva cioate de rădăcini în speranța că astfel va supraviețui și se va prinde din nou la primăvară de fincelul vieții, dar în noul său loc! Era acopentă bine și locul nivelat încât nu ziceai că ar fi fost acolo până mai ieri acel falnic pin și nu amintea despre prezența lui acolo, decât o cioată de rădăcină care se înălța pe o porțiune de vreun metru deasupra solului... Era singurul semn care amintea cunoșcătorilor că acolo fusese molidul care acum zăcea ancorat în mijlocul parcului...

Nu a mai ajuns la piață, căci la biserica nouă, cu rang de catedrală peste celelalte 2 - 3 existente în urbe, era încă slujbă astfel că s-a oprit și a aprins o lumânare pentru toți morții fără de vină, din cursul sângeroaselor zile petrecute în țară în urmă cu 14 - 15 ani? Cine le mai tine socoteala? Poate rudele apropiate ale celor căzuți atunci, în vâltoarea

Sigur că nu te încearcă nici un fel de remușcare pentru așa-zisul proces de la Târgoviște unde ai fost... acuzator public „oficial”, nu?!

Nici pentru „hărțuiala” la care i-ai supus pe unii militari după aceea, căci dumneata acționa doar legal, competent și „la ordin” cu conștiința curată...”

Dar ți-a venit din nou bine și l-ai trimis la ocnă pe smintit de miner (dacă a fost vreodată miner...) care se visa broască... Ajutat și de alții, dar la ordinul cuiva, bineînțeles... și dumneata Moș Teacă tipic, ai înțeles ce vor stăpânii de moment și te-ai conformat...

La celebrul „proces” din zisa ziua de Crăciun purtai un pulovăr ca și alții din acele zile, căci era moda puloverelor, nu-i așa (unii se pare că aveau două sau mai multe, cine știe?) dar magistrații adevărați purtau uniforme militare legale, iar unul dintre dânsii... chiar s-a sinucis după doar o lună... pe când dumneata te-ai trezit cu grad mare și funcții și mai mari...

Președintele completului care l-a altoit pe „ortacul” obraznic și cam zălat, după ce a apucat de l-a blagoslovit și pe doi foști generali pentru evenimentele din decembrie

acelor zile și nopți, când pentru a fi înlăturată tirania unei calfe de cizmar a fost nevoie de jertfe... dar unele și inutile, din păcate... Au fost zile și nopți de coșmar, de nebulie și isterie colective, când se murea degeaba dar și magnific, pentru ideea că trebuia schimbat ceva în viața cenușie și sură, pe care ultimii ani de dictatură și tiranie ai unui cuplu de tonți, o impusese peste 20 de milioane de oameni adevărați, dar reduși prin mijloace specifice acestui gen de guvernare, la rangul de sclavi umili, supuși și plini de frică (mai ales unul față de altul)... Domneau mai ales resemnarea și neputința ucigașă, frica nedeslușită de represalii dar și ura și revolta împotriva aceluși ciudat de viață apatică ca de animale dresate... Semnalele politice ale schimbărilor din țările vecine erau tot mai evidente dar boala de putere absolută cât și neputința de a înțelege și mai ales de a accepta realitatea de către cei doi soți tirani au făcut ca paharul să se umple în mod neașteptat și să se reverse mai ales, într-un mod care a surprins pe toată lumea, chiar și pe experții cei mai pricepuți în astfel de treburi: revolta populară a fost totală, spontană și unanimă încât până și cei mai apropiați acoliți sau rude ale celui, i-au trădat sau abandonat cu totul, încât în câteva ore au devenit doar doi bieți bătrâni fuganți ca niște fiare și care și-au găsit sfârșitul într-un mod pe care nu îl meritau: acela de martiri, căci istoria va avea grijă să îi așeze acolo unde le este locul... (măcar pe el) ... Atunci, în nopțile acelea de groază, când și el fără puțin noroc, putea primi un glonte în cap ori să fie linșat fără altă vină decât aceea că a fost prea curios să vadă la fața locului ce se întâmpla în București, doi părinți din urbea lor, au primit cumplita veste, că unicul lor fiu, care își satisfăcea stagiul militar ca terist la o unitate lângă Buzău, a fost împușcat mortal de o mână criminală în chiar incinta unității unde făcea de pază la un post mai izolat...

Stătea singur pe banca rece de lemn, vopsită în albastru și galben de lângă molidul sărac împodobit și încerca să își imagineze cum acel tânăr de 20 de ani, cu arma în mână... patrulea pitit pe lângă vreo nenorocită de biuță, înconjurat doar de noapte și pustietatea locului... gândindu-se cu frică la mama și tatăl său, rămasi singuri în orașul acela în care se născuse și crescuse până atunci, cu excepția verilor când își petrecea vacanțele la bunicii

materni, într-un sat ialomișean, jucându-se și petrecând îndeosebi cu un văr primar, care era mai solid și mai mare cu un an decât el... Ultima oară se văzuseră toamna, înainte să îl încorporeze, când au jucat fotbal pe islazul satului, apoi seara s-au plimbat și au vorbit cu două fete surori din satul acela plin de farmec dintre care una i-a ars buzele cu sărutul ei fierbinte... O rafală ascuțită și îndepărtată i-a mai ținut prin urechi și sărutul fierbinte al glontelui ucigaș l-a mușcat adânc... S-a prăbușit într-un lac de sânge care îi țășnea din zona inghinală, cu fața în sus și strângând încă inutil arma veche, cu pat rabatabil, la pieptul tânăr dar firav...

De ce a murit el? De ce tocmai el? El nu făcuse rău nimănui și se afla acolo la ordin, pe care cu puțină abilitate l-ar fi putut ocoli... dacă ar fi invocat vreo gripă ori o migrenă ceva... Ar fi fost un altul în locul lui, ci nu el... unicul fiu al părinților săi, care nu mai erau tineri ci și bolnavi pe deasupra...

Când l-au transportat trupul cu o foaie de cort la infirmerie, era cald dar nu mai respira iar când a sosit salvarea de la Spitalul din Buzău, medicul tânăr care trebuia să îi dea primul ajutor... după ce l-a privit cu atenție și l-a pipăit la baza gâtului... a rostit rece, dar cu durere amară și vocea stinsă: „... Inutil! ... Îl ducem direct la morgă”...

De unde l-au ridicat în ziua de Crăciun rudele îndurerate și înspăimântate, care l-au transportat cu mare greutate la cea mai veche biserică din urbe, cea cu hramul „Bunei Vestiri”, căci se stricase vremea și începeau să viscolască rău, i-au ținut o slujbă cu trei preoți... și apoi l-au înmormântat în cimitirul acela vechi, unde locul îngropării sale este însemnat prin o cruce de marmură albă aparte: sub brațul drept se află o placă pătrată tot de marmură, specifică tuturor mormintelor de eroi - martiri ai acelor zile fierbinți, imposibil de uitat... Fie-l țărâna ușoară și amintirea mereu vie pentru cei care l-au cunoscut...

P.S. Doar strada cu blocuri unde a locuit el cu părinții și unde mai locuiește astăzi doar mama sa, rămasă văduvă după câțiva ani, în loc de strada Pionierilor se numește „Eroilor”, dar nu i se pomenește numele, căci numele său real a fost: Ștefan Ciprian!

**Pt. conformitate Dan I. LAURENȚIU
Urziceni, 12 ianuarie 2004**

Cetățene Procuror

1989 de la Timișoara... s-a grăbit să moară puțin...

Dar dumneata tot tânăr general și pe cai mari ai rămas de parcă ești blagoslovit cu mir ciudat de nu știu cine...

Iar eu, cu stupoare am aflat azi din ziare, despre teribila tragedie petrecută ieri undeva în Cartierul Aviației: soția unuia dintre cei doi generali condamnați pe baza probelor dimitale nu a mai răbdat: umiliința, scârba, disperarea... și a renunțat la cel mai de preț BUN pe care ni-l poate dăru Dumnezeu: VIAȚA!

A renunțat de bună voie cetățene procuror? Nu crezi că până și cei vinovați că doar s-au născut... pot deveni nevinovați dacă unul ca dumneata se apropie doar de ei?

Rămâi cât mai departe de oameni cetățene... până nu este prea târziu... Și nu uita: cu doar două

săptămâni înaintea aceluși sângeros Crăciun, îmbrăcat în uniformă de procuror militar, devalizai răzând o cantină muncitorească de ultimele cofraje cu ouă... sub privirile pierite ale gestionarilor care nu mai înțelegeau nimic...

Ouale acelea să te fi ajutat să schimbi așa repede pulovărele, gradele și funcțiile... pentru serviciile „drept credincioase” făcute cui?!

Unii s-au mai sinucis ori au murit, alții s-au exilat sau s-au mai dat la fund... Dumneata ce ai de gând să faci după ce aceea nobilă mamă, soție și femeie, nu a mai putut răbda vădită nedreptate?!... Trăiește vesel cetățene procuror... dacă mai poți... Și mănâncă pește cu ouă, din cantinele I.A.S.-urilor... în uniforma de Procuror...

Scrisă după dictarea unui cetățean venit în țară din America, pentru sărbătorile de Crăciun...

**pentru conformitate
notar Dan I. Laurențiu
22 decembrie a.c. - seara -**

Prea Cuviosul Părinte Arhimandrit Arsenie PAPACIOC

CUVÂNT PENTRU ROMÂNIA

(urmăre din pag. 15)

putea să greșească. Vă spun sincer asta fiindcă eu am cunoscut autorul. Nu pot spune că îmi place o anume parte. Ca și la Eminescu... Ce, îmi place Eminescu doar pentru *Scisoarea III* sau pentru cine știe ce versuri? Nu, îmi place Eminescu din scoarță în scoarță.

- *Despre Nae Ionescu ce ne puteți spune?*

- Dragă, am stat și cu Nae Ionescu în lagăr. După mine, Nae Ionescu a fost cel mai grozav om pe care l-am cunoscut. Nae Ionescu a fost omorât de Carol al II-lea și, la moartea lui, eu fiind la Antim am văzut cum mânăstirea a cumpărat de la soția lui Nae Ionescu o serie de volume, 150 erau cu totul, *Viața Sfinților Părinți*. Am fost eu atunci, că mă cunoșteam cu dânsa și am cumpărat vreo cinci volume la 1000 lei pe volum. Nu le dădea pe toate odată, că se temea de o destabilizare a banilor. Asta a fost Nae Ionescu, om cu educație creștină profundă. Vedeți frățile voastre pe Kant? El a spus: „Două lucruri sunt de admirat: cerul înstelat deasupra mea și legea morală din mine”. Vedeți? Intuia el ceva... Dar cel trăitor pune mâna pe stele. Nae Ionescu ajunsesse la profunzime, eu eram tânăr și nu-i puteam cunoaște toate subtilitățile... Cea mai frumoasă impresie dintre toți mi-a făcut-o Nae Ionescu!

- *Credeți că-i cea mai mare personalitate a României?*

- Cel mai mare intelectual creștin, singurul ce-l avea pe Hristos la baza activității, a opereii, a creației lui. Asta era Nae Ionescu. Originea cunoștințelor lui era în Scriptură și, cum avea cap și știa cum să pună problema, a izbutit. - *În țară este o campanie de denigrare a lui Nae Ionescu, se spune că nu era deloc deștept, că doar copia...*

- Păi așa vă spun și eu, copiați și voi pe Hristos!

- *Ca-n „Imitatio Christi”.*

- Exact! Asta făcea el. Dumneata crezi că el era degeaba pe o catedră așa de importantă? Catedra aia era importantă fiindcă era Nae Ionescu acolo, nu de altceva. Sigur copia. Dar ce, eu fac altceva decât să copiez? Și eu copiez învățătura creștină și vreau să copiez cât mai mult pe Hristos...

- *Prea Cuvioase, Nicolae Delarohia spunea în Jurnalul său: „Nu oricui i se întâmplă oricel”.*

- Foarte bine spus! Așa este. Dacă ești un om dăruit, o să ai ispite mai mari ca să ai și cununi mai mari. Nu ți-a dat Dumnezeu inteligența, nu ți-a dat puțința de a te jertfi mai mult decât știe Dumnezeu că poți. Dacă ți-a dat Dumnezeu, știe de ce. Și atunci nu se dă orice oricui. Ca prezentare este foarte frumos ce a spus Steinhardt... Mi-e foarte drag de el...

- *Despre fenomenul Maglavit ce părere aveți?*

- Una negativă.

- *Se aseamănă celula de la Vladimirești ori celui de la Pucioasa?*

- Acelea sunt mult mai rele, au deja aspect de organizație, sunt foarte rătașici. Cea mai gravă problemă pe care a avut-o Biserica în ultimii 50 - 60 de ani a fost și este Vladimireștii. Cea mai grea problemă a Patriarhului Justinian a fost Vladimireștii.

- *Și atunci, ce este de făcut, că lumea se duce totuși acolo?*

- Lumea se duce și-n iad, e adevărat. Oamenii se duc și-n rai, și-n iad. Acum unde or fi mai mulți, nu știu...

- *Despre Visul maicii Veronica ce știți?*

- Nu-i mai zice „maică”. Este o șarlatancă. A venit la mine, mi-a cerut să o spovedesc, a fost căsătorită...

Trăiește doar prin „minunile” astea. Am vorbit și cu Părintele Cleopa despre treaba asta, am vorbit de seara până a doua zi, la ora 11, în continuu. Se convinsese și el ce-i cu Veronica și cu Ioan, asta care-i la Recea și care fusese caterisit și apoi a fost iertat. Niște nenorociri

de-ți stă mîntea în loc. Acum sunt organizați frumos acolo, ca să atragă. Pentru că diavolul nu poate să se arate în adevărata lui urăciune, că ai muni de l-ai vedea. Se arată frumos, jantșos... Am fost și eu la Vladimirești și Veronica tocmai venea de la gară. Mi-a spus: „Uite Păinte, a venit Sfântul Ioan Evanghelistul și mi-a dus el valiză!”

- *Păi, poate l-o fi dus-o...*

- *Creed că dracul era foarte bucuros că-i ține locul Sfântului Ioan Evanghelistul...*

- *Știi cum zice Tuțea: „Dracul te bagă și-n biserică numai ca să îi de partea lui!”.*

- A fost și stareț într-un timp! Frate, pe plan moral, 666 este foarte aproape. Nu vedeți acum că s-a oficializat sodomia? Nu vedeți că păcatele sodomice urgencează Judecata de Apoi?

- *Ce părere aveți de Părintele Ghelasie de la Frâsinie?*

- Negativă. O părere negativă despre el, despre turta aceea isihastă, despre medicina lui... Văd că are influență însă. Am auzit că a plecat la Sfântul Munte. M-aș fi bucurat, dar nu cred că-i adevărat. În sfârșit, nici să nu mai aud de așa ceva...

- *Pornind de la o întâmplare din „Pateric”, vă întreb: este mai ușor să vedem îngerii sau să ne vedem păcatele?*

- Să vezi îngerii este o mare înșelare, nu ai nici un merit, nu înseamnă nimic. Dar a-ți vedea păcatele înseamnă că semeni cu Hristos și cu Sfinții. Îngerii nu se arată fiindcă vrei tu, poate nu-i nici un inger bun... Se spune că un frate a văzut în chilie pe satana în chip de Hristos. Și „Hristos” îi zice: „Eu sunt Hristos, închină-te mie!”. Iar el a răspuns: „Toată viața m-am închinat lui Hristos. Cine ești tu de nu știi asta?”. Și satana a dispărut. Deci cine vrea să vadă e slab, cine vrea să trăiască e important.

- *Și o ultimă întrebare... Cum vedeți lumea la vârsta Prea Cuvioșiei voastre?*

- Ți-am spus cum: să-mi dea tinerii tinerețea lor pentru a împlini tinerețea omenirii. Căci nu există bătrânețe, există doar tinerețe!

Alianța regală - Jazz-Rock (II)

(nostalgia continuă)

Invocam o stare de grație săptămânile din urmă răscolind în fișierele intime ale memoriei - cu un soi de patimă „honcky-tonk” - imperii de zăpadă - Siberii diafane - înspre sunetele pure ale durerii; mă luptam cu distanțele, încercam să înțeleg condiția sacră a artiștilor geniali și-mi dădeam seama că incantațiile vâdate (topite acum într-un buletin meteorologic aflat la cota minimă a Speranței) sunt atât de rare.

E greu să ai cu adevărat o minte muzicală și să simți că în creuzetul ei convivi ideali animă arta magnifică a unui ev. revoluit.

E greu să scrii despre jazz - mi-am spus deunăzi - urmărind o emisiune rară ca un accident fericit ce îți se întâmplă o dată într-un an. Într-o sintagmă „Around The World” a fost splendid reprezentată - mai întâi prin jazz, apoi prin rock’n’roll. Dacă venerabilul Johnny Răducanu (pe 1 decembrie 2003 a împlinit 70 de ani!) consideră că și azi, la noi, jazz-ul este perceput ca o artă incomodă - chiar subversivă - având adepți doar în cercurile elitei intelectuale (evocarea lui Nichita Stănescu fiind una de reală mândrie și prețuire) atunci efluviile de tristețe din cartea sa „Singurătatea... meseria mea” - tipărită în 2001, te duc cu gândul la „Les fleurs du mal” pentru care Charles Baudelaire avea să ispășească multe păcate... hăt demult, în secolul XIX. Însă câți dintre artiștii moderni din secolul XX n-ar fi vrut să fie contemporani cu Baudelaire?!

Nu știu dacă greșesc afirmând că poate doar la noi (și nu neapărat doar în provincia în care hălăduim) trăim pasiunea pentru jazz ca pe o frenetică singurătate. La un post de radio provincial (o etichetă altminteri deloc rușinoasă) nu poți să transmiți jazz autentic mai mult de 10-12 minute. Este eteric, e din altă lume, plictisește, nu dezgheață inimile, vine dintr-o altă lume cu care avem puține contingențe? Dar în anii înghețului comunist - jazz-ul a fost un idiom fierbinte care a avut și în România mai mulți fani decât astăzi, când aceeași artiști care ieri erau puși la index, ei bine, astăzi ar putea deveni sacerdoți ai genului. Comparabili cu Chico Hamilton, Gene Kuppa, Miles Davis ori Thelonious Monk. Și totuși lucrul acesta nu se întâmplă! Recent, un curajos moderator de televiziune remarca faptul că TV România nu are acum în 2004 o emisiune de jazz sau, mai bine-zis „Marele Jazz” a neobositului Florian Lungu a dispărut de la prima televiziune a țării. Personal, înclin să cred că pentru dispariția „Marelui Jazz” nu este de vină decât... buletinul meteorologic care acum este mai nemilos decât în anii din urmă. Nu sunt îngrijorat nicidecum de ceea ce a afirmat cu agresivitate una dintre „reginele” neincoronate ale manelelor în noaptea recentului Revelation: „Noi suntem poporul!”... Gusturile se pot cizela, chiar dacă războiul schimbării conștiințelor va fi lung.

De fapt ar fi trebuit să-mi clamez aici nu o stare de grație ci, revelația sinceră ce m-a încercat duminică, 11 ianuarie 2004, când am simțit că rândurile mele mai vechi din această pagină „underground” prind contur și datorită unui adevăr spus cu voci tunătoare de câteva personalități pe care nu pot decât să le admir mulți ani de acum încolo: Johnny Răducanu, Florian Lungu, Al-Șipa - l-au amintit pe marele Willis Conover - cu adevărat primul Mr-Jazz Around The World - cu acea emisiune radio „Now Music USA” - ce fusese lansată în eter prin 1948 și pe care eu (și câți alții ca mine!) o descoperisem în 1970. Mă întreb astăzi, în 2004, cât de „free” te poți simți scriind despre

jazz în provincie?

Supraviețuirea, o știm cu toții, este o artă mult mai cumplită, iar cruciații ei sunt mai cu seamă români. Însă câți dintre noi știm că printre puținii interpreți

români care culeg acum aplauze sincere în Occident sunt interpreții de jazz și tradițional music? Aceștia sunt artiștii autentici pe care-i dorește și-i asimilează Vestul. Cunoaștem exemplul marelui Gheorghe Zamfir, încă din 1970, când i-a sedus pentru totdeauna pe tinerii francezi care ieșeau de la viziunea unui nemuritor film rock Woodstock '69 al genialilor autori Michael Waldeigh și Martin Scorsese. „Fiul lui Pan” are cu ce se mândri încă șapte vieți de-aici înainte. Și nu a fost atunci un conflict între culturi, între genuri muzicale. Se va mai putea reedita vreodată acea aventură? La sfârșitul anului trecut același Gheorghe Zamfir reușea să concerteze în una din cele mai selecte săli americane - la Carnegie Hall - în New York-ul tuturor experimentelor. Faimoasa Carnegie Hall a fost întotdeauna o Mecca la care au aspirat geniile jazz-ului, de la Louis Armstrong la John Mc Laughlin și Miles Davis, de la Chicago (legendarul grup de jazz-rock) și Dizzy Gillespie - la HOT TUNA, Johnny Cash și Willie Nelson. Câți dintre noi își mai aduc aminte că în noiembrie 1971 a concertat la Sala Palatului din București un rege pur-sânge al jazz-ului - Dizzy Gillespie - pardon - un un simplu rege ci, un gigant, un ctitor, un inovator, care a inspirat grabnic la vremea aceea și tinerii muzicieni de jazz de la noi: pe Johnny Răducanu, pe Dan Mândrilă și pe Marius Pop. Iar „The Great” Dizzy Gillespie nu avea atunci decât 54 de ani. Se aude că anul acesta în The Great B.B. King ar fi posibil să concerteze la București. Nu-i târziu, chiar dacă B.B. King împlinește anul acesta 79 de ani.

Incredibil, veți spune, însă cum a fost posibil să vină în România și Dizzy Gillespie, și Gary Burton, și Thelonious Monk împreună cu trombonistul Kai Winding, bateristul Art Blakey, saxofonistul Sonny Stitt, contrabasistul Al Mc Kibbon, saxofonistul tenor Ornette Coleman - ca să nu mai amintesc și de alți prinți ai jazz-ului prezenți tot atunci la Sala Palatului - contrabasistul Charlie Haden și saxofonistul Walter Dewey Redman.

Câți dintre noi își mai aduc aminte că acele concerte memorabile (istorice! - cu durata a câte 5 ore!) au beneficiat de o cronică amplă în presa comunistă a vremii, că secvențe copioase din acele show-uri au fost difuzate și de către TV Română.

Câți dintre noi au văzut pe ecranele televizoarelor noastre libere de azi imagini din spectacolul marelui pianist american Michel Camilo, prezent tot pe scena Sălii Palatului, dar în noiembrie 2003. Ce prăpastie între '71 și 2003! Câtă alterare a gusturilor.

Dar poate că nostalgia mea după trecut nu-i decât o stare severă de spirit, topită în aceste rânduri.

Există un mare conflict între generații, există multe frustrări, multe patimi apuse, dar beția de sunete de odinioară, frenezia totală de care erau capabili artiștii de demult, dăruirea și strălucirea lor pot fi descoperite doar în play-ul soft al computerelor, în morga cuminte a vinyl-urilor, al discurilor filiforme, al conservelor intime, acasă și neapărat „underground” - să nu-ți superi semenii - tinerii care trăiesc desigur în alte dimensiuni, mult mai convenabile, ale realității de azi.

Cred că despre conflictul dintre generații a putut vorbi nemilos un film de prin '57-'58 - The Blackboard Jungle (tradus corect „Jungla de la tablă”) cu Glenn Ford și Sidney Poitier. Acolo era vorba despre un război (care din fericire n-a fost total și s-a stins rapid) dintre rock’n’roll și jazz. În acel film, rebelii imberbi ai rock-ului distrugau cu cruzime fabuloasa colecție de discuri de jazz a unui profesor de liceu care n-avea la acea

dată decât 32-33 de ani, deci dublul vârstei celor care se dovedeau criminali cu jazz-ul dinosaur-conservator.

Atunci, în '56-'57 Benny Goodman era deja istorie revolută. Am văzut „The Blackboard Jungle” tot într-un noiembrie (prin '78-'79) dar de suferit pentru discurile de jazz măcelărite ale bietului profesor de liceu n-am început să sufăr decât prin '82, când, la „Free Europe” Radu Teodor difuza „Live at the Fox - Venice”, cu John Lee Hooker și Canned Heat. John Lee Hooker - The King of The Blues avea atunci 64 de ani. Însă bluesul cu rockul consuma de mult timp un mariaj splendid - dialogau vivace. O făcuseră de nenumărate ori: Otis Spann cu Fleetwood Mac; Eddie Boyd cu Fleetwood Mac și John Mayall's Bluesbreakers; Arthur „Big Boy” Crudup cu Free; Buddy Guy cu Ground Hogs. Apele se limpeziseră încă din '69-'70 la „Isle of Wight”, când Miles Davis trădase pe deplin genul suveran și concertase în fața a 600.000 de fanatici ai rock-ului, iar aceștia îl ascultaseră cu religiozitate - o stare de grație și o ambianță creată și de Family, Doors, Free, Moody Blues și Jimi Hendrix.

Astăzi sintagmele Giants of Jazz, Giants of Rock au aceeași încărcătură valorică, definesc pasaje complexe de timp, antagonismul culorilor nu mai supără pe nimeni, dimpotrivă, culorile se combină magnific la barometrul cel mai înalt al pasiunilor.

În afară, mulți dintre artiștii de odinioară care înfierbântau săliile de concerte revin în forță și au turnee ... sold - out: Jack Bruce, Eric Clapton, Paul Mc Cartney, Steeley Daw.

Da, Jack Bruce, impetuosul basist și vocea de aur a legendarului grup Cream, saxofonistul Dick Heckstal Smith, alături de o altă mare voce aparținând grupului Colosseum (metafora subliniază din plin ecoul gigantesc al stilului jazz-rock dar și darul longevității și al perenității). Mă aflu printre fericiții posesori ai discursurilor de ultimă oră aparținând lui Jack Bruce („Jet Set Jewel” și „More Jack God” - ambele din 2003) dar și al celei pe care o lume întreagă o numește simplu Lady Soul - Aretha Franklin („So Damn Happy” - tot din 2003 și mă gândesc că opusul apreciatului publicist român Al. Șipa „Jazz - între agonie și extaz” - 30 de ani de jazz și blues în România (1972 - 2002) prezintă nostalgia nu ca pe o vină ci ca pe un medicament catalizator necesar pentru recuperarea exemplară a istoriei.

Dar câți dintre noi sunt capabili de nostalgii, câți poartă în gena lor această sămânță rară a neuitării?

Ștefan NEAGU
12 ianuarie 2004

John Coltrane

Mihai VIȘOIU

(urmare din nr.8)

PRESA GERMANĂ DESPRE CUCERIREA TITLULUI

• „Michael Löwe, născut în România, a cucerit sâmbătă titlul mondial în patria sa adoptivă, grație unei victorii la puncte în unanimitate, rămânând astfel neînving și după cel de-al 27-lea meci profesionist.”

„Westfälische Rundschau”

• „Michael Löwe, român prin naștere, a cucerit grație celei mai bune prestații din întreaga-i carieră, titlul mondial W.B.O. rămas vacant. Astfel, cel care s-a transferat, cu 6 ani în urmă, de la Bayer Leverkusen, cel care este neînving în 27 de partide, îmbogățește panoplia germană cu cel de-al cincilea titlu mondial.”

„Kölnische Rundschau”

• „Löwe se poate considera cel mai bun din lume.”

„Darmstader Echo”

• „După Tigru, acum și un Leu campion mondial!”

„Berliner Morgenpost”

• «<În aproape toate ziarele apărute astăzi în Germania sunt consacrate spații largi victoriei lui Mihai Leu în întâlnirea de sâmbătă seara, de la Hamburg. Cotidianul „Morgenpost” afirmă că „Löwe a reușit cea mai bună luptă din întreaga sa carieră. Redactorul acestei publicații, Dirk Andresen, prezent la Wanteseker Sporthalle, ne-a declarat că nu l-a văzut niciodată pe Leu atât de bine pregătit și hotărât să câștige.”

• „Hamburger Abendblatt” apreciază decizia justă a celor trei arbitri, chiar dacă delegația panameză a protestat vehement.

• „Bild”, la rândul său, titrează: „Cu toate că, din cauza durerilor auzate la brațul stâng, Leu nu era sigur că va putea intra în ring, în cele din urmă românul a luptat și a făcut-o exemplar, cucerind primul titlu mondial la profesioniști pentru România.”>>

„Ziua”

În campania pentru titlul mondial Mihai Leu înregistrează SUCCES DUPĂ SUCCES

Recapitulăm titlurile apărute în câteva ziare românești și străine

• „Cea de a 16-a victorie din 16 meciuri la profesionism. Românul Mihai Leu l-a făcut knock-out și pe portughezul Benjamin Frank.”

• „Un profesionist care se respectă: 19 meciuri, 19 victorii. Mihai Leu se apropie cu pași repezi de titlul mondial. Ultima sa victorie - americanul Bobby Butter.”

• „În disputa cu americanul Allen Houk, boxerul român Mihai Leu a câștigat titlul intercontinental prin K.O. tehnic.”

• „Boxerul român Mihai Leu a urcat pe locul 3 în clasamentul mondial al categoriei sale.”

• „De la Hamburg o altă veste care ne dă fiori de bucurie. Boxerul român Mihai Leu l-a făcut praf și pe americanul Harold Bennett.”

• „De la primul meci profesionist, în care l-a întâlnit pe Geza Stipak și până la ultimul, cu Eric Jakubowski, românul nu cunoaște înfrângerea. Mai toate prin K.O. în ultima repriză.”

• „Leu este cel mai mare talent produs de școala boxului românesc.”

• „Curând marea confruntare. Mihai Leu are șansa de a deveni primul pugilist român care cucerește titlul mondial la profesioniști. Panamezul este ultimul obstacol în calea cuceririi marelui trofeu.”

• „Deși nu l-a întrebat nimeni, panamezul este de părere că românul nu va sta în picioare mai mult de o repriză, două...”

• „Politicos, Mihai Leu a refuzat să răspundă afirmațiilor incitătoare ale guralivului panamez, mulțumindu-se să se antreneze în liniște.”

• „Incendiarii de profesie se agită inutil. Cu ei și pirotehniștii din presă. Mihai Leu își pregătește în liniște tactica.”

• „Evenimentul numărul unu al lunii februarie pentru lumea sportului din România îl constituie meciul pentru titlul mondial de box profesionist dintre Mihai Leu și Santiago Samaniego. Panamezul l-a înjurat pe Mihai. Fără să se lase provocat, românul l-a asigurat că-l așteaptă în ring bine pregătit.”

PRESA GERMANĂ DESPRE VICTORIILE LUI MIHAI LEU

• „Talent excepțional - Michael Löwe.”

„Sport Magazin”

• „Un campion mondial de juniori boxează în noul sezon pentru Bayer.”

„Leverkusener Stadt Anzeiger”

• „La S.C. Colonia este oaspete un boxer de randament maxim.”

• „Löwe îl înfulecă pe Künzler, Bayer totuși pierde.”

• „Un Leu din Leverkusen l-a mușcat pe Künzler.”

• „Campionul mondial, Michael Löwe vrea să-și arate dinții la stăruirile de la C.S.C.”

• „Michael Löwe mușcă temeinic.”

„Bild Zeitung”

**MIHAI LEU
În ALTARUL DURERII (XIV)**

• „Michael Löwe vrea să mulțumească echipei Bayer câștigând titlul.”

• „Löwe îl detronează pe maestrul Künzler.”

• „Supertehnicianul Michael Löwe - un boxer venit din lumea extraterestrilor.”

„Leverkusener Stadt Anzeiger”

• „Schriesheim îl sărbătorește în continuare pe Löwe.”

• „Primul aur pentru Michael Löwe cel care poartă tricou D.A.B.V.”

„Menhejmer Morgen”

• „Löwe își poartă cu onoare numele.”

• „Michael Löwe îl așteaptă cu sălbăticie pe Wildanger.”

„Maltag”

LA „CALD” DIN RING ȘI VESTIARE

• „Pentru prima oară în istoria boxului românesc... un pugilist născut la poalele Carpaților va lupta pentru cucerirea titlului suprem în categoria semimijlocie, versiunea W.B.O. El poartă un nume și un prenume predestinate: Mihai Leu... Împătimitul boxului și-au legat cele mai mari speranțe de această întâlnire. Interesul este atestat de sutele de ziaristi acreditați, de zecile de posturi de radio și de televiziune care și-au asigurat preluarea în direct a acestei dispute.

Noaptea de 22 spre 23 februarie va fi - suntem siguri - o noapte de înviere pentru boxul românesc.

Nu putem încheia această avangardă fără a-i mulțumi lui Mihai Leu pentru disponibilitatea sa față de cititorii <<Adevărului>> cărora le-a pus la dispoziție, în exclusivitate, detaliile de ultimă oră asupra modului cum pregătește această luptă. Luptă la care voi fi de față pentru a transmite cititorilor, la <<cald>>, amănunte.”

„Mihai Leu se pregătește pentru titlul mondial la box profesionist”

„ADEVĂRUL”, 19 februarie 1997

• „Au mai rămas două zile și o noapte până la gala anului ce va avea loc în Wanteseker Sporthalle din Hamburg. Iubitorii boxului trăiesc cu intensitate evenimentul ce va aduce în istoria pugilismului profesionist un nou campion mondial la categoria semimijlocie. Pentru noi, românii, febrilitatea și emoțiile sunt deosebite. În apriga luptă pentru centura de campion mondial va fi unul de-al nostru, un român. De aici, dorința unui întreg popor de a-și vedea fiul, pe Mihai Leu, învingător...”

La ora când <<Adevărul>> se va afla în fața cititorilor săi, vineri, 21 februarie 1997, are loc cântarul, Mihai fiind la această dată într-o stare fizică și morală excelentă. El a primit și primește din toate colțurile țării, dar și de pe alte meridiane unde trăiesc români, mesaje de susținere și încurajare.

De la organizatori am aflat și alte amănunte. Întâlnirea lui Mihai Leu cu panamezul Santiago Samaniego va fi meciul vedetă al galei. Și o veste cu o mare încărcătură emoțională: Mihai Leu va urca treptele ringului în acordurile imnului <<Deșteaptă-te române!>>, sub faldurile tricolorului românesc, Michael Löwe nu uită o clipă că este român...”

„Mihai Leu va urca în ringul de la Hamburg sub faldurile tricolorului și în acordurile imnului <<Deșteaptă-te române!>>”

„ADEVĂRUL”, 21 februarie 1997

• „Toată lumea cea vestită a Careului Magic își are astăzi cartierul general la Hamburg, unde va avea loc întâlnirea pentru titlul mondial profesionist la categoria semimijlocie (12 reprize a câte 3 minute) între românul Mihai Leu și panamezul Santiago Samaniego. Sunt veniți manageri și reporteri, trimiși speciali ai cotidianelor de sport, ai posturilor de radio și televiziune, ai agențiilor de presă din Europa, SUA și cele două Americi...”

Mihai Leu, vorbitor de germană, engleză și italiană, a produs o bună impresie prin modul în care nu s-a lăsat prins în discuțiile periferice ale adversarului său care, ca orice latino-american, încearcă să-și mascheze teama prin declarații belicoase...

Pentru noi, românii aflați la Hamburg, există un singur gând - gândul victoriei lui Mihai Leu și bucuria de a transmite în țară că românii au de acum un campion mondial profesionist.”

„Se va împune Leu pe piața mondială a boxului profesionist? Telegrafic de la fața locului, Hamburg, 21 februarie 1997”

„ADEVĂRUL”, 22 februarie 1997

• „Leul nostru s-a impus.

Primul titlu de campion mondial profesionist pentru boxul românesc.”

• „Inteligența lui Leu a învins forța și duritatea lui Santiago.”

• „La Hamburg o adevărată noapte de Înviere.”

• „Decizia a fost dată în unanimitate 3 - 0 (arbitri: un american și doi portoricani).”

• „...E trecut de miezul nopții și românii sunt în extaz. Nu

ne vine să credem că am fost martori la una din cele mai frumoase victorii ale acestui secol pentru sportul românesc. Să ne trăiești, Mihăiță, și să rămâi Leu, leule!”

„ADEVĂRUL”, 23 februarie 1997

„Au trecut 48 de ore de când Mihai Leu a devenit campion mondial de box profesionist și noi, cei care am fost martori la acest eveniment memorabil, putem privi cu detașare modul în care s-au desfășurat ostilitățile. Ceea ce n-au văzut telespectatorii merită reliefat. Nemții prezenți în tribune au primit ca pe o pastilă de chinină faptul că Mihai Leu n-a mai fost Michael Löwe. În timp ce românășii veniți de la Deva și Hunedoara, dar și din Belgia, Olanda și Franța, fluturau steaguri tricolore, nemții au fost mai glaciali ca eschimoșii. Ei nu concepeau că acest pugilist inteligent, cu fizionomie de actor, nu reprezintă marea lor putere europeană. Dar, cum în seara de 22 februarie, Dumnezeu a fost român, Mihai a găsit dărzenia depășirii momentelor de un dramatism ce nu poate fi descris... Din repriza a opta Mihai a venit peste adversar, la baionetă și în runda a noua putea să pună capăt disputei, panamezul fiind groggy în ultimele secunde. Au urmat ultimele trei reprize când câștigătorul n-a mai putut fi decât unul, Mihai Leu. Românul nostru a lovit, a eschivat și ne-a oferit, în final, o uriașă bucurie tuturor. Momente care ne-au înălțat la ceruri și ne-au făcut să uităm toată sărăcia de acasă.

Pe culoarele vii de la ring la vestiar, Mihai a fost îmbrățișat și lacrimile lui s-au amestecat cu cele ale soției Anna, ale profesorului Mărgărit, ale fratelui Victor, ale fostului campion Pavel Nedelcea, stabilit în Germania și cu ale multora dintre noi...

În vestiarul lui Mihai Leu au fost numai români care-l priveau ca pe un Christos ce nu s-a lăsat răstignit.

„Dar fără sosesc telegrame, faxuri și se primesc telefoane, iar Adrian Alexandrescu, prietenul nostru din Frankfurt, face remarca: <<În noaptea aceasta, mulți români necăjiți s-au culcat fericiți.>> În presa germană, comentariile favorabile erau scoase de la congelator.”

„Prețul demnității. Hamburg, 24 februarie”

„ADEVĂRUL”, 24 februarie 1997

„La nici 40 de ore de la încheierea epuizantului meci... cel care a devenit primul campion mondial profesionist din istoria pugilismului românesc a avut un singur gând: să ajungă cât mai repede acasă...”

În aeronavă, spre București, Mihai a fost cu adevărat persoana care a trezit nu numai curiozitate dar și o imensă admirație. La sosirea la aeroportul Otopeni, Mihai Leu a fost întâmpinat de un numeros grup de ziarști, de foști boxeri, antrenori, prieteni și admiratori. Ca pe un erou...”

„Mihai Leu a adus titlul mondial la București?”

„ADEVĂRUL”, 25 februarie 1997

„Continuă onorurile justificate pe care țara le acordă celui ce a adus României primul titlu mondial de box profesionist. Românii trăiesc de aproape două săptămâni sub <<Zodia Leului>>. În semn de omagiu, vicepreședintele L.P.B., dl. NICU URȘU, i-a oferit primulul nostru Campion mondial de box profesionist o medalie de aur masiv, serie unicat, în greutate de 16,66 g.

Alături de medalie lui Mihai Leu i s-a mai acordat și <<Diploma pentru merite excepționale în sportul românesc și pentru imaginea României>> de către Alexandru Gărlășteanu, președintele ligii.”

„Aur masiv pentru inimă de Leu”

„ADEVĂRUL”, 7 martie 1997

„Zilele trecute am fost la Hunedoara. Când spun Hunedoara, istoricii se gândesc la cetatea dacică Sarmisegetusa, economiștii la siderurgie, iar iubitorii de sport la Mihai Leu.

L-am reîntâlnit pe Mihai cu brațul stâng prins pe lângă trup cu o eșarfă. Dar Leu tot leu rămâne. După doar câteva zile se va întoarce la Hamburg și își va relua pregătirile.”

„Operația a reușit, după 10 mai reliau pregătirile”

„ADEVĂRUL”, 5 mai 1997

„Revenit la Hamburg, trebuie să vă spun că trag de mine până la epuizare... Am început să lovesc și cu stânga și, spre bucuria mea, simt că totul este excelent. Mi s-a întors stânga acasă și lovesc cu ea ca în zilele bune. Este cu totul altă stângă decât cea cu care am boxat în februarie, când am câștigat titlul mondial în fața panamezului Santiago Samaniego. Dar, ce vreți, acesta este boxul. Nu este balet.

Mă întrebați când îmi pun în joc centura de campion mondial? Managerul meu, Klaus-Peter Kohl, mi-a anunțat data de 20 septembrie, tot în Germania, la Aachen... Doresc din tot sufletul să-mi păstrez titlul mondial și să le aduc românilor, pe care îi simt foarte aproape de mine, un strop de bucurie.”

„Mi s-a întors stânga acasă și lovesc cu ea ca-n vremurile bune”

„ADEVĂRUL”, 31 iulie 1997

„Cunosc de acum adversarul - irlandezul Michael Carruth. Nu-mi fac probleme. Sunt într-o formă extraordinară și sper să ne scutească pe toți de emoții. Gândurile mele sunt concentrate acum asupra încercărilor prin care am trecut în seara de 22 februarie la Hamburg. Dacă atunci am boxat cu o singură mână, stânga, știe toată lumea că era doar în inventar, de data aceasta sunt asemeni unui angrenaj puternic care funcționează perfect. Vă aștept la Aachen!”

„Sunt într-o formă care sper să ne scutească pe toți de emoții!”

„ADEVĂRUL”, 2 septembrie 1997

(continuarea în numărul viitor)

Prof. Ștefan
GRIGORESCU

Nenișorii, mai târziu Armășești, locul unde la anul 1639 s-au înfruntat Matei Basarab și Vasile Lupu, apar menționați începând cu anul 1513. Un hrisov al voievodului Neagoe Basarab, dat pentru un schimb de ocine între mănăstirea Glavacioc și pârcașul Oancea, avea în final mențiunea „Varvara scriitor, care am scris în Nenișori pe lalomița” (20). Mai târziu, la 5 ianuarie 1572, un hrisov îl pomenea pe Sin, slugă domnească, care cumpărase ocine în Nenișori de la rudele sale prin alianță, anume Albul, Calea și Mariana, precum și de la popa Petru. (21)

Fetești erau atestați întâia oară la 21 aprilie 1528, când Radu de la Afumați întărea mănăstirii de la Argeș - unde era ctitor, ca unul ce dăruise pentru zugrăvirea lăcașului - ocine dăruite de vornicul Albul Rogoz, cumpărate de la Badea și de la Oneasa, precum și balta de lângă sat, dăruită de voievod. (22) Acel Albul Rogoz, fiul lui Nanul Rogoz, avea să fie marele stolnic al Țării Românești între anii 1539 - 1545 (23). La 20 februarie 1542, Radu Paisie întărea mănăstirii Argeșului satul Fetești, jumătate cumpărat de mănăstire și jumătate donație a lui Dragomir și Stan paharnic cu soțiile lor către domn, care la rândul său dăruia mănăstirii. Hrisovul menționa că „au venit Dragomir al lui Scurtul și cumnatul său Stan paharnic, împreună cu soțiile lor și au închinat și au dat domniei mele jumătate din mai sus zisa lor ocină sfintei mănăstiri; iar cealaltă jumătate, ei au vândut-o iarăși sfintei mănăstiri, pentru 7000 aspri gata. Și încă le-am dat domnia mea câte o manta de sveltă” (24).

La miazăzi de Fetești, Tâmbureștii erau atestați ceva mai devreme, la 15 decembrie 1501, când Radu cel Mare întărea ctitoriei sale de la Dealu mai multe sate și bălți, între care și Săltava, de la gură până la Tâmburești. Mai târziu, la 26 aprilie 1554, voievodul Pătrașcu cel Bun dăruia „Gârla Lungă de la Tâmburești și cu toate privalurile” lui Badea clucer (25), credincios boier al său. În a doua jumătate a secolului al XVI-lea, moșia satului aparținea unor mari boieri, precum marele logofăt Ivan Norocea, care o luase din proprietatea mănăstirii Dealu și marele portar Harvat, căruia la 12 august 1573 voievodul Alexandru II Mircea îi întărea „ocină în satul Tâmburești, a treia parte și din vecini și din bălți și din uscat și din câmp și de peste toată ocina”. Erau precizate atunci și hotarele acelei ocine de la Tâmburești: „de la gorganele de la Oltina, peste Dunăre, trece drept peste Dunărea aceasta, trece pe baltă... pe Șcheaiu și iese la uscat la Micșeneasa, piatra 1, și de la Micșeneasa până la Vălturel, piatra 2, și <de la Vălturel până la drumul Căărănilor>, piatra 3, și de la drumul Căărănilor până la Coșariul Teșei, piatra 4, și de la Coșariul Teșei, până la...” (26). Cât îl privește pe Harvat din Izvor, stăpânitor în Tâmbureștii de pe Borcea, el a fost mare portar între anii 1573-1576 și mare stolnic al țării între anii 1576-1582. (27) Mai târziu, ocină în Tâmburești avea un Neagoe, cu frații și copiii săi, cărora le întărea stăpânirea și Mihai Viteazul, la 25 iulie 1596. Mai jos de Tâmburești, satele Tomșani și Dichiseni erau atestate întâia oară la 4 aprilie 1523, când erau întărite mănăstirii Argeșului de către Radu de la Afumați voievod. (28) Între ele și Tâmburești se afla satul Brânceni - lângă Jegălia de azi - atestat și el în amintitul mai devreme hrisov de la 1573, ca aflându-se sub stăpânirea mănăstirii de la Dealu.

La 25 mai 1532 apare atestat prima dată satul Speteni, de pe malul drept al râului lalomița, ceva mai jos de Urziceni. Vlad Înecatul voievod întărea atunci mănăstirii de la Snagov stăpânirea asupra satului Drăgoiești, între cei 12 boieri hotarnici fiind și „din Spăteni, Voicilă” (29). Mai apoi, la 3 iulie 1553, Mircea Ciobanul întărea lui Stan Armașul și frașilor săi ocină în Dedulești, după o judecată cu Necula din Crețești și cu Drăghici din Speteni (30).

Pe apa Săratei, satul Slătioare era atestat la 30 iunie 1543, când Radu Paisie întărea boierilor din Orboești partea de ocină „de către Slătioara ce-au fost impresurat de părinții Borcii și de frații lui” (31). La 6 septembrie 1572, jupânița Stanca din Slătioara, sora Doamnei Voica, era pomenită în legătură cu o vânzare

ATESTĂRI DOCUMENTARE PRIVIND LOCALITĂȚILE JUDEȚULUI MEDIEVAL IALOMIȚA (II)

de țigănci (32).

Lipăreștii, sat care erau odinioară lângă Slătioare și Jilavele, erau atestați la 27 mai 1545, când scriitorul unui hrisov al voievodului Mircea Ciobanul consemna că „am scris eu, Badea, fiul popii din Lipărești de la râul lalomița” (33). Acel Badea din Lipărești apare ca scriitor de hrisov domnesc și mult mai târziu, la 9 noiembrie 1557, în vremea lui Pătrașcu cel Bun.

Mărați sau Amărați, la nord-vest de Malu Roșu de azi, apare atestat la 15 septembrie 1557, când voievodul Pătrașcu cel Bun întărea fiicei sale, Domnița Maria, ocină acolo, primită ca zestre de la mătușa ei, jupânița Stanca din Slătioare (34). Moșia aceasta, ca și cea de la Slătioare, era stăpânită încă din veacul anterior de neamul boierilor ziși „de la Slătioare” și mai târziu Băleni, neam din care făcea parte Doamna Voica, soția lui Pătrașcu cel Bun.

Cacaleții, mai târziu Rădulești, iar astăzi Malu Roșu, se amintesc la 10 aprilie 1550, când episcopiei Buzăului i se întărea ocină în Groșăneasca, partea lui Neagu Căcăceanul. Acest Neagu din satul Căcați, după cum amintește hrisovul de la acea dată, scosese ocina cotropită de unchiul său în zilele lui Radu de la Afumați, adică cu peste două decenii mai devreme (35).

Berilești, fost în părțile Urziceniilor, era atestat întâia oară la 10 aprilie 1535, când Vlad Vintilă de la Slatina întărea acolo mori ale mănăstirii Argeș, în urma unei judecări cu vistierul Radu Furcovi. Se făcea mențiunea (36) că morile de pe lalomița, din satul amintit, fuseseră clădite pentru mănăstire de către Vlad Înecatul, așadar pe la 1530 - 1532.

În părțile de nord-est ale județului, mai multe așezări erau atestate la 16 iulie 1538, când printr-un hrisov al lui Radu Paisie se întăreau toate stăpânirile boierilor din Mărginenii Prahovei. Lui jupan Drăghici spătar, fratelui său jupanul Udriște mare vistier, fiilor lor și vărului lor, jupanul Vintilă comis, voievodul le întărea sate din mai multe județe, între care și în lalomița satele Bertești, Cășcioarele, Cetățelele ș.a.. Hrisovul atesta hotare de sate, braniști, vii, mori, drumuri și ape ialomițene, oferind destule informații despre acele părți ale meleagurilor noastre, în prima jumătate a secolului al XVI-lea. Boierilor Mărgineni li se întăreau: „jilștea Vârleței și cu Zăvoaiele toate și Drăghiceștii toți și Mușățelul tot și Berteștii toți și Cășcioarele toate cu braniștele și cu tot hotarul și cu ocina lui din baltă, mai jos de Floci, din cornul lalomiței până în Noian și peste Pricop și Pricopol și Cornenii toți cu viile și cu morile și cu tot hotarul și Stoichița jumătate și cu morile și Cetățelele toate și Tătarul tot, cu tot hotarul, din hotarul care este lângă Lata, pe Valea Sărății, până în hotarul Vladului, pe drumul Tătarului până în Tătarul și de la Tătarul, pe drumul din miez, iarăși până în hotarul care este lângă Lata și Spănița toată” (37). Peste aproape un secol, Cetățelele erau amintite documentar de mai multe ori. Bunăoară, la 23 octombrie 1628, un hrisov al lui Alexandru Iliș preciza că satul aparținea postelnicului Ianache Caragea, că fusese pustiit de tătari sub domnia lui Alexandru Coconul (1623 - 1627) și că „în zilele Domniei mele, jupan Enachi postelnic, el a făcut cășle numite coșare, pe ocina lui din Cetățele, ca să fie pentru dobitoace și pentru vite și a adus ruși și moldoveni, oameni străini, fără dajdii, de i-a așezat astfel la acele cășle (...)”. Confirmând stăpânirea postelnicului Ianache, voievodul îi dădea slobozenie de toate dajdiile „câte sunt peste an în țara Domniei mele” (38).

Tot în părțile acelea, Ograda era atestată prima oară în august 1558 sau 1559, împreună cu satul Hogeășele (39), într-un hrisov al voievodului Mircea Ciobanul. Cu siguranță erau sate mult mai vechi, căci actul amintit le pomenea ca „drepte ocine și dedine date și miluite de Stoica, în zilele lui Basarab cel Tânăr”, care era Țepeluș Basarab, domnul țării la anii 1477 - 1482. Cei cărora li se întărea stăpânirea din moși-strămoși erau moșneni, anume Vladul cu frații săi, Neagul cu frații săi și Gherghina cu fiii săi (40).

Mai către apus, Gârboviul era atestat la 14 septembrie 1545, când Mircea Ciobanul întărea unui Budul și fiicei sale, Stanca, „moșie la Gârbovi și la

Frăsinet” (41). La sfârșitul aceluiași veac și la începutul celui următor, moșneni și mici boieri din Gârbovi erau amintiți de mai multe ori drept martori la întocmire de hrisoave ori hotarnici de moșie.

Sărățenii dinspre Tândărei apar atestați în domnia lui Pătrașcu cel Bun, într-un act databil între 28 februarie 1554 - 26 decembrie 1557. Vornicul Silniță i se întăreau atunci mai multe sate, între care și așezările ialomițene „Sărățenii i Răsturnății i Suflenii” (42). Sărățenii aceștia apar documentar mai ales după anul 1630, pomenindu-se ca stăpânitor de ocine acolo un boier local, anume Dumitrașcu, fiul lui Necula vistier, de la care Matei Basarab cumpăra în 1636 o parte de moșie pentru 250 de aspri, spre a o dăru mănăstirii de la Slobozia (43).

Tot în părțile acelea, dar peste râu, Bora era atestată la 20 martie 1571, când Alexandru II Mircea întărea lui Zlate vătaf părți din mai multe sate. Acela se „înfrățise” cu nepoții săi, Erina și Badea, ca să țină împreună satele Bora și Cojești: „au făcut întocmire ca să țină și unchiul lor Zlate satul Buora, pentru satul Cojești, iar nepoții lui Zlate, anume Erina și Badea, ei să țină satul Cojeștii, pentru satul Buora” (44). La 30 ianuarie 1577, același voievod întărea ocină în Bora credinciosului său mare vornic, Ivașcu Goleșcu și nepotului său, postelnicul Albu (45). Peste câteva decenii, la începutul secolului al XVII-lea, satul Bora ajunsese să fie stăpânit de mănăstirea Radu-Vodă din București (46).

Pisculeștii, la răsărit de Bora, apare atestat în cursul veacului al XVI-lea ca sat megieșesc, apoi ca sat domnesc și la urmă, ca sat mănăstiresc. Un hrisov al lui Petru cel Tânăr, datat la 10 octombrie 1564, pomenea o judecată pentru satul Vârleți, dinspre gura lalomiței, între cei implicați fiind și moșnenii „Arămeștii de la Pisculești”, pomeniți și la 28 iulie 1568 ca „ceata Arămeștilor”, în legătură cu aceeași pricină. La 3 aprilie 1571, satul era amintit ca domnesc, Alexandru II Mircea cedându-l mănăstirii Mărgineni, în schimbul satului Stâlpeni, tot pe lalomița, pe care domnul îl dăruise Orașului de Floci: „am dat Domnia mea satul Pisculești, ca să fie al sfintei mănăstiri, pentru satul Stâlpeni” (47).

NOTE:

- (20) D.I.R., Veacul XVI, B. Țara Românească, Vol. I (1501-1525), Editura Academiei R.P.R., București, 1951, p. 9
- (21) D.R.H., B., Vol. VII, p. 102, doc. 78
- (22) D.I.R., Veacul XVI, B., Vol. II, p. 43, doc. 40
- (23) Ibidem, p. 260, doc. 257 și passim
- (24) Ibidem, p. 285, doc. 286
- (25) D.I.R., Veacul XVI, B., I, p. 8 și D.R.H., B. Țara Românească, Vol. V (1551-1565), Editura Academiei R.S.R., București, 1983, p. 32, doc. 2. Satul, astăzi inclus în loc. Borcea, s-a numit ulterior Pietroiu
- (26) D.R.H., B., Vol. VII, p. 197-198, doc. 148
- (27) N. Stoicescu, op. cit., p. 63
- (28) D.I.R., Veacul XVI, B., I, p. 173. Tomșanii erau lângă satul Tonea, azi în jud. Călărași
- (29) D.I.R., Veacul XVI, B., Vol. II, p. 105, doc. 106
- (30) D.R.H., B., Vol. V, p. 27, doc. 22
- (31) D.I.R., Veacul XVI, B., Vol. II, p. 305, doc. 310
- (32) D.R.H., B., Vol. VII, p. 88, doc. 67
- (33) Ibidem, p. 322, doc. 331
- (34) D.R.H.B., B., Vol. V, p. 117
- (35) D.I.R., Veacul XVI, B., Vol. II, p. 399, doc. 423
- (36) Ibidem, p. 178, doc. 173
- (37) Ibidem, pp. 248-251, doc. 247
- (38) D.R.H., B., Țara Românească, Sec. XVII, Vol. XXII, Editura Academiei R.S.R., București, 1969, p. 340-341
- (39) Hogeășele erau lângă Ograda. Ibidem, indice, p. 397
- (40) Ibidem, p. 145
- (41) D.I.R., Veacul XVI, B., Vol. II, p. 330, doc. 339
- (42) D.R.H., B., Vol. V, p. 31, doc. 27
- (43) D.R.H., B., Vol. XXV, Sec. XVII, pp. 455-457
- (44) D.I.R., Veacul XVI, B., Vol. IV, p. 7-8
- (45) Ibidem, pp. 250-252
- (46) D.I.R., Veacul XVII, B., Vol. I, p. 451
- (47) Atestarea de la 1564 în D.R.H., B., Vol. VI, p. 345, doc. 311, iar cea de la 1568 în D.R.H., B., Vol. VII, p. 17

Monografia comunei Ion Roată

prof. Ioan MAN

(urmare din nr. 8)

La sfârșitul secolului al XIX-lea, comuna noastră cuprindea patru sate: Cioara, Principesa Maria, Broștenii Vechi și Broștenii Noi. Primele trei erau despărțite între ele de terenuri virane și plantații de salcâmi. Prin așezarea bordeienilor și a unor familii venite din alte părți, populația comunei a crescut. S-au construit case noi, renunțându-se la străvechile bordeie. În anii 1884-1885 s-a construit actuala biserică din Broștenii Vechi, iar în anul 1912 s-a dat în folosință localul propriu al școlii din Principesa Maria. Până atunci, s-au folosit localuri închiriate. Câțiva ani mai târziu, se va construi o școală nouă și în satul Cioara.

Semnele progresului general de la începutul secolului XX devin evidente și la noi prin construirea căii ferate Ploiești-Urzeni-Slobozia în anii 1909-1911. Astfel, comuna noastră va beneficia de gară încă din acei ani. De asemenea, șoseaua Urziceni-Slobozia a fost modernizată. După al doilea război mondial, va fi asfaltată, devenind astfel principalul mijloc de legătură între Muntenia și Dobrogea. Aceste două importante căi de comunicație au contribuit substanțial la emanciparea satelor din zonă.

Din nefericire, al doilea deceniu al secolului XX a fost răvășit de războaiele balcanice și de primul război mondial. Aceste evenimente, în special primul război mondial, au frânat dezvoltarea economică a țării pentru o lungă perioadă de timp.

Dacă în anul 1913, în urma intrării României în al doilea război balcanic, cei câțiva tineri trimiși să lupte în Bulgaria s-au întors cu toții acasă, în schimb în anii 1916-1918, aproape 200 de familii din comuna noastră au fost îndoliate. S-au făcut mobilizări din toate contingentele de la 1892 până la 1916, cuprinzând bărbații între 22 și 46 de ani. Ei au luptat pentru întregirea neamului în sudul Transilvaniei, la Turtucaia, în Valea Jiului, în zona Argeș-Neajlov, în Dobrogea și în marile bătălii de la Mărăști, Mărășești și Oituz. Foarte mulți au căzut pe câmpul de luptă, iar alții s-au întors răniți și mutilați.

Am avut prilejul să ascult povestirile unor veterani care au luptat în primul război mondial. Astfel, frații Nicolae și Ștefan Iancu (Mamet) din Broștenii Vechi au fost răniți, primul în luptele de la Târgu-Jiu, iar al doilea la Turtucaia. Ștefan Mamet a făcut parte dintr-o unitate de cavalerie și a fost unul din feteții care au scăpat cu viață din dezastrul de la Turtucaia. Alți fii ai comunei ca lordache Dumitru, Isprâvnicele Nicolae, Anghel Ioniță, Enătescu Oprea, Popa Ion, Guță Nicolae și Mușat Iancu au murit în această luptă. Foarte interesante sunt relatările unui alt veteran, Andrei Platz, din Broștenii Noi. Acesta era sas, originar din comuna Mănărade, județul Târnava Mică (azi, Alba). El a luptat în armata austro-ungară pe frontul din Italia, fiind unul din supraviețuitorii marilor bătălii de pe valea râului Isonzo. Bătrânul povestea cum a fost îngropat de viu în tranșee în urma exploziei unui obuz. Camarazii l-au scos de acolo cu mare greutate. S-a ales cu mai multe răni, dar a scăpat cu viață.

În perioada decembrie 1916 - noiembrie 1918, sudul țării, deci, și județul Ialomița, a făcut parte din zona de ocupație germană. Comuna noastră era arondată comandaturii de la Urziceni. Regimul de ocupație a fost deosebit de dur. Locuitorii erau obligați să contribuie cu produse agricole și animale pentru hrana armatelor străine, să presteze munci grele și să pună la dispoziție spații pentru încartiruirea trupelor de ocupație. Multe școli au fost transformate în dormitoare pentru soldați. De fapt, în anii războiului, învățământul a fost efectiv paralizat, inclusiv în satele noastre.

Rechizițiile forțate, constând în animale și atelaje, i-au revoltat pe sătenii din Malu, Cioara și Broștenii Vechi, care au protestat. Autoritățile au arestat 28 de locuitori din comună pentru că s-au opus rechizițiilor. Au fost bătuți atât de rău, încât trei dintre ei au decedat. Printre cei bătuți s-a aflat și învățătorul Ioan Teodorescu din Broștenii Vechi, abia întors de pe front. În tabelul înaintat Preturii din Urziceni de către Primăria

comunei Malu, în dreptul celor 28 de persoane se dau detalii cu privire la tratamentul la care au fost supuse. Iată câteva exemple:

Ioan Teodorescu a primit „bătaie gravă cu bățul de către soldații poliției locale pentru că ședea fără lucru. Numitul fiind învățător.”

Un tratament asemănător i s-a aplicat primarului Ștefan P. Ștefan, de fel din Principesa Maria: „Bătaie gravă cu cravașa fiindcă în calitate de primar a refuzat a executa diferite ordine.”

Dobre Gh. Cazacu a fost bătut cu bățul „fiindcă au lătrat câinii la soldații Poliției germane”, iar Sultana N.B. Ticu a primit „bătaie simplă cu bățul pentru că a scăpat calul de la control”. Ceilalți săteni au fost bătuți pentru ascunderea unor alimente, refuzul de a face diferite corvezi și alte motive. În urma bătăilor primite, Lefter Gheorghe, Neculae Zanea și Niță Neculae au murit. (123)

Deseori femeile se plâneau autorităților că sunt nevoite să muncească în locul bărbaților plecați pe front, dar nu mai au ce mânca. „Ne plâng copiii de foame, domnule administrator - scriu femeile din Alexeni - și ne uităm în aer și în pământ și nu avem la cine cere ajutor, pentru care venim înaintea Domniei Voastre a vă ruga să binevoați a mijloci să fim ajutați, dându-ne hrană zilnică în prețul stabilit de comandatură, de la cei care au porumb căci altfel suntem silite a muri de foame.” (124)

Printre alte măsuri luate de comandatura plășii s-au mai aflat restricțiile de circulație pe timpul nopții și închiderea magazinelor și a restaurantelor la ora 18. Având în vedere ostilitatea populației față de ocupații germani, aceste măsuri urmăreau să prevină eventuale acțiuni de protest, jafuri și alte incidente.

În cursul primului război mondial, comuna noastră a dat, din nefericire, un număr deosebit de mare de morți și dispăruți. Numai din satul Broștenii Noi au căzut la datorie 70 de bărbați, atât români, cât și țigani. Din celelalte trei sate au murit pe front 15 ostași din Broștenii Vechi, 10 din Principesa Maria și 17 din Cioara. Mulți s-au întors răniți și bolnavi, murind acasă la scurt timp după întoarcerea de pe front.

PERIOADA INTERBELICĂ

Cel mai important eveniment de după primul război mondial pentru satele noastre a fost reforma agrară din 1921. Pentru a înțelege mai bine cum s-a aplicat reforma în comuna noastră, este necesar să facem o sumară evidență a proprietăților existente la acea dată. Deoarece hotarele satelor de atunci nu concordă decât parțial cu situația existentă astăzi, vom face referiri și la unele sate vecine.

Moșiile din Broșteni care au aparținut familiei Zappa aveau ca proprietari pe Ioan (lanache) Mexis, unul din moștenitori, pe Gabriel Poloni și pe Nicolae Mișu. Ioan Mexis a lăsat averea fiului său, Gheorghe. Gabriel Poloni a fost tot grec, ca și Mexis. El a cumpărat pământ de la urmașii familiei Zappa care au plecat în Grecia. Tot de la aceștia a cumpărat peste 400 ha Nicolae Mișu, ministru plenipotențiar la Londra. După exproprierea din 1921, el l-a vândut altui fost ministru, Tancred Constantinescu. La rândul său, Tancred a lăsat averea fiicelor sale, Ana Pomponiu și Maria Petrescu, expropriate și ele în 1945. (125)

Moșia de la Cioara era deținută de Teodor Mexis. Ea se învecina cu fosta proprietate a lui Ispas Făgărășanu, ajunsă în mâinile lui Dimitrie Popescu. Acesta fusese logofăt pe moșia lui Ispas. Despre felul cum a devenit Dimitrie Popescu proprietar, iată o povestire interesantă relatată de învățătorul Stelian Săndulescu din Grințași: Popescu i-ar fi cerut lui Ispas Făgărășanu, în slujba căruia se afla, să-i cedeze două hectare de pământ pe care le-a cultivat cu dovleci. Semințele au fost vândute unor simigii din București, iar cu banii obținuți a cumpărat partea dinspre Malu a moșiei stăpânului său. Ulterior, a cumpărat de la moștenitorii lui Ispas și restul moșiei.

Dimitrie Popescu a avut două fete. Prima, Victoria, s-a măritat cu Ioan (Jean) Th. Florescu, fost ministru de justiție, iar a doua, Florica, a devenit soția marelui chirurg Ion Jianu. A mai avut și un băiat, Constantin,

care s-a însurat cu o rusoaică, Nadejda, pe care a cunoscut-o într-un spital din Iași. Fiind bolnav de tifos, Nadejda, fată de condiție modestă, l-a îngrijit cu drag, iar pacientul a luat-o de soție. Constantin, spre deosebire de tatăl său, era mare amator de petreceri și cartofor pasionat. A murit în anul 1927, într-un mod stupid. S-a asfixiat la masă cu o bucată de ficat. Avera sa a fost moștenită de surorile sale mai sus menționate. Ele au hotărât să-i lase cumnatii lor, Nadejda, 100 ha din moșia de la Grindu pe care, mai târziu, aceasta a vândut-o la licitație.

Ioan Th. Florescu a stăpânit moșia de la Malu, fiind vecin cu cea a lui Teodor Mexis. După reforma din 1921, Mexis a vândut partea care i-a mai rămas, în urma expropriării lui Dan Manolescu, expropriat la rândul său în 1945. La reforma din 1921, sătenilor din Cioara li s-au atribuit loturi provenind atât din moșia lui Teodor Mexis, cât și din cea a lui Ioan Florescu.

În comună mai deținea pământ și statul. În perioada interbelică au fost arendate toate suprafețele de teren arabil mai multor cetățeni din comună. Printre ei se număra și Marin M. Tomescu, primar între anii 1934-1940, care a arendat 25 ha conform contractului încheiat la 26 martie 1937. (Vezi anexa)

Reforma agrară din 1921 a fost cea mai mare dintre reformele înapătuite în epoca modernă, atât prin marile suprafețe expropriate (peste 6 milioane ha), cât și prin numărul de familii improprietărite (aproximativ 2 milioane). Au fost expropriate toate moșiile care depășeau 100 ha de pământ, exceptând pădurile, viile, livezile, lacurile, bălțile și terenurile irigate.

În comuna noastră s-au făcut exproprieri din moșiile urmașilor lui Zappa, ale lui Gabriel Poloni, Nicolae Mișu și Jean Florescu. Au fost improprietărite 180 de țărani din Broștenii Noi, 78 din Principesa Maria și Broștenii Vechi și 56 din Cioara. Pământul a fost dat prin răscumpărare cu plata în rate timp de 15 ani. Suprafețele acordate erau între 1 și 5 ha. Au mai primit pământ bisericile și școlile din comună. Pentru a oferi posibilitatea să-și facă gospodării proprii, tinerilor însurați li s-au rezervat 25 ha din moșia lui Teodor Mexis, teren situat între satele Cioara și Principesa Maria. Noile locuri de casă au fost atribuite de-a lungul mai multor ani, pe măsură ce primăria a primit solicitări. Prin Procesul-verbal încheiat la data de 31 octombrie 1937, Primăria comunei Principesa Maria a aprobat un „Tabelul de locuitorii admiși cu locuri de casă” în vatra satului de reședință. Tabelul cuprinde 135 capi de familie. (Vezi anexa)

Analizând acest tabel, vom constata că prin vatra satului Principesa Maria nu se înțelege numai spațiul dintre Cioara și Broștenii Vechi, unde se află satul, ci și terenul de dincolo de Valea Obielii, precum și spațiul dintre șosea și calea ferată. Aici au primit locuri de casă Ioan Gheorgescu, cumnatul primarului, Dimitrie Popovici, directorul școlii din Principesa Maria, Ștefan Nicolescu, directorul școlii din Cioara, preotul Gheorghe Vasilescu ș.a.

Reforma agrară din 1921 a redus substanțial marile proprietăți funciare. Pe de altă parte, situația țărănimii s-a îmbunătățit simțitor. Mulți săteni harnici și chibzuiți au întemeiat gospodării prospere. Dar la fel de mulți au rămas în continuare săraci. Cauzele sărăciei cronice din satele noastre sunt numeroase. În primul rând, chiar dacă au primit pământ, țărani săraci nu aveau mijloacele de muncă necesare (animale de tracțiune, unelte agricole) și nici bani să și le cumpere. În al doilea rând, familiile cu mulți copii au produs o puternică fărâmițare a proprietății. Astfel, după numai un deceniu de la reformă, cele mai numeroase familii nu aveau mai mult de 2-3 pogoane de pământ. Criza economică din anii 1929-1933 a avut și ea urmări nefaste asupra țărănilor cu gospodării mici. La acestea se mai adaugă și o mare doză de indolență din partea unor țărani. Sunt cunoscute în satele noastre familii care, din generație în generație, s-au complăcut în sărăcie. Unii au supraviețuit cu greu, alții au devenit alcoolici, iar alții s-au apucat de tot felul de afaceri pe care nu le-au dus niciodată la bun sfârșit.

Pe lângă fărâmițarea proprietății agricole, a existat și un fenomen contrar: formarea unei pături de țărani înstăriți. Aceștia au cumpărat pământ de la cei care s-au grăbit să-l vândă. Mulți dintre ei au dus o viață

(continuare în pag. 22)

Monografia comunei Ion Roată

(urmăre din pag. 12)

extrem de austeră, tocmai pentru a strânge banii necesari pentru pământ. Se hrăneau prost și erau foarte zgârciți. Un personaj faimos în această privință a fost Ion Măciucă din satul Principesa Maria, a cărui pasiune pentru mărirea averii a devenit proverbială. Despre cei care aveau comportări asemănătoare se spunea: „măncăncă mămăligă rece cu ceapă ca ai lui Măciucă, numai să cumpere pământ”. Din păcate, atât el, cât și alții din aceeași categorie au avut mult de suferit în regimul comunist.

Ei erau taxați drept exploatare, deși, cu mici excepții, nici unul nu a folosit vreodată argași sau oameni plătiți cu ziua.

După exproprierea din 1921 au mai rămas câțiva mari proprietari care dădeau pământul în arendă sau în parte. Cei mai cunoscuți erau Gheorghe Mexis, Ana Pomponiu, fiica lui Tancred Constantinescu, și Dan Manolescu. Părerile țăranilor în vârstă, care au lucrat la ei, sunt împărțite. Unii erau mulțumiți și aveau cuvinte de laudă despre ei, alții îi considerau răi și avari. Dacă lui Gheorghe Mexis i se imputau mai mult binecunoscutele-i extravaganțe, în schimb despre „Pampona”, cum era numită Ana Pomponiu, circulau tot felul de zvonuri, fiind apreciată ca o femeie voluntară, dar destul de cumsecade. Bineînțeles, nu trebuie să acceptăm fără rezerve aceste păreri. De regulă, cei nemulțumiți exagerează.

Țăranii noștri au avut de suferit, așa cum am arătat, mai ales în anii crizei economice. Guvernele de atunci, conduse de țărăniști, au reușit să-i salveze pe cei aflați în impas prin legile de conversiune a datoriilor agricole. Jumătate din datorii erau anulate și preluate de stat, iar restul au fost reevalonate pe o perioadă de 30 de ani. Din acest motiv, corducătorii P.N.T., Iuliu Maniu și Ion Mihalache, se bucurau de multă simpatie printre țăranii.

Constituția din 1923 și Legea votului universal au contribuit din plin la emanciparea țăranimii. Dacă până atunci numărul celor cu drept de vot se limita la câțiva gospodari mai înstăriți, din anul 1923, toți țăranii se bucurau de dreptul la vot. Astfel se explică apariția în comună a tot felul de propagandisti ai principalelor partide din perioada interbelică. E adevărat, țăranii nu aveau o orientare politică clară. Ei dădeau voturile celor care le făceau cele mai atrăgătoare promisiuni. Și, cum toate partidele vremii se declarau singurele să rezolve problemele țăranimii, deruta era și mai mare. În satele noastre, cei mai numeroși membri sau simpatizanți îi aveau Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal și Partidul Poporului (Averescanii). Trebuie să subliniem însă faptul că marea majoritate a țăranimii a rămas circumspectă față de agitația pe care o făceau partidele de atunci. De aceea, nici unul din ele n-a avut o bază solidă în comuna noastră.

Dintre partidele extremiste, numai legionarii au avut câțiva adepți în comună. Doctrina lor politică avea unele idei atractive privitoare la muncă, ordine, disciplină și dreptate socială. Dar, cum ei se manifestau zgomotos, fanatismul fiind o caracteristică a lor, n-au găsit prea mulți simpatizanți. Legionarii din comună au fost în majoritate intelectuali. Ei nu s-au dedat la excese, dar s-au dovedit destul de entuziaști. Deosebit de activ a fost învățătorul Florea Niță, unul din fruntașii legionari din județ. El era crescut de familia Marin Ștefan (Ghermalii) din Principesa Maria, care n-a avut copii. La nunta lui Florea Niță cu învățătoarea Tatiana, care avea și ea aceleași convingeri, au participat importante căpetenii legionare.

Există unele indicii că preotul Gheorghe Vailescu-Snagoveanu a fost vizitat de către însuși „Căpitanul”, Corneliu Zelea Codreanu. Evenimentul a avut loc în anul 1937, dar a fost ținut secret la cererea Căpitanului. După cum se știe, aproape întreaga familie Vailescu a fost adeptă a mișcării legionare. (Vezi capitolul „Mari personalități care ne-au vizitat comuna”).

Printre acțiunile legionare memorabile a fost parastasul oficial la biserica din Broștenii Vechi în memoria căpeteniilor Ion Moța și Vasile Marin, căzuți în războiul civil din Spania. Atunci, legionarii au defilat prin comună îmbrăcați în cămăși verzi și cu pistoale la brâu.

După înăbușirea rebeliunii legionare din ianuarie 1941, cei mai mulți simpatizanți au abjurat crezul în această doctrină de extremă dreaptă. Mai târziu, când comuniștii au început să-i vâneze, câțiva s-au înscris printre primii în Partidul Comunist. Spaima care i-a cuprins când au auzit ce soartă îi așteaptă este ilustrată de un gest al învățătorului Cristache Dumitrescu, care nici măcar n-a fost membru al mișcării. Fiind laudat într-un proces-verbal de către un revizor legionar pentru meritele sale în susținerea cauzei acestora, a rupt filele compromițătoare din

registru de inspecție pentru a-și ascunde activitatea din toamna anului 1940.

În ceea ce privește extrema stângă, mișcarea comunistă, este demn de reținut faptul că la noi în comună n-a existat nici un comunist înainte de anul 1945.

Campaniile electorale din perioada interbelică se făceau cu multă agitație și erau însoțite de tot felul de promisiuni. Discursurile demagogice, ofertele populiste și atacurile violente la adresa adversarilor politici dădeau un colorit aparte întrunirilor electorale. Pentru atragerea de voturi, se apela adesea la butoaiele cu vin și țuică, puse la bătaie în zilele premergătoare alegerilor. Uneori, se produceau încăierări între simpatizanții diverselor partide. Cu prilejul campaniei electorale din anul 1933, s-a înregistrat un incident soldat cu moartea unui om. Cetățeanul Tudor Nicolae (Tudorică al lui moș Toma) era simpatizant liberal. Deși era un om pașnic, în urma unei discuții la cârciumă cu un vecin, Tânase Marin, zis Delegatu, susținător al Partidului Poporului, l-a lovit pe acesta cu un băț, cauzându-i decesul.

Perioada interbelică a fost cea mai prosperă din prima jumătate a secolului XX. Bunăstarea celei mai mari părți din populație este dovedită de clădirile impozante, construite în acea vreme. Astfel, dintre locuințe se remarcă cele care au aparținut următorilor cetățeni: învățător Ștefan Nicolescu, preot Gheorghe Vasilescu, Nicolae Crețu (Calache) din Cioara, învățător Dimitrie Popovici, Ioan Moldoveanu, învățător Cristache Dumitrescu din Principesa Maria, Marin Tomescu, Nicolae Ștefănescu (Baie), preot Gheorghe Petre din Broștenii Vechi, Constantin Rădulescu (Grivan), fratele său Anton Rădulescu, Nicolae Crăciun și alții din Broștenii Noi.

Între anii 1920-1940, s-au construit câteva edificii de interes obștesc: un sediu pentru primărie, unde se află astăzi postul de poliție, o casă parohială în comuna Principesa Maria și două grajduri comunale pentru tauri. Acestea au fost transformate ulterior în câmine culturale. Câțiva cârciumari din comună și-au construit saloane care au fost folosite mai întâi pentru nunți, iar apoi ca săli de clasă. Cele mai cunoscute au aparținut proprietarilor Ion Ștefan (Bărlan), Ion Popescu (Puică), Nicolae Iancu (Mamet), Sava Ionescu și lui Nicolae (Calache) Crețu. Tot în aceeași perioadă s-au modernizat morile din comună. Cele mai vechi aparțineau lui Gabriel Poloni și lui Toma Ionescu din Broștenii Vechi. O moară mai mică a înființat Ion Chirișescu în satul Principesa Maria.

Evenimentele dramatice din vara anului 1940, când România a fost grav sfărtecă de către regimul stalinist din U.R.S.S. și de către revizioniștii maghiari, au avut urmări negative asupra întregii țări. Mulți basarabeni s-au refugiat în interiorul țării pentru a nu ajunge colhoznicii. Și în comuna noastră s-au așezat atât în 1940, cât și în 1944 câțiva basarabeni: Pavel Melnic, Grigore Zelinski, Pavel Osipov ș.a. Unii au venit mai înainte și s-au căsătorit în comună (Eugen Ștefan, Elisabeta Grigore). În multe sate din împrejurimi, am cunoscut profesori și învățători basarabeni ai căror urmași au pierdut aproape complet legăturile cu rudele lor rămase dincolo de Prut. Unii din ei au predat și la școlile din comuna noastră: Ieremia Dreboș, Vera Macarenco, Onofrei și Ludmila Gherta, Tamara Tarnavski ș.a. Acești din urmă era fiica unor deportați în Bărăgan după ruperea relațiilor cu Iugoslavia lui Tito, în anul 1950.

Atât basarabienii, cât și aromânii (macedonenii) veniți din Cadrilaterul cedat Bulgariei au fost tratați cu oarecare răceală, uneori chiar cu ostilitate, de către localnici. Această atitudine se explică prin faptul că aceștia aveau alte graiuri și obiceiuri și, mai ales, neavând pământ, ei au fost nevoiți să-și facă loc pe unde au putut, deranjându-i pe autohtoni.

O situație nefecită a avut cetățeanul Pavel Melnic. El a fost primar în satul său din Basarabia în perioada 1941-1944, când aceasta s-a aflat din nou în cadrul României. În localitate se aflau mulți ruși, care nu numai că nu-l agreau, dar îl și amenințau cu moartea. După reocuparea Basarabiei de către armatele sovietice, de teamă, el și-a lăsat soția și o fiică acolo și s-a refugiat în Bărăgan, împreună cu băiatul său, Vladimir, stabilindu-se în satul Cioara. Soția n-a vrut să-l urmeze deoarece tocmai își măritase fata în sat. Abia prin 1970 a reușit să-și revadă familia rămasă sub ocupația sovietică. Moș Pavel a fost îngrijitor la școala din Ion Roată până a ieșit la pensie.

Al doilea război mondial a adus mari suferințe locuitorilor comunei. Au fost mobilizați încă din iunie 1941 numeroși bărbați de diferite vârste, dar mai ales tineri între 22 și 30 de ani. Cei mai mulți morți s-au înregistrat pe frontul de răsărit, împotriva Uniunii Sovietice, unde luptele au durat mai bine de trei ani.

A căzut în luptă floarea tinerimii române la Odessa, în Crimeea, în Caucaz, la colțul Donului și la Stalingrad. Au fost ani de jale și deznădejde. Aproape zilnic soseau vești proaste de pe front. Au murit sute de tineri, lăsând îndoliate majoritatea familiilor din comună. Au rămas părinți nemângâiați, tinere neveste văduve și copii care nici măcar nu și-au cunoscut tații.

Foarte mulți bărbați de la noi au luptat și în Transilvania, Ungaria și Cehoslovacia după 23 august 1944. Unii s-au întors după capitularea Germaniei hitleriste, alții au rămas să-și doarmă somnul de veci în cimitirele din aceste țări.

În amintirea celor ce s-au jertfit pentru patrie, s-a ridicat un monument în centrul comunei. Din nefericire, regimul comunist aservit Uniunii Sovietice i-a omis cu bună-știință pe cei căzuți pe câmpiile Rusiei și Ucrainei. În fiecare an, la 9 mai, când se comemora ziua victoriei împotriva fascismului, erau evidențiate numai sacrificiile celor care au luptat împotriva Germaniei, fără a se aminti măcar de bravii ostași căzuți pe frontul antisovietic. Ca și când aceștia ar fi plecat de bunăvoie să lupte împotriva „popoarelor frățești” din U.R.S.S. Nici astăzi nu avem o situație clară a celor ce și-au dat viața în al doilea război mondial.

Supraviețuitorii războiului au fost tratați și ei în mod discriminatoriu. Ofițerii care au luptat în Rusia au fost degradați, umiliți și chiar arestați, cei mai mulți fiind acuzați de crime de război pe care nu le-au înfăptuit.

Tinerii care s-au întors teferi acasă s-au refăcut destul de greu după suferințele îndurate pe front. Alții au fost mutilați ca, de pildă, Gheorghe Ionescu (Giculina) din Broștenii Vechi, Sandu Roșca din Cioara, Gheorghe Văduva din Broștenii Noi și mulți alții. Gheorghe Ionescu povestea, cu un umor amar, cum o schijă i-a retezat mâna dreaptă pe care și-a ridicat-o de jos cu stânga. Acest om a trăit 92 de ani, descurcându-se cu mâna care i-a rămas, deși nu era stângaci. Într-o situație la fel de grea se află Gheorghe Văduva, invalid de război din Broștenii Noi, care cerea Comisiei de împroprietărire din 1945 următoarele: „Doresc să fiu împroprietărit pe terenul expropriat de la d-l Gheorghe Mexis, în fața armanului d-sale, deoarece locuiesc acolo cu familia și îmi este mai ușoară deplasarea, fiind lipsit de coapsa stângă”. 126)

Alți tineri din comună au fost luați prizonieri și s-au întors acasă după mulți ani de muncă în Siberia și în alte ținuturi ale Rusiei. Printre ei s-a aflat Nicolae Radu, zis Pilegroasă. Acesta fusese dat dispărut și nimeni din familie nu-l mai aștepta, crezându-l mort. După câțiva ani, omul s-a reîntors, spre bucuria soției și a celor doi copii pe care îi lăsa în momentul plecării pe front. Aceeași situație au avut-o Ion Nicolae (Nacă), Gheorghe Olteanu și încă vreo câțiva.

Alții, mai puțin norocoși, la întoarcere și-au găsit iubitele sau chiar soțiile măritate, fără a le putea reproșa ceva, ei fiind dați dispărută.

Nici cei rămași acasă n-au dus-o mult mai bine. Mamele și soțiile celor plecați plângeau și se rugau în fața icoanelor ca Dumnezeu să-i ocrotească pe cei dragi și să-i ajute să se întoarcă acasă cât mai curând. S-au făcut și acum rechiziții și s-a colectat hrană și îmbrăcăminte pentru ostașii de pe front. Dar cea mai mare deznădejde îi cuprindea pe oameni atunci când soseau faimoasele ordine verzi de concentrare. Acestea, împreună cu sinistrelle înștiințări despre cei căzuți în luptă, au creat o atmosferă greu de suportat.

Actul de la 23 august 1944 a fost primit cu bucurie și speranță. Oamenii credeau că războiul s-a sfârșit și că vor veni vremuri mai bune. Peste o săptămână după eveniment, au apărut în comună trupele sovietice care urmăreau o unitate germană motorizată. Aceasta venea dinspre Slobozia. O unitate sovietică formată din tătari și cazaci a stat în comună vreo două săptămâni. Aici nu s-au dat lupte, dar amintirea acelor vremuri tulburi a rămas vie în satele noastre. Oamenii mai în vârstă povestesc și azi tot felul de întâmplări „din vremea când au venit rușii”. Pe seama acestora s-au pus tot felul de răutăți, unele reale, altele imaginare. Devenise notorie pasiunea lor pentru ceasuri și bijuterii. Când găseau băutura, se îmbătau crunt și deveneau extrem de periculoși. Femeile se ascundeau de ei prin poduri și pivnițe pentru a nu fi violat. Unele însă au profitat de ocazie pentru „a-și face de cap cu rușii”, motiv pentru care erau blamate de cetățenii comunei.

Despre al doilea război mondial s-ar mai putea spune multe. El a lăsat răni adânci care nu s-au vindecat complet nici azi, după atâția ani de la terminarea sa. S-au produs mari schimbări în toate domeniile. Din păcate, nu în bine, ci în rău. După o scurtă și zbuciumată revenire la democrație, României i s-a impus cel mai dur și nemilos regim politic pe care l-a cunoscut vreodată poporul român: regimul comunist. Acesta a frânat dezvoltarea firească a societății românești pentru deceniile care au urmat, aducând România în rândul celor mai înapoiate țări din această parte a Europei.

(continuarea în numărul viitor)

CALENDAR CULTURAL IALOMIȚEAN

- Ianuarie -

(urmăre din pag. 2)

Învățământul geografiei, 1895; **Cugetări asupra popoarelor vechi**, 1896; **România și ținuturile vecine**, 1896; **Curs de geografie economică**, 1901; **În jurul războiului din Extremul Orient**, 1904. A încetat din viață la 12 noiembrie 1906, la București.

CAIR, George - poet, prozator, publicist

S-a născut în satul Cair, astăzi Axițele. Absolvent al Facultății de drept, 1895, cu licența **Divorțul în dreptul roman**. Publică în toate revistele vremii, **Adevărul literar și artistic**, **Convorbiri literare**, **Flacăra**, **Literatorul**, **Floare albastră**, **Zeflemeaua**, **Moftul român**, **Povestea vorbeli** cu diferite pseudonime, printre care C. Air, Riac. Volume de versuri: **Din lumea gândurilor**, 1905; **Stihuri candrii**, 1912; **Sangvine**, 1914; **Farmec**, **Spre zări albastre**, **Traista lui Adonis**, 1915. Volume de proză: **Finci**, **Urmașii Romei**, **Ce a zis Saad**. A făcut parte din **Comitetul de conducere al Societății scriitorilor români**. A murit în anul 1924.

GHITESCU, Tiberiu - medic, profesor universitar

S-a născut la Slobozia. Absolvent al Facultății de medicină București, 1918. Medic al Spitalelor Eforiei Civile, apoi chirurg secundar și primar, 1948. Activează în Laboratorul de chirurgie experimentală al Academiei Republicii Populare Române, unde pune bazele chirurgiei cardio-vasculare din țara noastră. În cadrul Clinicii II de Chirurgie, Cluj, obține titlul de profesor universitar și titlul de docent, 1964. Este autor a peste 150 de lucrări de chirurgie generală, chirurgie cardio-vasculară, chirurgie vasculară, publicând gase monografiile de specialitate și două despre chirurgia experimentală. Alte lucrări: **Probleme de chirurgie**, **Urgențe vasculare**, **Urgențe cardio-vasculare**, **Chirurgia anevrismelor**, **Chirurgul**. A participat la Congrese de medicină în SUA, URSS, Mexic, Brazilia, Portugalia, Franța. A realizat în premieră chirurgicală românească transplantul de rinichi la căne, 1951, operația de stenoză mitrală, 1953, în colaborare cu profesorul Nicolae Hortolomei, transplantul aortei abdominale, precum și primele cateterisme cardiace (sonde de corp).

HAGIENOFF - familie de politicieni și proprietari

Ion Hagienoff, fost ministru de externe al Bulgariei, proprietar, din 1879, al moșiei Manasia, Ialomița. Între 1899 - 1900 a construit Conacul Hagianoff din Manasia; între 1913 - 1914, Fabrica de țiglă și cărămidă, Manasia. **Nicolae I. Hagienoff**, fiul celui dintâi, a construit școala veche din Manasia, 1920, Monumentul Eroilor din Războiul de Întregire, 1920, căminul cultural, 1926, clădirea Primăriei, 1934; a administrat fabrica de cărămizi, care a funcționat până în 1969.

MACARIE, Ieromonahul - teolog, compozitor, tipograf

S-a născut în anul 1780 în satul Perieți, județul Ialomița, unde a copilărit. S-a călugărit la Mănăstirea Căldărușani în jurul anului 1800, pe parcurs devenind unul dintre cei mai cultivați monahi ai Mitropoliei Ungro-Vlahiei. A absolvit Școala Sf. **Nicolae Șelari** (probabil în 1818), acumulând profunde cunoștințe de teologie, filologie, muzică psaltică. Cunoștea limbile greacă veche, slavonă, germană. După înscăunarea mitropolitului Dionisie Lupu, la investirea căruia a rostit panegiric de cinstire, i s-a încredințat conducerea primei școli de muzică biseculară în limba română, unde a colaborat cu mai tânărul Anton Pann. Datorită revoluției lui Tudor Vladimirescu s-a refugiat în Transilvania, călătorind la Viena, unde a tipărit primele lucrări de teorie muzicală în limba română, traduse după originale grecești: **Teoreticonul**, **Anastasimatarul** și **Irmologhionul**. Revenit la București, apoi la Iași, chemat de mitropolitul Veniamin Costachi, și-a continuat activitățile de **dascăl de muzică**, Țara Românească și Moldova beneficiind de același repertoriu și de organizare unitară a școlilor de muzică psaltică. Numit în fruntea tipografiei de la Căldărușani, 1834, de noul mitropolit Grigore Dascălu, editează **Viețile sfinților**. Transportat la Mănăstirea Viforăta, pentru odihnă și tratament, își vede tipărite ultimele lucrări, **Oglinda omului celui din lăuntru**, București, 1835, și **Prohodul Domnului Dumnezeu**, Buzău, 1836. Primul compozitor modern român a încetat din viață în luna august 1836, la Mănăstirea Viforăta, unde este înmormântat.

MATEI BASARAB - Domn al Țării Românești (1632 - 1654)

S-a născut în 1585 și a murit la 9 aprilie 1654. A luptat în armata lui Mihai Viteazul. A urcat ierarhiile boierești de postelnic, paharnic, agă. S-a răzvrătit împotriva voievodului Leon Tomșa (1629 - 1632). Învins s-a refugiat în Transilvania, unde, sub comandă principelui Gheorghe Rákóczi (1630-1648), luptă împotriva Habsburgilor. Cu ajutorul transilvănean, ocupă tronul Țării Românești, după lupta de la Plumbuita cu voievodul Radu Ilaș (25 octombrie 1632). Încheie alianțe antiotomane cu Transilvania și duce războaie împotriva lui Vasile Lupu, voievodul Moldovei (1634 - 1653), care plănuia, cu ajutor otoman, cazăcesc și polonez, să întemeieze un imperiu valah. Conflictul s-a stins în 1645, după 8 ani de

ostilități sporadice. În 1653 l-a sprijinit pe logofătul Gheorghe Ștefan să ocupe tronul lui Vasile Lupu. Cu trupe căzacești Vasile Lupu revine la domnie și reîncepe luptele cu Matei Basarab, care câștigă bătălia de la Finta (mai 1653) însă rănit, moare la Târgoviște. Printre numeroase ctitorii ale lui Matei Basarab se adaugă Mănăstirea de la Slobozia. În 1614, postelnicul de origine grecească lanache Caragea primise ca danie satul **Vai de Ei**, din Bărăgan, pe malul râului Ialomița, pustit în vremea lui Mihai Viteazul, urmând să înființeze o localitate scutită de dări un anumit număr de ani, numită **Slobozia lui lanache**, apoi simplu **Slobozia**. Nu se cunoaște data exactă a întemeierii bisericii, dar la 13 iulie 1633 Matei Basarab recunoștea că lăcașul fusese zidit de lanache. Devenind el însuși proprietar al **sloboziei**, voievodul a ctitorit o mănăstire fortificată, adăugând zidurile, turnul-clopotniță și clădiri pentru călugări, închinând totul Mănăstirii Dohariu de pe Muntele Atos. Satul Slobozia din jurul unei adevărate cetăți mănăstirești s-a extins și s-a întărit, fiind ridicat la rangul de comună urbană în 1912 și municipiu în 1974, istoricii recunoscându-l pe voievod drept ctitor, alături de alți ostentori premergători și ulteriori. De asemenea, în fostul Oraș de Floci, azi dispărut, comuna Giurgeni, voievodul a ctitorit Mănăstirea Flămânda, demolată probabil în secolul al XVIII-lea, cu temelii localizate și cercetate de arheologii Muzeului Județean Ialomița.

MĂLĂERU, Mircea - țaran, deputat în Divanul Adhoc al Țării Românești

S-a născut în 1817 în comuna Dridu - Sărindarele. Țaran, s-a ocupat cu negoțul. Ales deputat în Divanul Adhoc al Țării Românești în 1857, devine membru al Comisiei de verificare a actelor reprezentanților. Semnează memoriul lui Constantin Tănase, unde este prezentată situația dezastruoasă a țărănimii lipsite de pământ. Între 23 ianuarie - 4 februarie 1859 adună aproximativ 30.000 de țărani, care înconjoară sediul Adunării Elective din București, presiunea străzii determinând deputații să aleagă domnitor al Țării Românești pe Alexandru Ioan Cuza, deja domn al Moldovei, înfăptuind **de facto** Unirea Principatelor Române. Acțiunea din 1862, când a încercat din nou să adune clăcașii, pentru a obliga Parlamentul să voteze legi pentru împroprietărire, s-a terminat cu un eșec, autoritățile trimițând trupe pentru desființarea taberei de la Afumați. De asemenea, cu ocazia reformei agrare din 1864 a sprijinit pe unioniști, dar țărăniile conduși de el au creat mari dificultăți autorităților civile și militare ale statului. A fost considerat un fel de Ion Roată al muntelui, dar mai radical și dispus la acțiuni de forță. Figură intrată în legendă, amintirea lui se perpetuează, printre altele, prin **Bătăna lui Mălăeru**, un joc popular din Bărăgan.

MIHAI VITEAZUL - voievod, strateg, comandant militar și diplomat

Voievod al Țării Românești (1593 - 1601), Voievod al Țării Românești, Transilvaniei și Moldovei (1600), este fiul natural al voievodului Pătrașcu cel Bun (1554-1557) și al Teodorei, călugărită cu numele Teofana. S-a născut, probabil, în **Târgul de Floci**, oraș medieval întemeiat la revărsarea râului Ialomița în Dunăre, unde locuia mama sa, în 1558. Frate cu voievodul Petru Cercel (1583-1585) și Vintilă Vodă (domnie de patru zile). Alți frați: Petrașcu și Maria. Mihai Pătrașcu a fost crescut și educat de familii cu preocupări negustorești, specifice Dunării de Jos și lumii balcanice. Autodidact, scrie în limba română, într-o vreme când limbile oficiale sunt greaca, slavona și latina. Ocupă dregătoria în ierarhia administrativă a țării: bănișor de Mehedinți (în a doua domnie a lui Mihnea Turcitu, 1585-1591), mare stolnic (1588), mare agă (1590), mare postelnic (sub domnia lui Ștefan Surdul, 1591-1592), mare ban al Craiovei (sub domnia lui Alexandru cel Rău, 1592-1593). Se pare că a participat la un complot al boierilor împotriva voievodului. Pentru a scăpa de represalii, fugă în Transilvania, apoi la Istanbul. Ajutat de lane, unchiul său, de Andronic Cantacuzino, de principele Transilvaniei Sigismund Bathory, reușește să cumpere domnia Țării Românești în octombrie 1593. Acțiunile sale de politică internă și externă au coerență, sunt subordonate unei concepții unitare, de cucerire și consolidare a independenței față de Imperiul Otoman. Mihai asasinază în masă (iarna 1593-1594) pe toți creditorii turci și corpul militar otoman de pază și supravegheare a voievodului, ceea ce provoacă război cu puterea suverană. Primele confruntări au loc la Putineii, Stănești, Serpatești (1594), marea bătălie de la Călugăreni, pe Najlov (13 august 1595) și Giurgiu (primăvara anului 1596). Armatele otomane comandate de generalul Sinan Pașa sunt înfrânte. Totuși Mihai încheie pace cu turcii (1596) și începe pregătirile militare pentru unirea Transilvaniei și Moldovei cu Țara Românească. La Șelimber, lângă Sibiu, înfrânge armata condusă de principele Andrei Bathory (1599) și intră în Alba-Iulia (1

noiembrie 1599), consfințind Unirea Principatului Transilvania cu Țara Românească, acțiune continuată în luna mai 1600 prin alipirea Moldovei, consfințind prima unire a Țărilor Române, Mihai devenind întâiul **Restitutor Daciae**, reîntemeietor al Daciei. Înfrânt de generalul imperial habsburgic Basta la mirăslău (18 septembrie 1600) Mihai pierde Transilvania, apoi Țara Românească și Moldova, în favoarea lui Ieremia Movilă și Simion Movilă. La Praga, se alătură **Ligi Creștine**, cruciadă antiotomană condusă de împăratul Rudolf al II-lea. I se impune alianța cu Basta, împotriva lui Sigismund Bathory, care revenise pe tronul de la Alba-Iulia. Principele este învins la Gorăslău pe Someș (3 august) datorită geniului strategic al lui Mihai, care își pregătește expediția pentru recucerirea Țării Românești. La 19 august 1601, în fața cortului său de pe Câmpia Turzii, Mihai este asasinat de un detașament de mercenari ai generalului Basta, capul voievodului fiind așezat cu venerație de câțiva credincioși la Mănăstirea Dealu, lângă Târgoviște. Mihai Pătrașcu Voievod, supranumit **Bravul**, **Viteazul**, a fost căsătorit cu jupânița Stanca, având fiu pe Nicolae, domn al Țării Românești în perioada noiembrie 1599 - septembrie 1600. A ctitorit mănăstirile Mihai Vodă, București, și Clocociov, Slatina, precum și biserici la Ocna Sibiului, Sășurdea și Cetatea Făgărașului. Prin **Tratatul de la Alba-Iulia** (mai 1595) a obținut ca toate bisericile ortodoxe din Transilvania să depindă de Mitropolia Ungro-Vlahiei de la Târgoviște. O bună parte dintre documentele cancelariei domnești erau dictate de Mihai însuși, apoi traduse în limbile greacă, slavonă, latină. S-au păstrat, în **Arhivele imperiale de la Viena**, texte diplomatice redactate în limba română de voievod, descoperite, cercetate și editate de Nicolae Iorga. Geniu militar și politic, voievodul Mihai Viteazul trebuie reconsiderat primul diplomat român de dimensiune europeană, prim întemeietor și martir al statului modern român.

NICULESCU, Constantin Ion - profesor, traducător

S-a născut în 1897 în satul Bulești, comuna Albești. A absolvit **Facultatea de litere și filozofie**, licențiat în filologie clasică. Specializare la Sorbona, Franța, 1927, unde studiază istoria literaturii latine, lingvistica indoeuropeană, gramatica comparată a limbilor clasice, originile mitologiei grecești. Profesor de limba greacă veche și latină la Liceele **Sf. Sava** și **Gheorghe Șincai**, București. A tipărit **Poezii alese** de Horațiu, 1936; **Satire și epistole** de Horațiu, Editura de Stat pentru literatură și artă, București, 1956. Au rămas în manuscris 15 volume printre care opera completă de Horațiu, **Fastele** și **Arta iubirii** de Ovidiu, **Agricola** de Tacit. Cu pseudonimul **Dinu Gloglovan** a publicat poezii originale în presa interbelică.

OBRENOVICI, Efreim - mare proprietar

S-a născut în anul 1770, în Serbia. După 1839, proprietarul moșiei Manasia, unde a construit biserica, 1842-1852, și a sprijinit învățământul local. A murit la Manasia în anul 1856.

TOMESCU-BACIU, Nicolae - publicist

S-a născut la Urziceni în ultimii ani ai secolului al XIX-lea. A adoptat pseudonimul Delaurziceni. Nu cunoaștem date biografice, în afara faptului că a luptat pe fronturile Primului război mondial, soldat al armatei române, și a servit în calitate de înalt funcționar la **Președinția Consiliului de Miniștri**, de unde s-a pensionat. A fondat revista **Bărăganul**, editând-o între 1931 - 1942, și ziarul **Timpu**, cu redacția la Urziceni. Publicist, a tipărit o evocare a luptelor din Războiul de întregire, **Prin foc și apă de la Turtucaia la Oituz**, broșură, București, 1922. Alte apariții editoriale: **Otrăvitoarea din Silistra**, povești din viața reală, București, 1921; **Fecioara de pe Jiu**, poem erotic în versuri, Brașov, 1928; **Femeea**, roman, București; **Zapciu**, roman, București, **Urziceni în 24 de ilustrațiuni**, București, 1943.

ZAPPA, Evanghelia (Vanghele) - proprietar, filantrop

S-a născut în anul 1800 în localitatea Labovu (Libohove), Epir. Grec creștin persecutat de stăpânirea otomană, a emigrat în Țara Românească, 1830, devenind arendaș și negustor de cereale. A primit cetățenia română, 1844, și dregătoria de pitar, 1847. Despre țărani ialomițeni a scris o carte, descriindu-le în detaliu obiceiurile și obiceiurile, cu un titlu ciudat, **Trântorul**, 1844, tipărită simultan în limbile română și greacă. Stabilii în satul Broșteni, pe malul râului Ialomița, a construit un han, o biserică, 1853, un conac, 1857, o școală. Proprietar agricol, a devenit mare filantrop, donând sume uriașe orașului București, după marea incendiu din 1847. A lansat și a susținut financiar ideea reluării **Jocurilor Olimpice** în formă modernă, un preluu fiind sponsorizarea **Jocurilor Panelenice** din 1859. Prin testament, a lăsat o parte din averea sa **Academiei Române** și, încălcând legile țării de adopție, **Academiei „Olimpicele”** din Atena, pentru a fi reînviat spiritul olimpismului. Imposibilitatea respectării clauzelor testamentare a dus la **afacerea Zappa** prin ruperea relațiilor diplomatice între Grecia și România în perioada 3 octombrie 1892 - 3 iulie 1896. A murit în anul 1865, fiind înmormântat în cavoul din curtea ctitoriei sale, biserica din Broșteni, Ialomița.

Heidegger și esența poetică a omului

În semestrul de iarnă 1934/1935, Heidegger ține o prelegere despre imnurile *Germania și Rinul* ale lui Holderlin. Deși nu avea în vedere o publicare a acesteia, Heidegger trasează aici liniile directoare ale interpretării poeziei holderliene așa cum vor fi rezumate în conferința *Holderlin și esența poeziei* din anul 1936. Holderlin este pentru Heidegger poetul *zeilor dispăruți și al venirii divinului*, al unui timp a-teu (*gottlosen*) și sărac (*duftig*). El este poetul prezentului gândind ca interval între dispariția zeilor trecutului și venirea rezervată a divinului. Poezia lui Hölderlin surprinde prin rostirea sa esențială însăși natura proprie a timpului, adică temporalitatea. De aceea se impune imperativul supunerii atât de către noi, cei prezenți, cât și de către cei care vor veni, față de măsura poetului (Hölderlins Hymnen..., p. 4). Este vorba, așa cum spune mai târziu, ca fluxul vital al puterii poeziei să ajungă Dasein-ul nostru (Hölderlins Hymnen..., p. 19). Poezia apare astfel ca și opera de artă prin care creatorul, ctitorul, captează și scoate la suprafață semnele divine, ca și semne ale naturii. Pentru Heidegger, Hölderlin este poetul poezilor, iar Germania ar putea deveni țărâmul venirii zeilor.

Ontologia fundamentală a întrebării ființei este acum abandonată, în favoarea unei hermeneutici a operei de artă, căci *arta este esența poetică a oamenilor* (*Erläuterungen zu...*, p. 165). Timpul nu mai este experimentat, ca în *Sein und Zeit*, plecând de la ființa printr-o analitică existențială a Dasein-ului, ci rămâne inaccesibil filosofiei și gândirii în genere dacă nu este mai întâi articulat poetic. Filosoful gândește pe urmele poetului și a ctitorului sacralului în forma poeziei. Numai poezia poate realiza o interpretare autentică a trecutului conceput ca *refuz* al zeilor, precum și al viitorului ca *pregătire rezervată* a acestora. *Retragerea* însăși a timpului, absența din spatele prezenței sau lipsa-de-teimei a lumii populate de omul poetic nu pot fi surprinse prin niște presupuziții filosofice orientate în funcție de criteriile clarității și înțelegerii depline. Iar dacă *retragerea* este atât *refuz* cât și *pregătire* a divinului, înseamnă că filosofia nu este capabilă de o experiență proprie a timpului. Ea poate însă să conducă sau să inducă o experiență a timpului ce se deschide interpretării autentice doar în poezie. Acest lucru este posibil deoarece *vocea rostirii poezice* a fost remisă chemării ființei, iar *poetul vorbește dintr-o acordare* (*Stimmung*) care *determină-laolaltă* *temeul și solul și orânduiește spațiul pe care și în care rostirea poetică citorește ființa* (Hölderlins Hymnen..., p. 79). Această *acordare* Heidegger o numește *acordarea fundamentală a poeziei* (*die Grundstimmung der Dichtung*) caracterizată printr-o unitate originară a dispuște dintre ieșirea în neascuns și ascunsul care adăpostește păstrând pentru a putea trimite apoi în neascuns. *Misterul nu este ceva dincolo de limita adevărului, ci este însăși forma cea mai înaltă a adevărului, deoarece misterul lasă să fie adevărat ceea ce este: păstrarea în ascuns a ființei autentice* (Hölderlins Hymnen..., p. 119).

Poezia nu este pentru Heidegger expresia unor sentimente sau dispoziții afective speciale. El folosește termenul *die Stimmung* cu sensul, împrumutat din muzică, de registru muzical (*Tonlage*). Așa cum corzile unei viori trebuie să fie acordate pentru a putea vibra un ton muzical, tot astfel și *vocea poetului* trebuie să fie acordată ființei pentru a putea rosti poezia. În acest sens vorbește Heidegger de *structura-vibratoare a rostirii* (*Schwingungsgefüge des Sagens*), pe care o consideră la fel de greu de surprins ca și tonul indiscutabil al poeziei.

Rostirea poetică este domnia ființei (Hölderlins Hymnen..., p. 256). Dar unde întâlnim această *rostire esențială* (sagen)? În limbaj. Limbajul nu este un mijloc de comunicare, ci *nucleul Dasein-ului istoric* în care se păstrează ființa ce dă sens, articulând prezența zeilor și ec-sistența oamenilor. *Limba este casa ființei*. Acordarea ce se naște în rostirea poetică eliberează zeii și muritorii către esența lor proprie.

Se dovedește că *locul de deschidere* al ființei, prin care se luminează ființarea în sensul de a o lăsa să ajungă la prezență, nu aparține Dasein-ului, ci este o caracteristică specifică limbii. *Locul de deschidere* se proiectează sub statutul său ontologic în interiorul lumii deschise de opera de artă, căci, așa cum observa Paul Ricoeur în *Eseuri de hermeneutică*, la Heidegger *trebuie să resituăm discursul în structurile ființei iar nu pe acestea în discurs*.

Ființa nu e altceva decât faptul ei de a se da în limbaj; sau, de asemenea: ființa nu e altceva decât faptul de a se

da al limbajului. *Ființa se dă în limbaj*, în măsura în care ea este temporalitate. Faptul de a se da al ființei exprimă caracterul ei evenimential, istoric care se manifestă numai în poezie. Ființa ca proiect temporal este poezie în sensul unei survenirii violente prin jocul dintre prezență și absență, specific timpului. Prezența nu exprimă simpla subzistență în sine a unui lucru, ci *faptul-de-a-lăsa-să-fie* (*Anwesenlassen*); iar absența nu se referă la dispariție, la ceea ce nu este, ci este retragerea permanentă a reținere a ceea ce încă nu a survenit. Acest joc reciproc este *evenimentul* (*Ereignis*) *ființei*. Ființa este eveniment în măsura în care ea se temporalizează. *A temporaliza* (*zeitigen*) înseamnă: a rodi, a lăsa să apară (*Unterwegs zur...*, pag. 99). Rodul, cel care este temporalizat, adică lăsat să apară, este sub forma trecutului, prezentului și a viitorului. Nu există o separare între acestea, o succesiune a celor trei momente ale timpului, și nici o înțelegere a acestuia legată de mișcare, adică de obiectele fizice ale lumii ambiante.

În tradiția metafizică, timpul nu a ajuns să fie experimentat pornind de la începutul său originar, de temporalitate ce aparține orizontului ființei și care survine ca *stare de neascundere* (*Unverborgenheit*) a *ființării*, ca loc de deschidere în interiorul ei. Timpul însuși nu a ajuns la o exprimare adecvată prin limbă și nici nu a fost tematizat pornind de la întrebarea fundamentală a ființei. Timpul ca succesiune de momente prezente, face ca ființa însăși să fie o prezență ce subzistă în sine ca obiect al reprezentării subiectului epistemic. Metafizicii îi rămâne ascunsă astfel tocmai diferența dintre ființă și ființare, adică conceperea intervalului articulat al lumii tetradice, unde ascunderea ca trăsătură fundamentală a neascunderii este pământul, cel ce se deschide doar pentru a se închide ca adăpost al ființei. Cealaltă trăsătură fundamentală, anume starea de neascundere ca irupere din ascuns, este reprezentată de cer, cel care află deasupra pământului păstrează cu acesta un acord intim dar și violent prin care îl ridică în deschis. Pe pământul care se ridică spre cer, păstrând totodată caracterul său rezervat, își află locuința poetul, cel care surprinde și numește prin rostirea sa esențială întregul ansamblu articulat al lumii tetradice. Diferența între ființă și ființare (*Diferența ontologică este nu-ul în fire între ființă și ființare*) nu implică un *într-o*... (*zwischen*) în sensul obișnuit al cuvântului, ci este constitutivă însăși ființei în dubla mișcare a luminării (neascunderii) și a învălurii (ascunderii) specifice modului de prezentare a adevărului ca *aletheia*. Ființa este diferențiatorul diferenței. Astfel raportul dintre ființă și ființare este cel dintre pământ și cer. Dar cel care ajută la survenirea ființei, a deschiderii-luminatoare în ființare (*Lichtung*), pentru a scoate din ascuns, este omul a cărui esență este aceea de a fi *muritor*, adică de a exista într-un sfârșit și de a experimenta limita ultimă a faptului său de a fi.

În lumea tetradică se creează, prin diferența ontologică gândită ca act evenimential istoric, o trimitere și revenire, o îndepărtare și apropiere ce formează spațiul-timp. *Timpul însuși în esența lui nu se mișcă, odihnește liniștit* (*Unterwegs zur...*, p. 109). *Jocul liniștii* (conceptul de liniște trimite la cel de tăcere ca modalitate autentică de rostire a limbajului) dintre spațiul care orânduind eliberează și timpul care cheamă-îndepărtând, formează un *Același* (*das Selbe*). *Același-ul* nu este de ordinul identității, ci mai degrabă al diferenței ca diferență ce păstrează intactă termenii ei care se determină reciproc într-un tot articulat și structural. *Același-ul nu se poate spune decât atunci când diferența este gândită... Același-ul înlătură orice grabă de a dizolva diferența în egal: de a egala mereu și nimic altceva. Același-ul adună diferiții într-o unire originară (... în chip poetic locuiește omul, în volumul *Originea operei de artă*). *Același-ul, care adună laolaltă în esența lor spațiul și timpul, se numește jocul-spațiu-timp* (*Erläuterungen zu...*, p. 110). Mișcarea de reciprocitate dintre timpul ce temporalizează și spațiul ce orânduiește (a orânduind, în terminologia heideggeriană, înseamnă: a pune la locul lui, în locul propriu, adică a descoperi posibilitatea unui fapt-de-a-fi-acasă, patria) pune într-un raport de față-în-față, ca într-un joc de oglinzi, cele patru regiuni ale lumii: pământul, cerul, zeii și muritorii.*

Lumea nu mai este un sistem interrelațional de semnificativitate (ca în *Sein und Zeit*) în raport cu Dasein-ul uman, ci *apropierea înțeleasă ca eveniment temporal al ființei*. *Apropierea* (*Nähe*), care apropie în măsura în care păstrează în ea depărtarea (*Nähhis*), apare astfel

ca *mișcare de reciprocitate a regiunilor lumii*. *Apropierea* scoate în evidență astfel *intervalul* (*Zwischen*) între zeii și muritorii, între pământ și cer, prin care trecând, ființarea ajunge în deschiderea ființei (*Offenheit des Seins*). Abia acest interval, conceput ca diferență ontologică, face ca ființa să fie a ființării, căci el este temeul abisal (*Ab-grund*) și adevărul (*aletheia*) ființei. Lumea însăși apare sub forma intervalului ca și *articularea fundamentală* (*Grundstimmung*) prin care se instituie starea-de-neascundere (*Unverborgenheit*) ce păstrează totodată starea-de-ascundere (*Verborgenheit*) ca sursă de noi rostiri și valențe pentru limbă. Starea de ascundere este retragerea, adăpostirea, *fuga* zeilor, care scoate din ascundere, proprie stării de neascundere și este astfel o survenire de noi începuturi, dar și de lume. Survenirea, ca deschidere-luminatoare (*Lichtung*) în interiorul careia scoaterea din ascundere și ascunderea sunt legate indisolubil, Heidegger o numește destin. Acesta este conceput ca destin temporal al ființei.

Limba, a cărei esență este *rostirea esențială* (*sagen*), este cea care ține laolaltă, în apropierea lor, regiunile lumii. *A rosti* (*sagen*) înseamnă: a manifesta, a lăsa să apară, prezentarea ce luminează-adăpostind și eliberând totodată a lumii (*Unterwegs zur...*, p. 214). Din moment ce atât *apropierea* cât și *rostirea* survin în limbă, ele formează un *Același*. *Limba nu este o simplă capacitate a omului. Esența ei se află în cea mai proprie mișcare de reciprocitate a celor patru regiuni ale lumii*. Astfel, raportul dintre om și limbă se inversează: nu omul posedă limba ci limba îl posedă pe om, iar omul vorbește în măsura în care limba îl vorbește, deoarece ea este relația nu pe care omul o stabilește, ci prin care se stabilește ceea ce se poate relaționa, inclusiv pe el și celelalte regiuni ale lumii. *Limba, ca rostire a tetraedii lumii pe care totodată o și susține, ne interesează ca muritorii ce aparținem tetraedii, iar noi putem vorbi numai în măsura în care corespundem limbii. (...)* *Muritorii sunt aceia care pot experimenta moartea ca moarte. Animalul nu poate acest lucru, deoarece el nu vorbește* (*Unterwegs zur...*, p. 215). Omul nu mai este, de această dată, *Dasein-ul* ca fapt-de-a-fi-în-lume (*In-der-Welt-sein*), ci deschiderea însăși, determinată prin relația cu zeii, în care se experimentează trecutul ca fapt de a fi fost al zeilor, prezentul ca asumare a fugii lor și viitorul ca păstrare rezervată a sosirii acestora. *Fuga și sosirea* nu sunt moduri alternative ci, de fapt, fuga este o modalitate a sosirii. Zeii vor veni în măsura în care ei se retrag. Tocmai prin problematizarea aparentei alternative poate fuga să fie o sosire a zeilor. Sarcina aceasta revine poetului, singurul care poate capta, prin rostirea poetică, semnele ființei, misterul retragerii și al survenirii acesteia în limbă.

În eseu *Esența limbii*, publicat în *Unterwegs zur Sprache*, Heidegger rescrie versul lui Stefan George:

Kein Ding sei wo das Wort gebirch, transformându-l în:

Ein "ist" ergibt sich wo das Wort zerbricht. Nu nici un lucru nu e acolo unde cuvântul lipsește, ci un "este" se arată acolo unde cuvântul se frânge.

*Frângerea cuvântului înseamnă: pierderea sensului obișnuit al cuvântului (a interpretării tradiționale a limbajului) printr-o întoarcere deconstructivă în originea acesteia, adică în sunetul liniștii (*das Geläut der Stille*) care pune în mișcare regiunile lumii tetradice.*

Această frângere a cuvântului este pasul-înapoi (Schritt zuruck) pe drumul gândirii.

Cătălin DINULESCU

Bibliografie

1. Heidegger, Martin - *Unterwegs zur Sprache*, Verlag Günther Neske, 1959
2. Heidegger, Martin - *Erläuterungen zu Hölderlins Dichtung*, Klostermann, 1996
3. Heidegger, Martin - *Hölderlins Hymnen "Germanien" und "Der Rhein"*, Klostermann, 1980
4. Heidegger, Martin - *Originea operei de artă*, editura Univers, 1982
5. Pöggeler, Otto - *Drumul gândirii lui Heidegger*, Humanitas, 1998

REDACTIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOC, Marcel FOTACHE
 PROZĂ - Virgil DASCĂLU
 POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN
 ESEU, TRADUCERI - Oliviu VLĂDULESCU
 FILOZOFIE - Nicolae STAN
 ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
 ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
 MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
 ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan CIUCĂ, Cristi OBREJAN
 EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina ROȘCA
 INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALECU
 REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE
 Culegere, corectură și tehnoredactare computerizată - Maria Ionță

HELIUS

ADMINISTRAȚIA

SLOBOZIA,
 Str. Matei Basarab, Nr.26
 Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
 CONT: 25110103192
 Suc. CEC Slobozia

Revista „HELIUS” figurează în catalogul publicațiilor interne la nr.9028

Tiparul executat la
 S.C. „Tigris Com” S.R.L.
 Slobozia - Ialomița; Cod. 8400, str. Ianache, Lot 2
 Tel: 0243 234480; 0744 356 593
 E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro